

A black and white photograph of a rugged, rocky mountain peak. The rock face is textured with various shades of gray and white, showing deep crevices and sharp edges. In the lower-left foreground, a small butterfly is perched on a rock. The background is a dark, clear sky.

planinski
vestnik

1958 12

VSEBINA:

TOVARISA PETAR STAMBOLIČ IN EDVARD KARDELJ V JULIJSKIH ALPAH	641
SKUPSCINA UIAA V TRENTU	641
Fedor Košir	641
PESEM O POHORSKI VZPENJACI	644
Dr. Fran Mišič	644
OB ŠESTDESETLETNICI ROJSTVA KLEMENTA JUGA	645
Evgen Lovšin	645
POHOD NA KOZARO	652
Jože Humer	652
SPOMINI	659
Ludvik Košir	659
PLEZATSKA DOZIVETJA	661
JESENSKE IMPRESIJE	667
Leopold Stanek	667
CLOVEKU JE DOBRO BITI SAMEMU	668
Leopold Stanek	668
RAZVOJ PLANINSTVA V MEZIŠKI DOLINI	669
Franc Telcer, Prevalje	669
PISMO UREDNIŠTVU	671
Stanko Klinar	671
PECA V NARODNOOSVOBODILNI VOJNI	674
Gregor Burjak	674
SKALNA POSTRV V AKVARIJU	674
Rudo Goljak	674
ZAROKA NAD PREPADI	675
Janko Perot	675
KAKO SO DOBILE JANCE SVOJE IME	678
Jože Zupančič	678
SOLCAVSKI PREGOVORI, IZREKI	679
MLADI PIŠEJO	682
VILKO MAZI - Sedemdesetletnik	683
MILANU ZINAUERJU, »Cinko« imenovanemu, za 50-letnico v opombo S. H.	684
IVO MARSEL - dvojni jubilar	685
PESEM KRVAVCU	686
Joža Vovk	686
RAZGLED PO SVETU	687
DRUŠTVENE NOVICE	693
IZ OBCNIH ZBOROV	700
NASLOVNA STRAN: Proti križu, naveza ing. Ivo Rgya — Dušan Kakovec	

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Liko-zarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, »razvid naslovov / Tiska in kišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pisne odgovode, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

PLANINCI!

Naročite zanimivo knjigo francoskega pisatelja in alpinista Rogerja Frisona Rocheja

Pevi v navezi

v kateri Vam na svojevrsten način opisuje trdo življenje gorskih vodnikov

Prevod tega planinskega romana je založila Cankarjeva založba v Ljubljani, dobite pa jo tudi v vseh knjigarnah. Knjiga obsega 190 strani in 14 slikovnih prilog, vezana v polplatno stane Din 550.— in v platno Din 670.— Naročnikom, ki naroče knjigo potom planinskih društev pri Planinski zvezi Slovenije v Ljubljani, Liko-zarjeva ulica 3, poštni predal 214, prizna založba 10% popust na navedene cene

PLANINCI

poslužite se te ugodne prilike!

Lepo opremljena in zanimiva knjiga Vam bo prav prišla tudi kot darilo za Novoletno jelko

Mariborska Tekstilna Tovarna

MARIBOR

PREDILNICE | TKALNICE | BARVARNE | TISKARNA | APRETURE

Poštni predal: 9 ● Telefon: 40-11 ● Telek: 03317 ● Brzojavni naslov: TEKSTILTOV
NB podružnica Maribor št. 604-11
1.150

Proizvaja:

bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevlne klote bombažne in umetno svilene podloge, flanelne, popeline za srajce-pijame, tiskanine iz bombaža in stanične volne

Vse naše tkanine iz stanične volne ter tropikali so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaža:

sukance za šivanje, klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvažaja:

surovine, barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaleteti in nizkih cenah

Tovariša Petar Stambolić in Edvard Kardelj v Julijskih Alpah

V letošnjem poletju sta obiskala Julijske Alpe tovariša Petar Stambolić, predsednik Zvezne ljudske skupščine in Edvard Kardelj, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta. Tovariš Stambolić se je v spremstvu Borisa Ziherla in dr. Mihe Potočnika povzpел na Triglav in sicer ga je vodila pot iz Vrat preko vrha Triglava na Rudno polje, tovariš Edvard Kardelj pa se je zadrževal v okolici Uskovnice in Vodnikove kočice na Velem polju, kjer mu je bila lovska sreča zelo naklonjena. Oba državnika sta se pohvalno izrazila o ureditvi naših planinskih koč, tovariš Edvard Kardelj pa je še posebej poudaril, da je planinstvo v Sloveniji najbolj priljubljena in razširjena panoga telesnovzgojnega udejstvovanja.

Skupščina UIAA v Trentu

FEDOR KOŠIR

Leta 1957 je generalna skupščina UIAA zasedala v Trentu v Italiji in to ob času, ko je bila v tem kraju mednarodna razstava planinske fotografije, vsakoletni mednarodni festival planinskih filmov in zbor udeležencev raznih himalajskih odprav. Sestanek himalaistov je bil sklican ob priliki 100-letnega jubileja angleškega Alpine Cluba, ki je ob tej obletnici prirejal širom po Evropi razne slovesnosti. To okolje je dalo planinski skupščini poseben poudarek, pa tudi naša srečanja z clito inozemskih alpinistov so bila mnogoštevilna, posebno pa je bilo zanimivo drugo srečanje Slovencev s šerpo Tensingom (prvo srečanje je opisala Lilijana Avčin v PV št. 3 iz leta 1955), katerega so Angleži posebej za to priložnost povabili v Evropo in je bil seveda tiste dni centralna osebnost v Trentu.

Najprej nekaj besed o poteku skupščine mednarodne planinske organizacije. Dnevni red je potekal po že nekako ustaljenih pravilih. Najprej je seveda zasedal izvršni komite unije, ki je za skupščino pripravil potrebne predloge. Interesantna je bila diskusija o ponovnem sprejemu Poljske in Čehoslovaške, katere delegat je bil na skupščini navzoč. Jugoslovani smo poročali izvršnemu komiteju o organizaciji športnih združenj v teh dveh

državah, v kolikor nam je bila ta organizacija znana iz osebnih stikov s predstavniki teh držav po obisku naših alpinističnih in gorsko reševalnih odprav v teh državah. Člani izvršnega komiteja in tudi udeleženci skupščine so se zanimali predvsem za vprašanje, če je članstvo v planinskih organizacijah teh dveh držav prostovoljno in če se planinski organizaciji vzdržujeta pretežno z lastnimi sredstvi. Naše mnenje, da lahko govorimo o prostovoljnem članstvu, je bilo odločilno in tako sta bili ti dve državi ponovno sprejeti kot članici UIAA. V dokaz, da iščeta ti dve državi stike z inozemskimi planinskimi organizacijami, smo navedli dejstvo, da so Poljaki v zadnjih letih izvršili v Centralnih Alpah pomembne vzpone in krepko pomagali pri reševanju Italijana Cortia v severni steni Eigerja. O tej nesreči smo nekaj dni kasneje poslušali obširen referat na zasedanju mednarodne gorsko reševalne komisije (IKAR) v Badenu pri Zürichu ter je pri tej priložnosti podal tehtne pripombe poljski zdravnik — švicarski državljani dr. Haidukiewicz, ki se je reševanja udeležil in nudil ponesrečencu prvo pomoč. Zanimivo je, da je ob tej nesreči nastal spor med poklicnimi reševalci iz vrst gorskih vodnikov in prostovoljnimi reševalci, ki so si medsebojno očitali razne nepravilnosti pri reševanju. Spor ni bil dokončno rešen, ker sta obe stranki vztrajali pri svojih trditvah.

Nadaljnji potek skupščine so razen nekaterih formalnosti izpolnili številni referati.

Predsednik komisije za mednarodno gorsko reševalno službo g. dr. R. Campell iz Pontresine je podal skupščini obširno poročilo o delovanju in uspehih te komisije, ki je svoje delovanje že zelo razširila in dosegla lepe uspehe, predvsem v želji, da se reševalno orodje, način reševanja in sporazumevanje pri reševanju poenoti v vseh alpskih državah Evrope. Ta komisija ima tri podkomisije, in sicer podkomisijo za vprašanje reševanja z letali, podkomisijo za medicinske izsledke in dosežke pri reševanju v gorah in podkomisijo za reševalno orodje. Vse podkomisije imajo važna področja delovanja in so napravile že marsikaj za napredek reševanja v gorah.

Predsednik komisije za preizkušanje trdnosti vrvi prof. M. Dodéro je poročal o delu te komisije v letih 1955 in 1956. O tem so bili bralci PV že obveščeni v člankih dr. ing. Avčina.

Poročilo o aktivnosti komisije za planinske filme je podal M. J. Plojoux. Poročevalec je poudaril tesne stike te komisije s prireditelji vsakoletnega festivala planinskih filmov v Trentu. V žiriji za ocenjevanje filmov je tudi zastopnik UIAA, ker unija podeljuje vsako leto posebno nagrado za planinski film, ki ga je posnel amater in ki prikazuje floro, favno, folkloro ali pa kak doživljaj iz življenja v gorah. Film naj posebno poudarja planinsko tovarištvo.

Zanimiv in važen referat je imel zastopnik Avstrije Otto Steiner o povračilu stroškov za reševanje v inozemskih gorah. Znano je, da rešujejo v Franciji, Švici in Italiji večinoma poklicni vodniki, ki imajo zelo visoke tarife od 70 do 100 švicarskih frankov na dan, pa tudi reševanja sama so v Alpah mnogo zamudnejša in težavnejša kot kjerkoli drugje, zato so tudi stroški nesorazmerno visoki in težko dosegljivi za marsikaterega ponesrečenca. Razen običajnih pristojbin mora v Švici vsak vodnik, ki gre na reševalno akcijo, plačati še posebej 28 švicarskih frankov zavarovalnine, kar gre seveda tudi v breme ponesrečenca. Če pa morajo pri reševanju pomagati tudi helikopterji ali posebna letala, potem stane ena reševalna akcija lahko tudi več milijonov v našem denarju. V večini drugih držav rešujejo ponesrečenca prostovoljni reševalci, katerim se povrne kvečjemu izgubljeni zaslužek ali pa še to ne.

Zastopniki Švice, Francije in Italije so navajali, da kake spremembe zaradi pocenitve stroškov reševanja niso možne, ker se v Centralnih Alpah ponesreči sorazmerno največ alpinistov, planinske organizacije pa za reševanje ne dobe od pristojnih oblasti nikakega povračila.

Za zdaj si pomagajo nekatere države, med njimi tudi Jugoslavija tako, da s sosednjimi državami sklenejo recipročni dogovor o brezplačnem reševanju.

Referat »Mladina in alpinizem« je prečital zastopnik Zapadne Nemčije dr. Heizer. Nanizal je nekaj napotkov, kako je treba v mladini zbuditi veselje do planin in kako jo je treba nato pametno in preudarno usmerjati v planine, da bo mladina planine vzljubila in jim ostala zvesta vse življenje.

Končno je zastopnik Jugoslavije ing. Dušan Čolić prečital teze referata o zaščiti alpske narave. Ker je bil referat podan le v izvlečku, bo na letošnji skupščini ponovno prečitani v celoti.

S temi referati je bilo delo skupščine v glavnem končano. Po zaključni večerji smo doživeli prijetno presenečenje. Pevski zbor SAT (Societa Alpina Trento), ki ga sestavljajo večinoma delavci — planinci iz Trenta in okolice, je priredil koncert planinskih pesmi v čast udeležencem skupščine UIAA. Ta pevski zbor ni znan samo doma, temveč je koncertiral že širom po Evropi. Dobro izbrane pesmi in odlični pevci so nam nudili izjemen glasbeni užitek. Tega koncerta so se udeležili tudi v Trentu se nahajajoči himalaisti s Tensingom na čelu. Pri tem sva imela z dr. Miho Potočnikom priložnost, izmenjati nekaj besedi s tem svetovno znanim ščrpo. Na koncertu je bil oblečen v indijsko nacionalno nošo z belimi hlačami in dolgo črno suknjo. Neprestano se je smehljajal, ves droben in zelo skromen. Prav rad je odgovarjal v slabi angleščini na naša vprašanja. Tudi za skupno fotografiranje je bil takoj pripravljen. O jugoslovanskih gorah seveda ni vedel prav nič, sprejel pa je povabilo, da nekoč obiše Jugoslavijo. Žal Tensing ni samostojen pri razporejanju svojega časa in tudi v Trentu je imel impresarija v osebi znanega angleškega alpinista in himalaista Alfreda Gregoryja, ki je razporejal njegovo bivanje v Evropi. Na lastne oči smo se tudi prepričali, da se Tensing ne brani dobre vinske kapljice. Nekega dne se je dogodilo, da so vsi zbrani himalaisti obiskali znano vinsko klet v Trentu, od koder so se vračali v »višinskem« razpoloženju, Tensing pa je zadovoljno vihtel v roki buteljko italijanskega rizlinga, ki so mu jo v kleti poklonili.

Med bivanjem v Trentu so himalaisti skupno s Tensingom izvršili tudi plezalni vzpon v steni Paganelle, ki pa bi se bil kmalu tragično končal, ker je kamen priletel na glavo italijanskemu alpinistu Guidu Tonelli in ga precej poškodoval.

Tensing se je udeležil tudi otvoritvenih slovesnosti filmskega festivala v Trentu. Ob njegovem prihodu v festivalno dvorano aplavz kar ni hotel pojenjati, tako da je celo zanimanje za sovjetsko delegacijo, ki se je festivala prvič udeležila in predstavljala za publiko precejšnjo atrakcijo, stopilo skoro popolnoma v ozadje. Filmi, katere smo videli prvi večer, so bili kvalitetni tako glede izbire, tematike kot glede barv, posebno sta se odlikovala oba sovjetska filma, manj pa japonski barvni film o vzponu na Manaslu.

Udeleženci skupščine UIAA smo obiskali tudi neko planinsko kočico na pobočjih Dolomitov. Ob tej priložnosti sem se seznanil z enim izmed znanih italijanskih »sestogradov«, s Cesarom Maestriem. Ta alpinist pleza večinoma sam in ima tako neke podobnosti s pokojnim Hermannom Buhlom, le da je telesno izredno razvit, nizke, čokate postave in zelo širokih ramen. Ko mi je pripovedoval o načinu svojega treninga, sem mu komaj verjel, saj opravi

dnevno po dva ali celo tri plezalne vzpone, mesečno pa včasih do 100 vzponov. Maestri je tudi gorski vodnik in kandidat za bodoče italijanske odprave v inozemska gorstva. Simpatičnega plezalca sem zaprosil za avtogram — Tensingovega sem dobil že pred dnevi — čeprav to ni moja navada.

Z ogledom mednarodne fotografske razstave, kjer pa Jugoslovani zaradi prekasne prijave nismo bili zastopani, smo končali naše nekajdnevno bivanje v krogu svetovno znanih alpinistov. Po kratkem ogledu prelepega mesteca Trenta, rojstnega kraja pesnika Danteja in pokojnega italijanskega ministrskega predsednika De Gasperia, ki mu je mesto kmalu po smrti postavilo ogromen spomenik, je napočil dan odhoda.

Z dr. Potočnikom sva bila namenjena še na zasedanje mednarodne komisije za gorsko reševalno službo, ki je to leto zborovala v Badenu pri Zürichu. Vožnja z avtomobilom ob Gardskem jezeru v Milano, od tam skozi Como in Lugano, preko prelaza St. Gotthardt v Zürich in Baden je bila prekrasna, saj se je menjavala nižinska pokrajina s čudovitim gorskim svetom Centralnih Alp in nam bo ostala še dolgo v lepem spominu.

Ob zaključku bi rad še poudaril, da taki mednarodni stiki mnogo koristijo naši domovini, saj tuji v osebnih razgovorih le zvedo, da imamo tudi mi v Jugoslaviji naravne lepote, ki se prav lahko merijo s katerokoli pokrajino, ki je turistično morda bolj »razvpita« in obiskana, ki pa po lepoti večkrat zaostaja za lopotami naše pokrajine. Mednarodno sodelovanje na planinskem področju in gotovo tudi na vseh športnih področjih utrjuje prijateljstvo in dobro sožitje med pripadniki raznih narodov ter na ta način tudi prispeva svoj delež k svetovnemu miru.

Pesem o pohorski vzpenjači

DR. FRAN MISIC

*Samo petnajst minut
v sen pohorskih glažut
te dviga v breg vzpenjača
do vrha kot igrača.*

*Grozé globeli tri,
a smuk opasen ni,
in ko najviše plavaš,
krasote soj vsrkavaš.*

*Vrh Pohorja stojiš,
spočit, se ne potiš;
pogled nazaj ti plava,
tam blesk ustvarja Drava.*

*Nizdol bukovja hlad,
ognjenih tri nasad,
prek mej pa Alp vrhovi
blešče, snegá gradovi.*

*Kraj Drave še Kozjak,
preljubi naš mejak,
varuje vse okolje,
dolino, Dravsko polje.*

*Te vleče Maribor,
vseh mest prelestni vzor;
za njim morjá tenčice,
Slovenske bde gorice.*

*Glej, noge in srce,
očuval si sedé,
lepot pa si užival,
kot da o njih bi snival.*

*Samo petnajst minut,
kot da te vara čut,
si zibal se v višine,
tu čas preneglo mine.*

*Veiel si času: Stoj!
Pomudi se z menoj,
da se srce navžije,
oko lepoto piže.*

Ob šestdesetletnici rojstva Klementa Juga

EVGEN LOVSIN

Dr. Jug s svojo materjo

Zaradi članka Janka Blažeja »Knjižici o Jugu na rob« (Planinski Vestnik 1957, št. 5) sem po 14 letih spet prebral svojo razpravo o Jugu (V Triglavu in njegovi soseščini, leto 1946, II. izdaja, str. 211—232), tako tudi Josipa Vidmarja spis o Jugu v Kritiki, leto 1926/27, »De mortuis nil nisi bene«, str. 36—38.

Vprašal sem se, ali bi danes po tolikih letih moral kaj prikrojiti, spremeniti ali celo kapitulirati s svojimi mnenji?

Ko je izšel v Planinskem Vestniku, leto 1958, št. 3, Janeza Jerovška članek »Duševni obraz Klementa Juga«, mi je že sililo pero v roko.

In ko sem se spomnil, da bi Jug letos praznoval svoj šestdeseti rojstni jubilej, sem si dejal: Ne molči! Povej, kaj ti teži srce! Resnici na ljubo in Klementu v spomin!

Mnenja o rasti in razvoju Jugove osebnosti se močno križajo. Tu so Vidmar, Ložar in drugi, sedaj še novi Vidmarjevec Blažej, tam so Jelinčič, Veber in mnogi sledniki, vmes je spremenljivi Bartol (kakor pravi Blažej), tretja stran pa je tista, ki bi se res rada ognila pretiravanjem prvih in drugih, kadar taka so tu. Ker bi ponovitve, razen potrebnih, motile nadaljnja razpravljanja, moram predpostaviti, da so osnovne misli o Jugu zgoraj omenjenih in drugih čitatelju več ali manj znane: Genij in etični reformator po eni strani, po drugi pa nobena velika vzgledna individualnost (Vidmar), asket, ki je delal nasilje nad samim seboj, Jugov voluntarizem danes ni več potreben (Blažej) itd.

Svoja razmišljanja naj navežem na najnovejše opombe o Jugu. Te so Blažcjeve. Ker pa Blažej hodi ponekod za Vidmarjem, je nujno ogledati si učiteljeve stopinje. Nobene od obeh ne jemlje Jugu cene, le da je težko videti,

kolikšna je pri njih. Vidmar se ne dotika Jugovega znanstveništvá, ker se s filozofijo ne ukvarja, tudi ne Jugovega alpinizma. Vidmar pobija tezo o Jugovem reformatorstvu in raziskuje v ta namen elemente njegovega značaja, posebej obvladanje samega sebe, in pravi: »Obvladanje samega sebe se pridobi na organski način, ki izvira iz notranjega razvoja. Etične resnice postajajo človeku vedno bolj žive in prepričevalne.«

Menim, da lahko raste človek v svoji notranjosti sploh samo na organski način, kar pomeni smiselno, prirodno. Tudi Jug!

S tem ni rečeno, da ljudje razvijajo svojo notranjost v isti meri, z enako močjo, ni rečeno, da je zmogljivost razuma in volje pri vseh enaka in odziv na zunanji svet pri vseh isti.

Vidmar nadaljuje: »Pridobi pa se lahko obvladanje samega sebe z askezo ali, drugače povedano, z nasiljem nad samim seboj, z zatiranjem slabosti, ki jih človek neživo ali zgolj razumsko spozna za slabosti.«

Moje mnenje je vse drugačno: Kako je mogoče še na drug način in ne samo razumsko spoznati slabosti? Zakaj naj bi bilo tako spoznavanje neživo? Askeza pomeni boj volje s strastmi, to vendar ni nasilje nad samim seboj.

Se Vidmar: »Kako naj se neurejena duševnost drugače izživlja kot v nepravilnem življenju? To zatiranje pa je nasilje, ki se lahko maščuje, kajti kdor zapre svoji notranjosti njena prirodna pota v vnanji svet in do izživljanja, lahko zaduši njo samo in sebe ugonobi.«

Na prvo vprašanje odgovorim z vprašanjem: Koliko, kako daleč, naj se neurejena duševnost izživlja v nepravilnem življenju? Izživljanje neurejene notranjosti naj urejata razum in volja. Če razum in volja nista reditelja, čč odpremo svoji neurejeni notranjosti vsa pota, pomeni, da moramo ne samo razmišljati in čutiti, temveč tudi delovati. In kje so meje temu nebrzdanemu, neživemu, nerazumskemu delovanju? Usmeriti voljo v šport, v igro in borbo, kjer prevladuje osebna spretnost in telesna moč, pomeni pri mladi duševnosti zavirati prezgodnje izživljanje, prezgodnje, ker sta strast in volja že tu, razum pa ju še ni došel.

Vidmar očita Jugu samoljubje, gon samega sebe tembolj afirmirati, namesto da bi sebe svetniško zatajeval. Beseda samoljubje ima nek slab prizvok. Navadno mislimo na materialno plat. Ker ta ne pride pri Jugu v poštev, je mogel Jug »ljubiti« samo svoje ideje, ki jih je imel za pravilne in dobre. Pa še te samo v tem primeru. Sam pravi: »... zdi se mi smešno majhno, da bi bil odvisen od lastne domišljavosti in bi obsedel na kakih idejah samo zato, ker so moje.« Prenašati prekaljena spoznanja na svojo okolico, zatirati slabosti v sebi in to zahtevati od drugih, ali je to samoljubje?

Pri očitku, da se je želel Jug afirmirati, uveljaviti, mi pride na misel, s kolikim trudom so ustvarjali nekateri veliki duhovi in s kolikšno zaskrbljenostjo so čakali na sprejem svojih del pri javnosti. Našli bi se ustrežnejši primeri od muke Puškina okrog njegovih verzov in potrnosti Prešerna ob prodaji njegove prve izdaje pesmi.

Ne vidim nič negativnega na takem »samoljubju«. Nasprotno, to uveljavljanje samega sebe pomeni čvrstost notranjosti, trdno prepričanje o pravih potih do resnice, brez kompleksa manjvrednosti.

Vidmar s svojo kritiko o Jugu ni imel namena okrniti njegovo ceno, temveč izreči o njem manj pretirano mnenje, odgovoriti tistim, ki so imeli Jugu za bodočega velikega reformaterja. Vendar Vidmarjevo dokazovanje iz elementov Jugovega značaja ni prepričevalno. Njegova pričakovanja o bodočem razvoju Jugove duševnosti pa so tudi preuranjena. »Ustvarjalna duhovna

osebnost« se oglašča v zrelem organizmu, Jug pa je umrl, ko se je komaj otresel vseh duševnih pubertetnih nadlog.

Vidmar se ne ukvarja ne z Jugovo filozofijo, ne z njegovim alpinizmom, ne z njegovim planinskim spisjem in ne z alpinistiko. Tudi se ga ne tiče okolje, v katerem je živel in rasel. Ves vnanji svet in dogodki ob prvi svetovni vojni, nova Jugoslavija in zasužnjena Primorska, silovita ljubezenska tragedija z italijanskim zmagovalcem — gre mimo Vidmarjeve analize.

Vrnimo se k Blažcu, k njegovi oceni Juga kot alpinista. Blažej se vpraša: »Kaj pomeni Jug današnjemu slovenskemu alpinizmu?« in odgovarja: »Tehnično pravzaprav zelo malo.«

Primerjati Juga in današnje šestostopnike v tehničnem pogledu in s pomočjo takega primerjanja vrednotiti pomen enih in drugih ni dopustno, ni pravilno. V znanosti — tedaj tudi v zgodovini — je dialektično gledanje osnovno. Brez četrte dimenzije — časa — ni mogoče postaviti predmeta ali cene točno na določeno mesto. Ne moremo vrednotiti na primer Trubarjeve slovenščine, ne da bi upoštevali, da Trubar ni imel opore v predhodnikih, da ni imel slovnice, ne slovarjev itd. Cenimo ga po tem, kar je novega ustvaril. Ne pozabimo pri Jugu na revščino, na njegove plezalne pripomočke: zakrpane copate, kovaške kline, komaj kaka vrv za obešanje perila ... in pri šestostopnikih na najmodernejša sredstva in družbino ter društveno pomoč. Ne pozabimo, da so Jug in še nekateri tovariši orali ledino v slovenski alpinistiki, šestostopniki pa so imeli mnogo lepih vzgledov doma in zunaj.

Kaj pomeni Jug slovenskemu alpinizmu, je bilo že mnogo napisanega (Tuma in mnogi za njim), med zadnje po času pa se sem uvršča Janez Jerovšek s svojim člankom »Duševni obraz Klementa Juga« V prikupni slovenščini napisanim razmišljanjem ne manjkata ne sok ne globina.

Jugov pomen ocenjuje Jerovšek pozitivno, Blažej trdi nasprotno: »Rekorderstvo povojnih let je izrazilo jugovsko in tudi pri ekstremizmu ima Jug svoj delež ...« Mladina mu »slepo sledi, pravi mu učitelj in vzornik in se niti ne vpraša, kaj ji je Jug pravzaprav povedal«. Torej tistih isker v Jugovih spisih, ki oživijo v mladi duši prirodno nagnjenje po telesnem in duševnem izživiljanju v prirodi, tiste sle po gibanju in igri, po potovanju, hoji in plezi po gorah, tekmovanja, če hočete rekorderstvo, ki si ga zaželi polna, neizrabljena mladost, pa tudi Blažej ne zanika. Le da je to pri njem zagnanost, ki hitro uplahne. Blažej pravi, da tudi sam svoj čas ni bil zadnji med takimi jugovci. Vendar mu taki ljudje niso nevarni, ker preide njihovo navdušenje kot megla, kadar potegne oster veter. Jaz mislim, da ne pri vseh. Sapa res razpiha plevel, zrno ostane. Sicer ne bi imeli ljudi za gorsko reševalno službo, ne bi imeli vodnikov, ne učiteljev v plezalnih tečajih, ne alpinistov, ki se poskušajo tudi v tujih gorstvih in se pripravljajo za himalajske višine. Z leti — seveda — se zmogljivost manjša, moči pojemajo, tempo postaja počasnejši. Vendar za staro šaro še nismo, dobri planinci smo, hodimo po varnejših poteh in se tupatam jezimo na SPD, če se že kak klin maje ali če je plaz odnesel stopnico ... Tako bo tudi pri sedanjih mladih, tudi pri njih bo zrno ostalo!

Po vsem, o čemer smo se tu pomenili, mi ne zamerite, če stojim začuden pred podobo Klementa Juga, ki mu je Blažej z Vidmarjem poskušal vzeti vsako vzglednost nadpovprečne individualnosti, ki ga je prikazal kot tehnično danes malopomembnega plezalca in mu je vzel idejni pomen v slovenskem alpinizmu. Pred tako »megleno Jugovo podobo in brez okvirja« pa je menda tudi Blažeja postalo strah. Prizna mu, da je bil borec proti fašizmu. To pa je tudi vse. Zato je tembolj nepričakovan in presenetljiv Blažejev zaključek, da

je bil »Jug močna in danes za nas dragocna osebnost, ki je aktivno pomagala oblikovati svoj čas in pustila za seboj globoko sled«. Ta sled se v Blaževem članku ne pozna, komaj tam, kjer jo briše.

Tudi z Jerovškom nisem v vsem soglasen. Razčlenjevanje slovenskega alpinističnega delovanja v prvi in drugi Jugoslaviji na tri generacije ni pravilno. Jug in Čop sta ena generacija. Čop je celo starejši od Juga. Začetek njihove alpinistike je skoraj istočasen. Jug, Kveder, Čop in Volkar preplezajo skupaj leta 1922 severno triglavsko steno, Tumovo in Pavrovo smer z novo varianto skozi kamine. Te prve čase je iskal Jeseničan Čop tovarišev tudi med Ljubljančani. Govorimo lahko o raznih navezah, ne pa o generacijah. Kočevar se udejstvuje posebej po drugi vojni. Čop je v tem obdobju še vedno aktiven. Leta 1945. zmaga svoj steber v Triglavski steni. Čeprav že v letih, je stopil z obema nogama v strugo najmlajše šeste stopnje. Zato vrednotenje omenjenih oseb glede na njihovo zgodovinsko vlogo ni na mestu. Tu pa so še drugi razlogi. Gre za kolektivno delo. Niti Jug niti Čop in ne Kočevar ne bi bili brez tovarišev opravili tako uspešnega dela. Ti trije so samo »primi inter pares«. Osebo čaščenje nam je tuje, vrednotiti moramo vse člane v vseh njihovih dejavnostih mnogostranskega alpinizma. Upoštevati je treba njihovo organizacijsko, publicistično, gorsko-reševalno, vodniško, pa tudi znanstveno in umetniško delovanje.

Jerovšek primerja tri osebe in šc te samo v njihovem športnem, plezalnem delovanju. Če bi bile posamezne smeri odločilne pri splošni oceni, kaj naj napravimo z Martuljškim Špikom Debelakove in Staneta Tominška, kaj z Zlatorogovimi stezami Potočnika, Čopa in Tominška, kaj s centralno smerjo v Velikem Draškem vrhu, ki sta jo plezala Pavla Jesihova in Gostiša, z Jalovčevim severo-vzhodnim razom Ogrina in Omerze, s Krušicevo smerjo v Špiku, s centralnim stebrom v Dedcu Debeljaka in Kočevarja, s severo-vzhodnim razom Travnika, ki sta ga zmogla Kilar in Levstek, kaj z varianto Aschenbrennerjeve smeri v Travniku, ki sta jo zmogla Debeljak in Perko itd. Še mnoge bi bilo potrebno omeniti. Naj ti primeri kažejo, da slovenskega alpinističnega delovanja ni mogoče zajeti s tremi imeni: Jug-Čop-Kočevar!

Ljubeznivi čitatelj mi bo morda zameril, ker se bom v naslednjih vrsticah dotaknil še Jugove prezgodnje smrti, čeprav to ni »centralni problem«. Poskusil bom kaj novega in zanimivega povedati, kar naj bo moje opravičilo.

Obenem naj bo odgovor i Blažju i Jerovšku, ki menita, da se je Jug sam ubil. Blažej: »Močna Jugova čustvena prizadetost govori za samomor. Njegova premočrtnost in doslednost v izvajanju svojih sklepov tudi.« Jerovšek: »Ta človek je bil tako samoljuben in ponosen, da je šel raje v smrt, kot pa bi trajno nosil v svoji zavesti občutek poraza, ki ga je doživel v ljubezni.«

V svoji triglavski knjigi sem navedel dejstva, ki dajo sklepati na Jugovo neprostovoljno smrt. Dokazoval sem na podlagi številnih in prepričevalnih indicij. Danes dodajam nove. Ali je to logično? Nihče ne more reči in tudi ne reče, da niso omenjena dejstva resnična.

Med bolezenskimi duševnimi motnjami in med čustvenostjo je tolikšna razlika, kot je med zdravjem in boleznijo. Znameniti zdravniki zdravijo danes take motnje s krepitvijo bolnikove volje. V največ primerih so vzroki samomora patološkega značaja. Čustvenost sama po sebi pa vendar ni šibka plat človekove notranjosti! Kdo ni bil prizadet z izgubo Koroške, Notranjske, Goriške in Primorja leta 1918? No, Kátonov je malo!

Cilj alpinizma je med drugim telesno zdravje in notranja harmonija, kar je osnovno za čimvečjo aktivnost človeka na tistem njegovem področju, ki

njegovim zmožnostim in veselju najbolj ustreza. Tako duševno ravnovesje Jug poskuša najti s premagovanjem nevarnosti v gorah »...ker mi ravno nevarnosti dajejo vedno popoln notranji mir...

Premišljam, ali se je Jugova čustvenost tako spremenila, da je povzročala duševne motnje, da je meglila umnost in uničevala slo po življenju. Katerokoli pot uberem, vedno pridem do istega zaključka: Ne!

Zgodovina slovenskega planinstva nam pripoveduje tudi o zaviračih. »Kadilnika, Wölflinga, Kališa in druge redke slovenske turiste ter tudi Hauptmannovo družbo so označevali Ljubljčanji za norce. Celo dr. Ivan Tavčar... je delil piparjem priimke, ki so bili prav malo laskavi, dokler se ni sam povzpел — kakih petnajst let pozneje — na Triglav«, pripoveduje Lindtner (Pl. V. 1933) str. 107. »Drugo leto srečam v Vratih popoldne dva dunajska učitelja: Lassa in Plaichingerja. Ustavimo se in se kakih 7 minut pogovarjamo. Imela sta s seboj vso pripravo: vrv, kladiva, kline itd. Vendar sem jima odsvetoval Triglavsko steno in jima rekel, naj raje plezata na Stenar ali na Suhi plaz (Škrlatico); a nista ubogala, na kar sem jima rekel: »Todeskandidaten«. S težkim srcem in milim pogledom smo se ločili«, je zapisano v Planinskih spominih zaslužnega triglavskega župnika Aljaža. »Skoraj vsak, ki išče v planinah le lastnih potov, se ima zahvaliti, da je še živ, srečnim slučajem.« (Janko Mlakar, Pl. V. 1926, str. 180).

Ne zanikam, da Tavčar, Aljaž, Mlakar in drugi ne bi pri tem imeli dobrohotnih namenov. Nesrečna naključja zmanjšujemo danes z opozorili na nevarnosti ob velikih snežnih padavinah, ob pomladni odjugi, z znanostjo, ki ji pravimo meteorologija, z nasveti o uporabljanju modernih pripomočkov, s psihologijo, ki ugotavlja stopnjo posameznikove sposobnosti, s pomočjo zdravniške vede, s pomočjo plezalnih tečajev itd.

Pri Jugu pa so šli mnogi planinski pisatelji na spolzko pot in sumijo, da gre za samomor.

Jugu ne očitajo, da se je podajal v nevarnosti z nezadostno opremo, da je plezal sam nezavarovan, da je iskal težka mesta in tako izpostavljal nepremišljeno svoje življenje. Jug pri nekaterih ni kandidat smrti v Aljaževem pomenu. Juga sumijo, da je šel zato v gore, da bi se ubil, kar pomeni nameren, hoten samomor. Le zakaj ni skočil s tretjega nadstropja kake hiše na cesto ali pa bi bil vzel samokres, zakaj ne bi bil izbral vode ali vrvi in drevesa?

Spominjam se neke novice v avstrijskih časopisih: »Smrtna injekcija v višini 2600 m«. »V bližini Hochspitzjocha v Oetztalu so našli 46 let staro mrtvo bolničarko Ano Margareto Herzog iz Hamburga. Poleg trupla, ki je ležalo na razprostrtem plašču, so našli zlomljeno brizgalko in stekleničico še neugotovljene vsebine. Vse kaže, da je žena izvršila samomor in si izbrala v mrtvaški romantiki prelep, samotni visokogorski svet za svoje dejanje.«

Jug naj bi si izbral namesto injekcije cenejši način — padec čez steno.

Ne! Ta podoba Juga ni resnična.

Pred usodno plezo Jug vabi tovariše, naj mu prinesejo plezalno orodje in naj plezajo z njim. Koplje se, pere perilo, krpa raztrgane plezalnike, nakupi proviant za bodoče ture.

Tu je še eno, doslej še neznano pismo, ki ga je Jug pisal profesorju Vebru pred svojim zadnjim odhodom v planine dne 7. julija 1924., 34 dni pred svojo smrtjo. Tudi to pismo je eden izmed dokazov, da ni resno mislil na samomor.

Spoštovani g. profesor!

Neka poljska filozofinja v Varšavi, ki je o Vas že veliko čula, je zvedela od nekega našega študenta zame in me je prosila, ko bi jo seznanil z Vašo filozofijo. Prepričan, da Vi s tem soglašate, sem ji seve vstregel, v kolikor je to v pismu sploh mogoče. Orisal sem ji Meinongovo delovanje in ves Vaš razvoj, odkar ste se ločili od Meinonga, pa do sedaj. Dal sem ji osnovne pojme iz analitične psihologije in Vaše spoznavne teorije, ter ji sploh omenil vse najvažnejše probleme, ki ste jih obdelali. Pismo je obsegalo 10 velikih strani, da sem ji mogel podati pregled Vašega delovanja. Čemur ne bi mogla slediti, sem ji ponudil, da ji naknadno posebej razvijem dotične probleme. Upam, da bo mogla dobiti iz pisma pravi vtis o pomenu Vašega dela za znanost.

Zaradi nje same se jaz pač ne bi spuščal v pismo tako v podrobnosti, raje bi jo zadovoljil z nekaj pojasnili. Toda mislim, da je tu ugodna prilika, da se navežejo stiki med poljskimi filozofi in nami. Prosil sem jo, da če ima kakega večjega filozofa-znanstvenika za učitelja v Varšavi, naj skuša posredovati za medsebojno spoznavanje poljskih in naših filozofov. Iz pisma dobi vpogled v naše delo, in če ta vpogled ne ostane le pri njej, tedaj mislim, da bodo posledice ugodne.

Pozdravljeni!

Klemen Jug

P. S.

Jaz odidem čez teden dni na planine in ostanem v stenah nad en mesec. Oprostite mi, če Vam med tem časom ne bom mogel pisati, kakor bi Vam rad. Brez planin pa ne morem ostati, ker mi ravno nevarnosti dajejo vedno popoln notranji mir, ono nadsubjektivno razpoloženje, v katerem mi ni nič zase in radi tega tudi ne za moje misli kot moje. Odtod črпам jaz svojo avtokritičnost, ker se mi zdi smešno majhno, da bi bil odvisen od lastne domišljavosti in bi obsedel na kakih idejah samo zato, ker so moje. Nevarnosti napravijo človeka treznega, resnega, kritičnega in odločnega, da gre mnogo sigurneje svojo pot, nego sicer. Po mojem mnenju je nevarnost eno najboljših vzgojnih sredstev. Česar mi niso dali ljudje na značaju, mi je dala lastna volja in nevarnost v planinah.

Pozdravljeni!

Žal, bil je zadnji pozdrav študenta svojemu učitelju!

Mesec in nekaj dni po tem pismu je bil Jug, potem ko je preplezal že nekaj težkih sten, spet v Vratih.

Škoda, da ni srečal ob šumoviti Bistrici prečudovitih barv v opojnosti triglavskega gozda starega Aljaža. Ko bi ga bil vprašal, kam gre, in bi mu bil Jug pripovedoval o grapi in stebru tam pod Plemenicami, bi se bil častitljivi starina zgrozil. Rekel bi mu bil — kakor Jožetu Čopu —: »Če se ubiješ, te bom s to-le palico po zadnjici! Naravnost v pekel se boš pridrsal.« »Bom splezal nazaj«, se je Joža odrezal.

Zadnje jutro srečamo Juga v Aljaževem domu v družbi profesorja Ivana Tomince, njegove soproge Mile in svakinje Dane Amon, poročenc Jankovič. Poznali so se od prej in si pripovedovali svoje doživljaje. Ni bila »zadnja večerja«, bil pa je zadnji zajtrk. Na mizi so bili vroči ajdovi žganci. Jug je pripovedoval o Padovi, kjer je bil nekaj časa, potem pa sta se profcsor in študent, ki je postal že doktor, lotila filozofskih problemov. Meinong in Benussi,

znana filozofa, sta s svojimi teorijami zanimala družbo, pravzaprav samo polovico družbe. Ženski del družbe se je dolgočasil in ker planinkama žganci niso šli v slast, sta jih jima devali na krožnik, ne da bi diskutanta kaj opazila. Teorije so bile zanimivejše od ajdovih žgancev. Žene se vedno jezijo, če možje šahirajo ali čitajo pri obedu. Ves dopoldne se mučiš s pripravljanjem jedi, mož pa niti ne ve, kaj golta. No, v Vratih sveže jutro in nemir pred turo usmerjata tudi ženske na dobro voljo in druge misli. Dana, malce v skrbeh, povpraša Juga, kakšna je tista Tominškova pot na Triglav.

»Ta je pa za avtomobile«, ji je smeje pojasnjeval Jug.

Tominčevi so krenili na Triglav in čez Zajezéra v Bohinj, Jug pa na svojo zadnjo pot, vsi dobre volje, veseli in razigrani, kakor je človek lahko samo v gorah.

*

Prikrita sumnja glede samomora megli in maliči resnično podobo velikega alpinista Klementa Juga. Zgodovina ne trpi samovoljnih domnev in domišljije brez stvarne podlage. To spada v beletristiko.

Himalaja, ki bi bila postala sen in želja tudi Klementa Juga, zahteva tolikšnega treninga in tolikšne volje, da je vse najtežje v Alpah komaj zadostno za to velegorjce. Himalaja zahteva rekorde. Ali naj nevarne poti Hermanna Buhla imamo za samomorilske, kakor jih ima morda preprosti človek? Brez tveganja, brez preišljenega tveganja in trdne, nezlomljive volje ni velikih uspehov. V tveganju in volji nam je Jug vzor in ideal. V preišljenosti, v novih metodah in z izboljšanim orodjem so že Jugovi vrstniki dosegli večje alpinistične uspehe od njegovih, še celo pa najmlajše naveze.

Na koncu odgovorov nasprotnim mišljenjem čutim, da stoji resnična podoba Klementa Juga komaj bežno skicirana pred nami. Tisti, ki bo želel z uporabo zbranega gradiva in še neznanih stvari upodobiti Juga v vsej razsežnosti in globini, bo šel po poti kritičnega presojanja 30 let in več starih razmišljanj, bo pregledal še neobjavljeno Jugovo zapuščino (na primer Jug—Zavrtanik), bo našel njegov svetovni nazor in njegovo politično opredelitev (idejni komunizem, kultura pred revolucijo, svoboda razuma pred politično disciplino itd.), se bo šel učiti k Vidmarju, Ziherlu in k drugim (glej razprave z neprimerno širšimi horizonti kakor že ona v Kritiki, v reviji Naša sodobnost, letnik 1957 in 1958) itd. Pri tem se mu bo začela odkrivati skrivnost, da pri študiju Juga pravzaprav iščemo svojo lastno podobo, kakršna je in kakršna naj bi bila.

Ko se spominjamo Klementa Juga ob šestdesetletnici njegovega rojstva, pa se zavedamo, da nam je nesrečno naključje iztrgalo iz naše srede moža, ki je mnogo obetal in ki je bil na pravi poti, ko je krepil voljo s premagovanjem težav v gorah in je s tako voljo gasil plamen razdora, dvomov in trpljenja v lastni notranjosti.

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

PD PTT Ljubljana din 5000.—, PD Ruše din 3200.—, PD Šoštanj din 7000.—. Skupaj din 15 200.—.

SKLAD DOMA ZLATOROG

Stanje sklada dne 14. X. 1958	din 5 415 702.—
Zbrano od 14. X. do 7. XI. 1958	din 15 200.—
Stanje sklada 7. XI. 1958	din 5 430 902.—

Pohod na Kozaro

JOZE HUMER

Junij 1942. Kozara planina, trdnjava patriotizma, srce jugoslovanskega gibanja, zibelka herojev, partizanska Kozara je obkoljena od vzhoda, severa in zahoda. Železne klešče nemškega orožja in sramotne ustaške blaznosti požirajo krajino pod južnimi obronki planine, ki je skozi nekaj mesecev dihala svobodni zrak partizanske male republike. Kozara ječi pod udarci III. ofenzive. V njenih gozdih, v naseljih pod njenim valovjem grmijo švabski tanki, sekajo ustaške brzostrelke, odmevajo partizanski juriši. Širom naokrog rasto grobovi. Smrt vasuje v sleherni bosanski koči, njena žetev pada na vsaki pedi partizanske zemlje. Gozdovi jočejo, ker ne morejo več nuditi tihe, varne ure svojemu človeku. Mrtvaška senca lega široko na borce, na žene, na starce, na otroke, ki ne vedo še ničesar o idealu svobode in o prekletstvu bratomorstva.

Še pomnite, tovariši!

April 1958. Velik spominski pohod študentov pravnikov po partizanskih poteh na ponosni Kozari. Mladi rod svobodnih iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Skoplja, Sarajeva. Dekleta in fantje iz vseh republik popotujejo med spomine na krvave dni, ki so ovenčali Kozaro z večnimi Titovimi besedami: »Herojska Kozara«. Mlada, napredna inteligenca stopi med ponosne, pogumne ljudi v Bosanski Krajini na tovariško srečanje z njihovim starim in z njihovim novim življenjem, z njihovimi vedno svežimi spomini na usodne velike čase, ko je krvaveča Bosna trla okove in gradila resnično zvezo, bratsko družino z jugoslovanskimi narodi.

Pomnite, tovariši!

S hrvaškimi kolegi smo se srečali kar pred zagrebškim kolodvorom. Prikorakali so v taktu trobent in bobnov v strumnih četveroredih, vojaki od nog do glave, s puškami na ramah. Cela stotnija! In uboga desetina Slovencev se je, capljajoč za njimi, počutila kar nekam neobgljeno. V vlaku pa smo urno razpredli pogovore. Lahko si mislite, da se imata jurista iz Zagreba in Ljubljane o čem pomenkovati. Imeli smo srečo, da smo precej izvohali intendanta, pa se je zlasti predstavnica slovenske ženske pravičnosti močno potrudila, da bi si izposlovala kakšno protekcijo. Presnete ženske! Kar dobro smo se sporazumevali. Pa je le prav prišlo, da smo bili sami stanovski bratje med seboj. Lingvist bi se bil preveč nasmejal slovenski hrvaščini ali pa hrvaški slovenščini, ki smo si jo poklanjali vse vprek v znamenje tovarištva. Največ pa je opravila pesem. Dekleta s Croatiae so prva povzdignila mlade glasove. Fantje so brž poprijeli in njihova pesem je izzvala našo. Vmes je še zagrebška brucad emitirala — pravzaprav imitirala — nekakšno vse preveč moderno glasbo. Včasih se je v tem spontanem programu kaj zmešalo, pa smo jo vrezali vsi naenkrat, vsak svojo. To je bilo šče lepó. Pesem in vesela družčina, pa še mladost v očeh — in jadrno se sklepajo tovarištva.

Od zagrebškega predmestja mimo raztresenih dimnikov Siska, dolge industrijske vasi, tja do prvih obronkov Bosne nas je spremljala otožna turopoljska ravnica. Kakor blede mrtvo morje je, ki nikoder ne izda očem svojih daljnih obrežij. V brazdah zoranih njiv se leskečejo plitvi, mrtvi potoki pomladanskih vod in lovijo v svoje zrcalo sivkaste kope oblakov. Spet in spet se ob progí nabira golo grmičevje in vleče iz jalovih močvar borne sokove, da bi se razcvetelo v pomlad. Po neskončnih pašnikih leno stopicajo konji, mlada žrebeta se veselo čudijo poskočnosti svojih vitkih nog. Pod staro vrbo ob

potoku stoji pastirica, kot kip v črnini, in voljno žrtvuje dopoldanske ure brezdeltu in paši dveh koštenih goved...

Prišleku izpod slovenskih planin, ki se je zamaknil v ta nemi, negibni svet, se zazdi, kot da se še vlak poganja vse počasneje, vse ravnodušneje, kot bi obupal, da bi s svojo monotono železno pesmijo kdaj premeril brezbarvno pokrajino.

Fantje s Hrvatske so zateglo, skoraj brez besed ubrali neskončno slavensko pesem...

Natanko smo čutili, kdaj nam je prišla Bosna naproti. Spustili smo se do sinje, pošumevajoče meje, do Une, bistrega otroka bosanske Dinare. In očarala sta nas mejnika tostran in onstran meje. Tu Hrvatska Kostanjica, toplo zbrana okrog katoliškega in pravoslavnega stolpa, tam vitki, zakoničeni prst minareta sredi nizkih bosanskih domov. Zaljubljena je tudi naša lokomotiva v to lepo sončno dolinico, pa ne more in ne more odvrniti pogleda od nje. Slednjič jo železna volja tračnic zavrti v smeri proti Banji Luki, vstric z veselo hercegovsko Sano. Prodiramo v svet, ki ga s sevca zajezujejo nepregledni grebeni Kozare, na jugu pa se skozi sivkasto soparo izdajajo prvi obronki Krajinskega gričevja pod plečatim Grmečem.

V Prijedoru smo utegnili na zrak in na potep. Precej za kolodvorom vabi ravna asfaltirana ulica — toda kam? Ob straneh poganjajo nove hiše, nastaja morda jutrišnja poslovna, mestna četrt tega prijedorskega okrajnega sedeža. Morda jutri. Danes pa mora tujec na zvite ulice starega Prijedora. Tam se kriče prerekata in tesnita pretoklost in sedanost. Med stare bajte, prepolne slaščičarn, brivnic in čevljarskih delavnic se iz včerajšnjih vojnih podrtij ironično dvigajo svetla poslopja, vsa v steklu, in brez sočutja oznanjajo zgodovini zaton. Tam, glej, privatna kafana. Dolge lesene mize, kot da so iz pralnice. Časopisi so prti, preproste klopi vabijo na partijo domina. Štedilniček v kotu in drva pod njim. Nekaj korakov od tod je steklena stena nove kavarne, kakršno si le moreš želeči. Pa bo zajadral beloobrasli čika mimo stekla naravnost v svojo staro kafano. In precej za gradbiščem velikega poslopja modernih oblik se vitko vzbne minaret, njegova senca pada na okrožno sodišče, ki ga v ozkem polloku oblegajo štiri odvetniške pisarne z na las podobnimi napisi. Mladi kolesar švigne mimo bradatega možakarja z obledelim turbanom na glavi in z grčavo palico v roki, da pomaga obrušnim zasukanim sandalom drseti po prašni cesti. Miličniški džip vznemiri žilavo bosansko kljuse in ljudje godrnjajo, ker se morajo umikati s ceste. Na travniku ob Sani se igra bosonoga otročad, vrti kolo in poje: »Ej, Joe...« Onstran reke žive muslimani v gostem zaselku, ki se morda skozi sto let ni izpremenil za las. Hišice so kakor iz trpke, žalostne, pa vendar čarobne pripovedke o dedovi bedi in o Turčinovem biču. Kvadratne, od temeljev prav tesne, se šele od pasu razširijo toliko, da za silo objamejo skromni pojem bosanskega doma. Težko uganeš, ali so umazane ali le pregloboko dotrajane. Na blatnih ulicah, zajetih med trhle plotove, komaj da srečaš ženo, vso zbegano, ker se še ni znašla brez feredže, odeto v staro muslimansko nošo, ki z ovenelimi pisanimi rožami trudno spominja na Orient... Ali pa nezaupnega muslimana, ki z rdečim turbanom in tobakastimi zobmi drvi proti džamiji. Le-ta tiči sredi piramidastih, razrahljanih, črnikavih streh kot izstradana golovrata kokoš. Krog nje se na skromnem travniku nagibajo nagrobniki, pokriti s kamenitimi fesi in poslikani z arabskimi znaki, ki jih morda le še duhoven ume razbrati.

Le kako bi prodrli v notranjost tega muzeja, posvečenega Osmanovemu jarmu? Strah me je. Če stopim v hišo, kjer je ženska sama doma, ji morda

škodujem. Če me sprejme gospodar, bogve, kako bo. Mnogo se govori o divji muslimanski ljubosumnosti na vero in ženo.

Kasneje me je bilo teh pomislekov sram. Abraham nas je z ženo sprejel, kot da nas je že dolgo pričakoval. Nagrmadili smo se v njegovo kočuro. Že pred pragom bi se najraje sezul in pustil čevlje ob njihovih cokljah, ko so se stopnice tako svareče bleščale. Pol bajte sploh nima stropa. Sonce veselo slika svoje vragolije skozi neštete špranje med lesenimi strešniki. V drugi polovici sem najprej trčil z glavo ob živobarvani strop. V eni sobici stoji bela miza, v drugi, poslednji, pa stara postelja, lesen divan, prekrit s preprogo, in železni štedilnik. Za kaj več ni prostora.

Gospodar je sedel sredi med nami, ženska pa je vsak hip pokukala v pečico, ali se ne kani zažgati baklava, praznični kolač. Jutri bo bajram, muslimanski božič, konec štiridesetdnevnega posta, v katerem so pri Abrahamovih samo ob štirih popoldne kaj malega pojedli. Gospodar vtakne ponujeno cigareto v žep. Danes še ne sme. Jutri bo pa prav prišlo. Toda, kako vendar vzdržite, gospodar, toliko časa, saj morate vendar tudi delati!

»Ej, lepi so to običaji,« pravi on zaverovano in še dostavi: »Škoda, da umirajo« — in se ozre po hčeri, ki se je mikavna prikazala na pragu. Ona dela v tovarni keksov in se gotovo nič več ne posti. Ona je najbrž tudi uvezla v stenski prtič nad štedilnikom vzpodbudna verz:

Kuharica, kuhaj ručak fino,
pa češ dobit novac za kino.

Počasi, a zanesljivo prodira čas v sleherno, še tako skrito in zanikrno celico sveta.

»Tu pri nas smo sami muslimani, a čez reko so katoliki in pravoslavci.«

»Kako se pa razumete?«

»Pa razumemo, to se ve. Nismo mi ustaše. Ni nas prevčč, pa da se drezamo med seboj.«

Po partizanskih časih ga povprašam, pa mu zažarijo oči. »Ej, bil je Prijedor dvakrat, trikrat osvobojen. Zdaj Nemci, zdaj naši. Sam nisi več vedel. Sicer pa, bil sem pri naših. V XI. četi četrte. Prišli smo tudi k vam, preko Kolpe. Lepo je bilo, veselo. Dobri ljudje.«

In ob slovesu me je še povabil, naj vendar pridem spet, kadar pri hiši ne bo posta.

Vlak nas je odložil na postaji Kozarac. Toda pravi Kozarac je 12 km od tam, prav pod nogami Kozare. Postrojili smo se, kar se da strumno. Zdaj se začne partizanski pohod in smo torej vojska.

12 km prahu in vročine. Vesno je tu prezgodaj zaneslo v tesno prijateljstvo s soncem. S svojo težko, utrudljivo ljubeznijo je nalilo suhega pelina v njene sokove, v njene barve. Nebo je kakor obleдела plahta. In ravnica je kakor njegov odsev. Samo tu in tam kriči rumena krpa oljne repice v cvetju.

12 km prahu, vročine in partizanskih pesmi. Začuda: tovariši iz Zagreba so prepričani, da moramo imeti Slovenci pri pesmi prvo besedo, čeprav nas je desetkrat manj. In mi jih ne maramo razočarati.

Ahmed, drobni Bosanček, nas spremlja in smešno lovi naš korak pod svoja gola stopala. Iz Prijedora gre, iz šole, s knjigami pod pazduho. Izpod globoke čepice zro pametne majčkene oči možakarčka, ki ne hodi zaman v četrti razred, in izzivajo k pogovoru.

»Ahmed, kakšna je tista cerkev, tam na polju?«

»Katoliška«.

»Pa ona za njo?«

»Pravoslavna«.

»Kako pa to veš?«

»I, ker pač hodijo v prvo katoliki, v drugo pa pravoslavci!«

(Kdo bi rad še kaj vedel?)

»V katero pa hodiš ti?«

»Jaz sem musliman.« In da ne boš drezal vanj: »Pri nas doma smo muslimani«.

»Kaj boš, Ahmed, kadar dorasteš?« Vprašanje za otroka. A on odgovarja resno. Rad bi hodil v šolo. Toda doma je prav malo denarja. Razloži ti tako trezno, umno, uvidevno, da te je skoraj sram pred njim.

Ahmed pravi, da pri njih še zmerom prodajajo ženske. Tako me pa ne boš, prijateljček: »Ali imaš sestro?«

»Imam«.

»Pa jo bo oče prodal?«

Pogleda, kot bi hotel reči: ti pa res nič ne razumeš.

»Toda moja sestra se bo omožila! Prodajajo samo take, ki so zanič. Pridejo Makedonci pa jih kupijo«.

Pameten fant si, Ahmed. Kmalu se ti bo posvetilo, kdo je pri vsem tem »za nič«. In potegnil boš mejo med grozljive zgodbe preteklosti in resnice današnjega dne.

Prah in vročina. »Vojska« je že nekam trudna. Korak peša. Toda pesem, pesem ne!

Ko so se stare kočice in nove hišice zgostile v vas Kozarac, ki ji domačini pravijo mesto, je po sivem minaretu že segal prvi somrak. Objel me je prijeten občutek še nedokazane gostoljubnosti, še neizrečene dobrodošlice, s katero sprejme neznan kraj neznanca, če si ga je prišel ogledat z dobro voljo, s spoštovanjem in razumevanjem. Vsi kraji na svetu so lepi in topli. Veliki in mali, hrupni in tihi, bogati in siromašni. V vseh biva človek.

Med vojaške komande, ki so padale vsevprek ob zadnjem večernem zboru je zapletel duhoven s svojega minareta pretresljivo, turobno tuljenje, ki ga je moral slišati Alah tudi sredi najslajšega spanja. Sonce, kakor da je čakalo samo še te večerne predstave, je velikansko, rožnato, vse lepše kot čez dan, počasi spustilo svoje okroglo telo nekam na slovenska tla. Silhuete dreves in kopastih streh samotnih bajt na bližnjem parobku so s svojimi robovi ujele poslednji večerni trepet usihajoče svetlobe.

Zgrnila se je tema, vsa preplavljena z zvezdami, vsa osupla nad živim utripom mladosti, ki se je naselila v samotni Kozarac. Kozaračko kolo je pletlo roke fantov in deklet s Slovenije in Hrvaške.

Širi kolo, oj širi kolo...

dolgo, težko, ponosno, kozaračko kolo.

V kotu šolskega dvorišča so se zgneli Dalmatinci. V drugem kotu se tiho oglasi pesem o farni cerkvi...

Širi kolo, oj širi kolo...

Iz obroča radovednih domačinov se kdaj pa kdaj utrga tovariš, tovarišica, kolo se razpre, pa spet sklene.

Mi smo dijeca, oj mi smo dijeca
izpod Kozarice,
kdije ne rodi, oj kdije ne rodi
majka izdajice!

Prebudili smo se in bilo nas je tri sto. Vsi znanci in polznanci iz Zagreba so utonili med Beograjčane, Skopljane, Sarajlije. Bilo nas je videti cela vojska, ko smo se postrojili. Kako ostro so padale komande, kako strumno so se vrstili raporti naših štabovcev komandantu odreda! Šlo je kakor zares. Slovenska desetina je bila dodeljena beograjskemu vodu na rep. Tako je bilo odločeno za zeleno mizo, čeprav kolegom iz Zagreba ni bilo všeč.

Sonce je zgodaj zakurilo. Ne bo nam mrz. Pesem med vrste, pa pot pod korak.

Kozarac leži v lijaku voljne soteske, ki si jo je v kdo ve koliko vekovih vgrezla nedolžna vodica, da je v njej našla senco za svoj večni razposajeni šelest. Tja jo mahamo, koder se je ta bistra Bosanka naučila drobencljati. Ob poti samevajo leseni bosanski dvori, domovi, z dvoriščem in skednjem vred zajeti v visoke kulise razmajanih plotov. Na oknih visijo grozdi radovednih glav, mladež, bosopeta, obritih buč, vsa enaka kot krajcar, se zgrinja pred dvorišnimi vrati. Mlada dekleta, polna zdravja, moči in hrepenenja, vsa tista, ki še niso oddala src, stoje v svojih oknih nepremične, kakor zapeljive plastike. Vsaka si je po svoji posebni, prebrisanosti pameti izbrala pozo, ki ne mora biti sramčljiva. Kje neki. Vsakdo lahko izve, da si išče moža. Živa, prtajena radost pričakovanja v njihovih obrazih mora zmotiti vsakogar, da bi ji rekel lepota. Pogledi so brez sramu in brez ovinkov. Ne moreš jih zbegati. Rahla ponarejenost v njih spada menda med folklorne elemente. — Spomnim se Ahmedovih modrovanj o tistih, ki se poročijo, in o tistih, ki so »za nič«.

Ve naše partizanske bolničarke, pazite zdaj na poglede in srca svojih partizanov!

Potem nam je lep čas samo rečica delala družbo. Nad njo se po levem pobočju počasi vzpenja cesta, bela in prašna in sončna, lenobna, kot vsa pokrajina. Pomlad še ni skalila rjave monotonosti gozda, ki prek in prek pre-rašča velike gomile Kozare. Zdi se, da bi desetletja pretakal bukov, borov, smrekov denar po beli odvodnici v dolino, pa bi ne oskubil valov Kozare.

Korakamo. Ne stopaj iz stroja! Ne zaostajaj! Ej, vi, Slovenci, ne hitite tako! Nismo vsi izpod Triglava! Pojmo fantje, pojmo. Katero bomo?

Tovariš Džuro, občinski predsednik Zveze borcev gre z nami. Tih je in mračen. Kakor da so se mu misli zarile v spomine, ki težko padajo na človeka, vselej spet obujeni, vselej težji. Zakaj zrasli so sredi boja in smrti. Poplave smrti. Smrt zarče spomin globoko, globoko v človekovo meso. Kdaj pa kdaj pade Džuru beseda s trpkih usten. Samo beseda, kapljica pelina, ki peče in mika hkrati.

»To morate vedeti. V Kozari smo gnezдили že enainštiridesetega. Ustaša na klanje, Bosanac u šume.« Nekaj lovskih in nekaj izkopanih pušk. To je bil začetni kapital kozaračke vstaje. In desetkrat toliko parov pesti. Če nočeš, da te vrag zaloti golorokega, se mu splazi v brlog. Sam glej. Puške morajo biti, pa če hudič. In so bile. Vsaka puška pribori več pušk. Tropa se prelevi v vojsko. To ni navadna vojska.

Hcj brigade, hitite... Ne samo Slovenci. Vsi jo znajo. Korak udari trdneje, samozavestno. Pod nami se smeje rečica. Nad nami puhti nebo. Iz

gričevja na zapadu štrli nekaj skalnih gmot in škrbin. Najbrž edino zobovje Kozare.

Ob globokem zavoju ceste smo posedli v travo. Prigriznili smo, otepli prah z uniform.

»Že pred našo ofenzivo,« spregovori Džuro, »smo zalotili gardo na vrhu, na Kostajnici. Šli smo ob nji, pa nam niso poslali krogle. Vrnili smo se, se zbrali in udarili. Vse smo zaplenili. In nobeden od njih se ni vrnil v dolino.«

Molk, ki razlaga še dalje. Zmagoslavje ljudske vojske. Partizan, ki je prvič prijel za puško. Mnogo orožja. Mnogo smrti mora izbljuvati. To je ekonomika vojne.

Onstran, na majhni jasi med gozdom, ki čezno visi stezica, je pastir pustil ovce in prišel radovednost past. Sede, pa nam iz lesene piščali pošilja svoj dobro jutro. Neskončna, prešerna je pot njegovih melodij skozi gost, mrtev zrak. »Jaz pa piščalko imam, piskat ne znam« pojoč potoži slovenska partizanka.

Spet dvignemo prah. Pravzaprav ga je že dovolj. Cesta se za las ne izpremeni, pokrajina, naj se obračamo kakorkoli, ena sama vijoličasto rjava monotonost. To mora biti rečici dolgčas! Džuro govori tiho, kakor sam zase. »Vzeli so si nas na piko. Zmrviti so nas hoteli. Od Save so dvakrat krepko udarili po vsej fronti. Mi pa smo jih praskali in izginevali. Bili smo neotipljivi. Široka je Kozara.«

Premolkne.

»Tudi Kozaro so oskrunili ustaši. Tam tista vas na vzhodu je bila vsa garjava.«

»Katera?«

»E, vrag je vzel.« Ne bi spravil iz njega. Spet molk. Besede se mu obrnejo navznoter. Zdi se mi, da mi je ta zemlja, to gozdovje vse bližje; da živi.

Slednjič smo skrenili na stezo, ki vsa obrasla, bogata senc in prvega zelenja v igrivih vijugah vleče navkreber. Slovenci smo je bili tako veseli, da smo zaorili kot cela četa, čeprav so nam jeziki viseli čez brade. Pripeljalo nas je na trato, borno, da bi še ovcam ne dišala, in z nje na krtino skal, ki bi bile morda prav lepa razgledna točka, ko bi bil tudi razgled lep in zrak prijazen. Toda zrak se je zgostil v žarečo meglo. Skoznjo komajda razločiš zemljico bosansko, spokojno in potrpežljivo, z gubami njenih gričevij in s srebrnim zrcalom jezera, v katerega se razmakne reka sredi doline. In rečica pod nami vsa nestrpna, radovedna stopiclja v ta vtopljeni svet, v katerem kakor da se je čas ustavil.

Za našim »razglednim stolpom« sta dve kočici in mnogo, mnogo gnoja in blata. Torej smo še zmerom med ljudmi. Najnestrpnejši »partizani« so začeli pokati, pa so jim zaplenili puške. Sramotna kazen.

Spustili smo se čez cesto, ki je po dolgem ovinku prilezla za nami, v zeleno sedelce, v katerem si je trmasti Bosanec omislil celo nekaj njivi podobnega. Menda smo se ustavili zaradi tega, ker drži pot vnaprej v čisto nov svet, v dragocen gozd lepo raslih borovcev, ej, pravih borovcev, da jih je veselje gledati. V njihovo neutrudno zelen se je zatekla pomlad in še na trati najdeš redke mlade šope bilja in tri, štiri marjetice. Naša vojska torej že spet poseda. Tokrat zato, ker je štab prinašal poslednje sklepe o vojaškem premiku, podobnem partizanski akciji v letu 1942. Samo da bo nam lažje zmagati. Pritekli so komandirji vodov, sklicali svoje borce in jim razložili ratni zadatek. V vrstah po eden, z zapovedanim razmakom smo se tiho, vsak s svojo puško v roki izgubili po gozdih. Naš vod se je ustavil v zavetju grmičevja pod neko izboklo

jaso, opasano s plotom. Poslednja navodila, zavzemanje borbenega položaja. Slovenci smo zasedli levo krilo. Nevidni, molččči čakamo na znak. Srce mi močnejše bije. Podlegel sem čaru te igre, ker me je osvojil njen spominski značaj. Ves čas sem imel pred očmi partizane, stare prijatelje, ki čakajo na spopad in mislijo na zmago in ne mislijo na smrt. Čutil sem spoštovanje do teh spominov. Čutil sem tudi spoštovanje do našega spominskega manevra. Tudi ostali so se zresnili, kakor pred pravim jurišem. Raketa je prasnila. Hura je jeknil. In naša vrsta je v kratkih, pretrganih tekih zmagala plan, bliskovito prelezla plot in se stekla v gozd. Bil je dolg, naporen juriš skozi neznano goščo, v smer, ki ne veš, kam te pelje. Strelji so gradili zamolkel obok nad Kozaro. Previdno, po vojaško, z izvidnicami smo pretipali gozd. Še juriš čez zelenico, na kateri se sonči lepa lovska kočica in zaplata umazanega snega — in potem smo se smeli tudi mi sončiti, zakaj naš napad je bil z uspehom izvršen in komandir Majdić je bil zadovoljen z nami. Jaz sem bil edini ranjenec. Dobil sem »punčko« na prst. Drugih žrtev nismo imeli. Vse enote so se slednjič zbrale na prostorni trati, najvišji v tistem okolišu. Pod njo so zgradili po vojni pravi pravcati majhen hotel v počastitev 1700 padlim partizanom in 60 000 civilnim žrtvam III. ofenzive, vsem tistim, ki so v najtežjih dneh boja iskali zavetja v gozdih Kozare in našli smrt. Toda ne gre mi v glavo. V vsem tem prelepem poslopju ne najdeš gosta. Neka ženska stanuje v njem, ki bi naj bila morda gospodinja, a ti ne more postreči ne s posteljo, ne z vodo. In to med prvomajskimi dnevi, ko v naših hribih oživi sleherna planinska kočica, poslednje lovsko zavetišče. Kaj počne ta prelepa stavba, dosegljiva celo avtomobilu? Kaj je z bosanskim planinstvom? A mi smo bili zadovoljni tudi s tistim, s čimer so nas postregle naše malhe. Razprostrli smo se po travniku, razgrnili »jedilne prtiče«. Pod smrečico samko je manjša družba razobesila »zastavo« in ustanovila mednarodno društvo za zeleno mizo. Vse jugoslovanske narodnosti so bile zastopane. Vsak je skrival v popotni torbi kako presenečenje, v katerega se da vgrizniti. Prevladal pa je ameriški sir in salama, menu, ki smo ga te dni otepali brez konca in kraja. To uteši lakoto in razdraži žejo. Ko bi kak sebičnež začel podjetje z vodo, bi po tistem obedu postal milijonar.

Za nekaj časa je vojska pomrla. Polni želodci, mehka ležišča, neutrudno sonce. Samo skupina Beograjčanov je brez konca debatirala o nogometu.

Džuro misli zdaj na ofenzivo. Oklenili so jih. S tremi obroči, z nepopustljivim ognjem, toda to bi vzdržali. A tanki, tanki, železne gore, ki rušijo vse! ... Poblaznel je od obupa. Planil je na prvi tank in pobil posadko. Planil na drugega in ga izpraznil. Na tretjem je ostal. Toda to je bil čudež. Nismo mogli doumeti...« Svobodno ozemlje je splahnulo. Kozara je jččala. Tisoči Bosancev praznih rok in brez hrane so tavalili po hribih. Zaradi njih bi partizani nikoli ne popustili. Toda bilo je jasno: ali poginemo vsi, borci in civilisti, ali pa se prebijemo in se morda še kdaj maščujemo.

Tudi to je bil čudež: prebili so se. Tedaj pa so zakrvaveli ustaški noži, ogenj je blaznel po domovih. »Rade je moral ostati v obroču. Dolžnost. Skril je orožje in se zakopal v zemljo. Napravili so mu grob, tablo nanj in cvetlice. Potem so prišli tja Nemci in se utaborili. Tri dni in tri noči se je dušil pod pamljo. Toda ni poginil kot krt. Padel je v jeseni 1943. Takrat je bil komandant V. Krajiške brigade...«

To niso zgodbe. To so krvavi življenjepisi junaških ljudi.

... ispod Kozarice,
kdije ne rodi majka izdajice!

Zbor! Tedaj smo se zadnjikrat postrojili. Komandant odreda je izrekel pohvalo našemu oddeljenju in našemu komandirju. Hura! Živijo mi!

Vračali smo se skozi razkošen smrekov in borov gozd, zelen od nog do glave. Stezici se je mudilo navzdol proti mokroti gorskega potočka in potlej nas je za lep čas pustila, da smo se napili njegove žlahtninc, mi in naši čevlji. V resnici, pozabili smo, da nismo pri nas doma. Pravi zeleni raj. Pa je le svet povsod lep, kamorkoli te zanese. Potlej nas je zvesta stezica poklicala na trato. Njenemu ličecu se je močno poznalo, da ga opaja vlaga. Soteska se je končala in zaprla s peščeno kepo, za katero si kar slutil stražarjevo cev. Levo in desno od nje junaško skalovje, pod njo pa peščava, ki nas je zastoj prepeljala na cesto...

Tisti večer je v edini vaški gostilni zmanjkalo stolov, kozarcev, vina, proška, rakije, vsega. Nagajali so: če pridejo Slovenci... Pa ni bilo tako. Bili smo z vseh vetrov, kar jih piha po naši zemlji. Napitnice so veljale zdaj temu, zdaj onemu. Naučili smo se drug od drugega mnogo pesmi. Naučili smo tudi domačine. In oni nas. Na primer tisto:

Na Kozari grob do groba
traži majka sina svoga...

Ti skromni, ponosni, prijetni ljudje! Vso noč so bili z nami. Tja do jutra je sredi trga odmeval smeh, prelivalo so se pesmi, topotalo je kolo. Kolo našega današnjega dne. Kolo, ki veže mlado in staro, delavca in študenta, ljudi od Ohrida in Triglava. Jugoslovansko kolo, ki odmeva daleč preko meja.

Spomini

LUDVIK KOŠIR

(Marku Dularju)

Skozi okno svoje sobe gledam v turobno enoličnost dneva, ki jo na zapadni strani hladno prebadata Šmarna gora in Grmada. V medli daljavi se za njima med razcefranimi pajčolani skriva okameneli zanos Zlatorogovega kraljestva. Kot na hrbtni strani ležeča školjkina lupina leži pred menoj svet prabitnih kamenin, ki so v preteklih, vulkanskih obdobjih ob krčevitih potresih in izbruhih vrele na površje matere zemlje: Biscer te školjkine lupine, kristalno ledena Ojstrica, tajinstveno kljuje v nebesno modrino neskončnih obzorij.

V spomину prebiram vse s pogledom dosegljivo skalnato veličanstvo in oko se mi ustavi ob nogah pločate Grmade, kjer domuje Turnc. Pred leti, bil je dan, kakršn je današnji, in kakršnih je bilo v neskončnem morju časa še nešteto, je na tem plezalnem torišču živahno odmevala pesem kladiv. Ton tej pesmi so dajala navodila in strokovne pripombe starejših tovarišev alpinistov. Po zaključnem izvajanju odsekanih zvenov se je na ploščadi pod Turncem zbrala pisana družčina. Nekdo je zvijal vrvi, drugi je prešteval vponke, nekateri so si mašili usta z zalogaji. Družba je bila veselo razgibana in nasmejana. Tam sem ob tej priložnosti spoznal mladega, svetlolascega in suhljatega fanta — Marka Dularja.

Oko se odtrga od Turnca, pogled polzi v brezutno daljavo nad njim, na teme slovenskih gora.

Zemlja in z njo vsa bitja na njej so postala za okrogla tri leta starejša. Takrat sva z Markom skupaj doživljala skrivnostno lepoto skalovja na veličastnih razbitinah triglavskega zidu.

V meglnem svitu sva se slovenskemu očaku približali dve postavi, dva smrtnika. Z Markom sva vstopila v bavarsko smer. Menjaje se sva se drug za drugim dvigala po razklanih skladih. Ko sva na bavarskem turncu vase pogreznjena molče pila razgaljeno lepoto razbitih masivov, sva opazila, da nama gorska narava pripravlja veličastno doživetje. Zganila sva se. Prve kaplje so nama naznanile začetek neurja. Hitela sva, kolikor sva mogla, v Črnem grabnu pa sva dočkala.

Strmina nad glavo je završala v vetru. Nekaj kamnov je siknilo mimo naju in vtonilo v globino. Vlažne gmote na nebu so se zgrnile v grozeč somrak. Jugov steber je zaječal pod udarcem ognjenega biča. Skalovje je vztrepetalo in se streslo. Gora se je zdrznila in oblaki so se zganili. Zaoralo je v steni, zaoralo je v srcih. V bobnenju in gromu se je spuščala neukročena mogočnost gorske narave in se v bliskih in pljuskih besneče zaganjala v obraz izmučene gore. Nemo sva z Markom stisnjena drug k drugemu pričevala nesmrtni poziji, ki so nama jo nudile gore. In ko sva po končanem doživetju nevihte v steni nadaljevala vzpon čez umite strmine gorenjskega turnca in s sončnimi prameni ožarjeno Ladjo na vrh Triglavskega stebra, sva bila vsa opojena od moči, ki jih je pokazala narava.

Slonim na podboju okna in premišljam. Pogled poleti nazaj v ljubljeno daljavo, tja, kjer pod istim oblačnim zastorom stoji v soseščini Triglava njegova družica — Škrlatica.

Z Markom sva proti večeru prikorakala pod severno steno Škrlatice. V grušču pod meliščem sva si v varstvu velikega skalnatega odloma uredila bivak. Lepa in hladna noč naju je sprejela. Zvezde so sanjale, ko sva se z Markom pogovarjala o glasbi, o znanosti in — o pokojnem alpinistu Vladku Fajglju. V najbolj skritih globinah srca se je prebujal spomin nanj in na njegove članke v Planinskem Vestniku.

Prebujajoči se soj dneva je s škrlatom pokril vrhove. V prvih raztežajih skalaške smeri v Škrlatici sva se razgibala. Praznično naju je sprejemala stena in naju preko svojih nedrij vodila v prostranstva zračnosti. Škrlatica se nama je razodela v vsem svojem skrivnostno-dražestnem dogajanju. Ves čas vzpona preko zasneženih žlebov, masnih žmulj in zahtevnih preves, čez Skalaški steber na greben in po njem na vrh Škrlatice sva vsrkavala vonj skalnate moči in pila lepoto igre, sonca in stenc. Koliko lepote je v tem kamenitem paradizu!

V višjih legah je gospodovala še trda zima. Po dolinah pa so že čebljali prvi ptički, ko sva se z Markom pozno popoldne odpravila iz Kamniške Bistrice proti Kokrskemu sedlu. Nameravala sva prenočiti v zimski sobi Cojzove kočje, naslednji dan pa izvesti zimski vzpon v zajedi Skute.

Bele višave so naju pozdravljale. Nadela sva si dereze in enakomerno stopala po zbitem plazu nad Žagano pečjo. Ob Brane sem so se pripodile megle in kmalu naju je zagrnila noč. Počasi sva napredovala. Rahla sodra se je spremenila v gosto sneženje. Divji snežni metež je zagospodoval nad časom. Zahreščalo je. Kalška gora je poslala ostanke opasti, ki jih je vihar odlomil nekje v grebenu. Vasovanje viharja v zasneženih skalah je postalo tako hrupno, da sva komaj slišala kričanje drug drugega. Na gladko zmrznjeni

površini zbitega plazu se je nabralo za debelo pod novega snega. Začelo je rahlo plaziti. Sporazumela sva se za povratek v dolino.

Predala sva se oskrbi pogradov na skupnem ležišču v Kamniški Bistrici. Spokojne veke so utrnile pogled. Komaj sva dodobra usnula, že so naju prebudili. Alarm! Nesreča!

Trije študentje, ki so bili namenjeni na Kokrsko sedlo, so višje bili boj z istim vremenom kot poprej midva. Zalotila jih je zla usoda. Eden je prišel klicat v pomoč, drugi je ležal nezavesten pri Žagani peči, kamor ga je pone-srečenega privlekel prvi; tretji, ki sva mu z Markom v jutranji poltemi hitela na pomoč, pa je čakal rešitve na belih vesinah pod Kalško goro.

Plezalska doživetja

MARIJAN LIPOVSEK

JUŽNI RAZ SKUTE IN PRUSIKOVA V TRIGLAVSKI

V strmem, sivobelem pečevju se dviga glava Skute nad Podi.

Davno znana, ljubka oblike te lepote v rajdi Grintovcev! In ob njej čudno zaviti roglji Štruce. Skupina, tako domača, tisočkrat s hrepenenjem pogledana z dolinskih nižav, z nizkih hribov krog in krog in celo daleč tam od dolenskih in notranjskih gozdnatih višavij!

Ko pa prideš bliže, zrastejo pečine v omotične strmine. Majhen človeček stoji pod njimi in strmi v višine nad seboj.

Sredi njih je zarisana ko nož ostra rez, ki se levo od vrha spušča navpik v grušč: južni raz.

Raz Skute — samo četrta težavnostna stopnja. Pa šesta stopnja lepote v izpostavljenih položajih in prelepih pogledih, ko se vzpenjaš po njem. Smer, ki jih v pečevnatih oblikah razov ni zlepa najti enake pri nas. Manjših mer, seveda, kakor so triglavski razi, pa zato tako značilno »razasta« kakor komaj kakšna druga v naših gorah, ozka rez v stiku dveh sten.

Sedaj si ne smete predstavljati, da človek leze tam tako, da je z eno nogo v desni, z drugo v levi steni, po trebuhu se pa plazí na robu med obema. Skalnate oblike namreč izgubijo — k sreči — v bližini svojo ostrost, ki jo kažejo iz daljave. Saj bi sicer komaj kaj bilo zares preplezljivo. Na razu plezalec navadno prehaja iz enega boka v drugega, kdaj pa kdaj pa res pleza tudi po razu samem, če ima ta primerno obliko.

Spodaj je južni raz Skute strm. Iz žleba med Strežo in med njim se začne plezarija na skalnatem nosu, kamor pridrži tudi z leve precej strma in nagnjena greda. Nato se strmo, pa ne pretežko dvigneš na malo položnejši grebenček.

Tik nad njim — neprestopno skalovje. Torej v desni bok! Pokaže se pre-lep detajl, strma, skalnata polica, ki drži v nekakšni dvojni stopnici izobliko-vana podolgem ob steni navzgor.

Konec nje — previs. Od police ostane le še za štiri ali pet prstov široka lašta. Po njej smo se splazili naokrog in po težki, strmi steni splezali nazaj na raz. Vse v hudi izpostavljenosti nad globokim žlebom ob Streži.

Vem: raz Skute je le »plezalni detajl«, kratka smer, ki jo sposoben ple-zalec prepleza v dveh urah. Nekakšno vožbanje, malo večje od onega na grajskih šancah ali na Turncu.

Meni se to ne zdi pravično, taka omalovažujoča ocena. Tolikokrat mi je na misel prihajala primerjava z umetnostjo in ne vem, če ne drži. Gre namreč za tole: če človek v umetnosti tehnično daleč pride, se mu zdi drobne umetnine, ki niso posebno zahtevne, ki nimajo kdo ve kakšne velike linije v sebi, nepomembne. Toda pri tem pozabljam na tisto sveto iskro v njih, ki ni odvisna od velikosti lupine, temveč od duha. Človek se precej pozno zave življenjske modrosti — poudarjam, življenjske — starega testamenta, ki je o tem v prisposodbi pripovedoval: duh, ki je klical preroka, ni bil ne v bučanju viharja, ne v rjoventju leva, temveč v rahlem puščavskem vetrcu...

No, tale naš »puščavski veterc«, majhni, dve uri visoki raz Skute, ima že tu in tam kakšno primerjo z »bučanjem viharja« ali »rjoventjem leva«. Tale sténica nad lašto gori do raza ni kar tako. Vendar, nekako se že počeneš čez tiste zadnje metre do stojišča.

Sedaj gremo zopet po razu dalje, čez strmo poč. Potem pa nekaj časa preišljuješ, kod naprej. Neprijazna, strma, s travnatimi šopi porasla stena se pokaže za robom. Sprva nismo verjeli, Francè, Leo in jaz, ko smo tod prvič plezali, da gre smer preko nje. Oblezli smo na levi strani vse mogoče platí in previse pod grozečimi črnimi počmi, ki režejo levi bok raza. Nikamor nismo tam mogli. Končno smo le poskusili na desni povprek čez tisto steno. Uspeli smo, pa od takrat se mi zdi tisto mesto vselej — ne ravno težko, pač pa nevarno, neprijetno. In ko sem tam plezal zadnjikrat z Andrejem in s svojim sinom, smo se nekim sumljivim strminam, kjer sploh ne veš, kam bi postavil nogo, izognili visoko naokrog po malo bolj hodnem svetu.

Toda ali ni že čas, da začnem pripovedovati o »šesti stopnji lepote«? Sredi težav smo, največje so skoraj že za nami, pa smo govorili le o plezanju, ne pa o tistem prelestnem občutku, ki nam polni srce, ko čepimo na kakšnem majnem stojišču pa se okrog nas vse pogreza v globino. Vrv teče čez ramo, spodaj sopiha tovariš v navezi, sonce nas ogreva in črni kavri se spreletavajo nad prepadi. Najprej visoko nad nami, potem vedno bliže, je tenka, črna črta žice na grebenu Streže. Kmalu smo v njeni višini onstran prepadne grape, ki se zgoraj izgublja v strmih skrotastih, ponekod pa gladkih stenah.

Spodaj leže Podi, ta čudni, tihi svet. Človek bi dejal, da bi morali biti kar domači. Saj držijo čeznje varne stezé. Še preveč jih je za nas. Toda ko človek tava v megli in snegu po škrapah, je vesel vsake markacije, ki se prikaže izza skal. Svet, ki ga nikoli ne bomo do kraja umeli. Jamarji so preiskali globoke luknje po vrtačah ali med pečevjem. Danes so že vse registrirane, mnoge tudi do dna preiskane. V vpisni knjigi bivaka pod Skuto najdete nekaj takih risb. Kam vse hoče človek prodreti, kaj vse spoznati!

Pa bi teh prelepih sten ne hotel osvojiti? Sten, ki kipe v nebo vrh Podov v gladkih, belih ploščah, prepregnene s počmi, zajedami, vmes rjavi pasovi, stolpi, in spet strmi, z žlebiči razjedeni zidovi!

Za tisto nerodno steno je ta desni bok raza lažji. Tam se umikaš vsem previsom, dokler ne priplezaš više gori zopet na raz med zelenim drnom in dobro hodnimi skalami. Od tam naprej plezalci navadno prečijo steno še naprej do krušljivega žleba in po njem plezajo na zgornjo ravno ramo.

Toda zadnjikrat, pred nekaj leti, smo z Andrejem in z Matejem hoteli preplezati raz kar se da visoko. Za lahkim odstavkom smo prišli na strmejšega, pa tudi tam še ni težko. Tu po desni strani je raz sploh mnogo lažje preplezljiv. Seveda, saj ima v svojem levem boku strašno steno, same strme, strme, gladke plošče. Odlični ljubljanski plezalci so tamkaj nekoč po vojni izpeljali lepo smer, prav nič lahko.

Priplezali smo v ozko škrbinico pod navpično peč. Stisnili smo se na stojišče in se razgledali. Na levi so strahoviti prepadi. Kompaktna skala tvori koj za robom nagnjeno ploščo, vklenjeno v tri navpične stene, a na četrti strani je odprta v prepad. Tam bi se morda dalo nekako zlesti nanjo in potem čez kratko sténico navzgor. Izbrali pa smo si raje desni prehod: čez težko, skrajno izpostavljeno prečno nekaj metrov ven v steno, skoraj res brez opor, in nato navzgor. Tu si je Andrej s klinom pomagal čez previsno zajedo. Matej, ki je bil prvič v tako težki steni, je priplezal za menoj na glavič smrtno resen. »Prava peta stopnjal« mi je šepnil. Pozneje smo se v bivaku še dosti nasmejali nad tem. Toda sijalo je lepo sonce in bili smo dobre volje nad prelepimi pogledi na divje pečine krog nas, kakor se pač spodobi v lepi smeri.

Z glaviča je treba nekaj metrov navzgor pod višjo prevesno pečino, kjer je zopet odlično varovališče. Tam pa kar naprej po razu ne gre več. Torej zopet v desni bok, ki je povsod nekako prehodan. Prečnica v kamin, za raztečaj oddaljen, je lažja, kot bi se dalo presoditi na prvi pogled. Ta kamin, spodaj žlebaste oblike, privede od spodnjih drnastih sten in ga plezalci navadno že prej uporabijo za smer, kajti više gori na razu, kakor smo plezali mi, je seveda znatno težje.

Po kaminu smo splezali na ravno ramo, na sijajno, široko počivališče. Sonce, sonce in beli oblaki, ki drse čez robove. Pod njimi sence, tihe in prijazne in vetrič, ki pihne in odpihne vročino.

Široka, pa zračna skalnata rama je to. Spodaj z bivaka je videti ta predel kot majcen reven košček.

Krenili smo naprej po precej širokem grebenastem razu skozi »vrata«, postavljena iz dveh pečin, pod »okno« v votlini. Lahko in prijetno plezanje v še kar dovolj trdni pečini drži vanj. V oknu se je treba na nekem mestu malo potruditi čez preveso, potem pa smo bili kmalu na zadnjem ostrem robu, s katerega smo skočili in splezali v grušč. Konec poti. V nas srečen občutek, pa tudi malo obžalovanja, da mineva zopet lepo doživetje.

*

Dolgo časa sem se pripravljaj, da bi preplezal zahodni raz Triglavskega stebra. Velika želja se mi je izpolnila lani.

Toda vreme! Poletje 1957 nam bo ostalo v slabem spominu. Dež, sneg, mraz. Julija je še šlo. To se je videlo tudi po toplini vode v bazenčku pri Aljaževem domu. Avgusta je sameval, samo najpogumnejši smo se kopali, pa samo po turah, ko smo se vrnili s sten, da smo se malo osvežili.

Bilo je hladno in vetrovno. Nепrestano so po jasnih jutrih prijadrali čez Stenar oblaki. Škrlatica in Rokavi so bili kar naprej v megli. Dolge dni je ležala v višjih legah debela sodra in dihala svoj hlad v dolino.

Pa sva le uspela z Andrejem, da sva ujela pravi dan in sva se lotila smeri. Na gredini pod steno sta bila z nama Mitja in Jelka, ki sta plezala varianto s skalaške na zahodni raz. Ločili smo se, kjer sta onadva zavila v levo in si rekli na veselo svidenje na razu.

Vstopna greda je — kakšna, pravzaprav? Deloma je to res greda oziroma nagnjena gredina, ki se vleče na desno navzgor, deloma pa je to žleb oziroma žlebasta grapa, ki se je izoblikovala vzdolž pod steno in ki je na prepadni strani kakor ograjena z robom, skalovitim, tudi drnastim. Prusik mu dobro pravi: Rampe, za njim pa tudi naše robato plezalsko izražanje: rampa.

Oblika gredine pa se precej spreminja. Včasih naletiš na kaminsko formacijo strmo in previsno, da jo moraš obplezati na desni, ponekod pa je gredina po svojem žlebu, kjer seveda ob deževju odteka voda, prav dobro hodna.

Dvakrat je ugreznjena. Prvi in drugi »V« pravimo temu. Pozneje še enkrat, prav nezatno, že nad prvim težkim mestom.

Prvi »V« je lahak, v drugem pa moraš po rumenem sipu navzdol in ob strmem rebro naokrog v široko dno žleba.

Sedaj se je začelo! Prvi prestop, ki je bil za naju res težak. Pod previsi sva dosegla stojišče pod ploščo, ki jo je treba preplezati levo naokrog. Kot drugi v navezi sem zavil od starega klina naravnost navzgor, pa sem komaj izplezal. Majhni robiči, navzdol obrnjeni, niso v tisti strmini prav nobena opora. Andrej mi je pomagal z vrvjo.

Ko sem letos smer ponovil, sem našel više gori mnogo lepši in lažji prehod. Samo previs pod skalnatim blokom je težak, drugo je lažje v trdni, izklesani skali. Toda Matej, ki me je zgoraj varoval, se je široko smejal mojim hlačam, ki so rekle: rrrrrr..., ko jih je ujel oster robič. K sreči sem imel v žepu »varnostno zaponko« za moj novi neglizé.

Nato je po gredini zopet lahko. Začne pa se vprašanje razveda. To je bilo nekaj, kar me je že dolgo skrbelo in kogarkoli sem kdaj vprašal po tem, nikdo mi ni vedel zanesljivo reči, kje se pravzaprav zavije z gredine na levo v steno. Vedel sem pa, da so ljubljanski plezalci nekoč tu zgrešili (in bili so večji »kaveljni« kakor jaz, vsaj tehnično), naredili variantico direktno po rázu, za katerega ni nihče mislil, da je preplezljiv, in po neki bajni polici ali lašti prišli v smer nazaj že nad slovito Prusikovo spodnjo prečnico! Kakšen zanimiv pripetljaj! In če se nama isto zgodi? Ne, ne, ni se smelo, hotela sva na vsak način po »pravi« smeri.

Toda popis, zlasti oni v Našem alpinizmu, ki je sicer pozneje preveč obširen, je na tem mestu kar točen. Za tretjo, nezatno ugreznino v gredi, preseka pot veliko stebrasto rebro, okrog katerega drži lepa, izpostavljena polica na prepadni strani. Divje, lepo »klasično« plezanje. Divje zaradi čudovitega položaja, kajti spodnje meli so že presneto globoko spodaj in same izlizane platí se pogrezajo do njih.

Konec police splezaš na levo. Tu je tisto odločilno mesto, kjer se obrneš sedaj naravnost v steno. Ni težko najti okroglastega kotla, pod izredno značilnim, kakšnih petnajst metrov visokim kaminastim žlebom, nekakšnim koritom.

Skozenj sva splezala pod strme, precej gladke plošče. Vrh njih se dviga petmetrski, navpični in previsni pas, nad katerim je sprva prepadna, potem gruščasta grapa. Tik pod pasom je Prusikova prečnica.

Desna stena se za nekaj metrov širine zguba čez ploščo. Zakaj je Prusik tod gvozdil med gubo in ploščami, ne vem. Na ploščah samih so sicer pičila, pa precej zanesljiva stojišča, ker je skala trdna. Malo više gori, na stojišču pod prečnico, pa je še boljše. Prostora je dovolj za dva ali tri in tudi prav lepe špranje za varovalne kline.

Sedaj nad prepad! Nekaj metrov navzgor do klina. Vponka hrestne in že se spušča na prve stope pod previsi. Zgoraj je strešica: v dnu previsov izoblikovani rob, ki visi na znotraj, tako da nudi odlične oprimke. Za noge ni kaj dosti, pa se že tu ni tam kaj najde. Malo je tesno pri srcu, pa radost kipi obenem s tesnobo in kar dobro gre tistih petnajst metrov na levo, do krajnega stojišča nad vso strašno steno do dna. Tam se na izpostavljeni glavici pribiješ in nad teboj je ne pretežak previs. Do letos je bil v njem Prusikov klin, malo razmajan, pa še kar dober. Letos sem pustil tam svojega, odlično zabitega. Če ga bodo nadobudni pulilci klinov izbili, bo treba pač zabiti novega, kajti

prav je, da je na takih mestih, ki sicer tudi za nas, povprečneže, niso tako grozovito težka, varovalni klin.

Onkraj previsa je še malo plezarije ob grapi, kajti vanjo še ne moreš, potem pa se da kar hoditi do snega in grušča.

V nebotični višini nad nama sva videla rob raza. Nek stolp moli nad prepad, kakor da bi se hotel vsak čas zrušiti vanj. S strahom sva gledala navzgor, če bo kaj priletelo. Res je siknil tik naju v grušč precej debel kamen. Brez glasu je priletel in še malo ni bilo misliti, da bi ga mogla prej opaziti ali se mu izogniti. Na milost in nemilost sva bila izročena gori.

Kmalu sva bila na koncu grape, na varnem. Tu vse leti čez, če je zgoraj kaj polomije. Kajti stena se tu strmo vzpne in votline ščitijo pred kamenjem.

Sedaj sva premišljevala, kam. Tenke police in lašte, držijo iz grape na desno na raz. Slok in silno strm se vzpenja kvišku. Tamkaj je menda izpeljana majhna varianta, pa midva sva hotela po originalni smeri navzgor.

Grapa se namreč tu strmo vzpne v rdeči in rjavi kamenini do višjega korita, kjer leži v juliju majčkeno, okroglo snežišče. Pa tudi tam ne gre smer, temveč na levo, nekako v stiku spodnje, manj strme stene ob grapi in med navpičnimi pečinami nad to spodnjo steno. Drobiljive police, slabo izraženi kaminasti, plitvi žlebovi, stenaste stopnje, vse to drži vedno višje proti levi skoraj tik pod zgornjimi pečinami. Le eno mesto, strma in gladka plošča v začetku drugega raztežaja je videti nepopisno divje, zlasti za onega, ki varuje iz strme, drobiljive votlinice nad njo. Prvi mora za rob, pa je videti, kakor da bi plezal naravnost v prepad. Ko si pa sredi dela, ni tako hudo in dobro se najdejo škrbinice, kamor se zatakne rob plezalne podplata.

Tako sva plezala poševno proti levi navzgor in pečine nad nama so postajale vse nižje, pleza pa čedalje bolj lahka. Nenadoma se z neke široke gruščate police odpre pogled navzgor. Po štirih ali petih raztežajih se razlije svetloba po čudovitem skalnatem svetu, po nekakšni nagnjeni steni, ki nosi v sebi sekundarne gredine, kamine, žlebove, skoke. Zlasti značilnih je pet kaminastih žlebov, ki drug poleg drugega padajo po steni navzdol, seveda vsak popolnoma drugače izoblikovan. Vrh njih, tako se zdi od spodaj, mora biti nekakšen raven prostor, gredina, in nad njo, komaj nekaj desetim metrov, rob raza, ki se vzpenja povprek proti levi.

Pod previsnim kaminom sva splezala čez njegovo prvo stopnjo navzgor, prečila v sivi, krasni skali v desni, sosednji žlebast kamin, ki ima v sredi zagvozdano veliko skalo. Malo višje vleče z vseh strani: same prepokc in čudne luknje so med pečinami. Zlezla sva na levo v težko zajedo in po njej prišla kmalu na zgornjo gredino, kjer je Prusikov bivak. Nato levo od tam, čez zelo težko, previsno žlebasto skalovje na lahek svet.

Prusikov bivak je na lepem prostoru. Še danes je ograjen z debelimi kamni, sredi katerih je fin, še dosti droban pesek.

Toda kdo bi si mislil, da vseh težav spodaj po kaminih in zlasti res težkega prestopa nad bivakom sploh treba ni!

Kajti letos smo z Barbko in z Matejem, ko sem v »okviru svoje družine« smer ponavljal, uresničil svojo lansko domnevo. Andreju sem namreč lani dejal, da sodim po formaciji skalovja, da bi se spodaj, nekako s spodnje gruščaste police ali pa nekako s srede kaminov dalo na levi obplezati ves zgornji del s Prusikovim bivakom vred do lahkega sveta nad njim.

Nisem imel čisto prav, kajti ne obplezati, temveč naravnost obiti se da vse to. Nikakor ne daleč. Iz srede kamina, še pod sitno zajedo, nas je izvabila lepa široka skalnata polica na levo, na rob, za katerim smo videli samo nebo.

Že od tam se svet navzgor položi v lahke skale. Še lažje je bilo še malo bolj na levi, zopet po neki polici na rob in z njega naravnost navzgor — peš, kakor pravimo — v gruščaste kotle pod razom. Kakšno presenečenje! Ta svet se namroč dotakne stene med skalaško in varianto, stene in njene formacije, ki na splošno ni težka. Koliko na levo pa utrpi smer tale ovinek? Rekel bi, kakšnih trideset do štirideset metrov, ne več. Pa kakšna razlika v težavi!

Ne, nočem »popravlјati smeri«. Že zato ne, ker spoštujem prvo smer, njena prva prizadevanja in njeno pot. Pa tudi zato, ker je ovinek vedno nekaj kompromisnega. Dobro. Toda prav je, če človek v sili za tako več vé. Vse pride prav in časa se pridobi najmanj za eno uro. Smer pa je znana po svoji izredni dolžini. Izpod osem do deset ur jo je težko podse spraviti.

Na Prusikovem bivaku sva videla z Andrejem visoko nad seboj ravno ramo v razu, nad njo še druge, višje, neznansko visoke odstavke. Na rami se je prikazal Mitja. Bil je majčken in mislila sva, da sva kdo ve kako daleč še spodaj. Pa ni bilo tako hudo. Iznad previsnega mesta sva bila v nekaj minutah pri njem in pri Jelki.

Ležali smo na ploščah in počivali. Prostorček, da malo takih. Hišo bi postavil nanj. Sezuli smo se in gorski vetrič nam je pihljal prijetno skozi vroče prste na nogah. Vem, malo nevsakdanje je, da kaj takega pripovedujem, toda neznansko je bilo prijetno. Drug drugega smo gostili z limonami in s čokolado in zadovoljni smo bili s seboj in z vsem svetom.

Čez eno uro smo se odpravili naprej na delo. Kaj hočemo — enkrat se moramo tudi s takega čudovitega prostorčka dvigniti in ugrizniti v to, da je treba končno le še iz stene ven. Ta je pa bila še visoka, visoka. Kje so bili onstran krnice pod razom še Slinga in robovi Plemenic in Zaplanje!

Raz nad nami se je v silnem stebru delil v dva dela. Videti je bilo, da se spodnji del prislanja na glavni raz kot stranski steber, glavni raz pa je padal v silne — verjemite, zares silne prepade proti skalaški smeri. Ob stolpičih smo splezali z naše plošče navzgor, našli med strmim skalovjem prav dobre prehode in kmalu bili na lepi skalnati gredi, ki pelje okrog glavnega raza, še na desni strani, navzgor. Z nje gori do nekakšnih votlin ni težko in izpod njih po skalnati gredi, vedno ožji, na rob glavnega raza tudi ni nič posebnega, če govorimo o plezanju. Toda položaj je vedno bolj zračen, višina, v katero se dvigaš, vedno bolj občutna, pod teboj vse bolj strme skale.

Sedaj je treba okrog roba na prekrasno zgornjo prečnico, lahko, pa seveda izpostavljeno, kajti pod nogami je tisočmetrski prepad. Vendar položaj, plezalsko tehnično gledano, res ni težak. Vse kaj drugega je prečenje v pravi navpični steni. Tu sta za stope dve prav pripravi lašti s trdnimi, lepimi oprimki. Skala je sivomodra, vmes pa zelena ruša. Pogled splava čez vso širjavo Triglavskega stebra, v Čopovo smer, do skalaškega in gorenjskega raza. Kakšen lep svet je to!

S konca prečnice, kjer so stari klini, smo plezali navzgor do oken. Treba se je držati, potem ko se čez strme stope dvigneš na levo v plitev žleb, malo na desno, sicer oken ne najdeš. Do njih je z raza še malo občutljiv prestop, pa se kmalu tlačiš skozi zgornje, tretje okno. Včasih z nogami, včasih z glavo ali pa tudi z nahrbtnikom naprej, kakor si pač spreten in kakor te je mati narava ustvarila obsežnega. Kako debeluh — če ti sploh plezajo — tu skozi pridejo, ne vem.

No in kaj še? Hoja po širokem grebenastem razu, pleža zopet v desnem boku, kjer najdeš zanimive skalnate police. Po njih zopet na raz in dalje, vedno lahko prestopno, pod vršno zajedo, v tisti lepi kot tam pod prevesami.

Vrhinja zajeda! Malo naju je bilo strah z Andrejem, kako bo kaj šlo. Pa imela sva s seboj Mitjo, tega nadvse odličnega plezalca in vsaj jaz sem se na tihem zanašal nanj, da nama bo on pomagal, če bo res tako strašno, kakor so pripovedovali.

Pa ni bilo. Midva z Andrejem sva šla naprej in ne vem, kje bi bilo še kakšno tako lepo mesto, kjer po dveh, treh stopih, nagnjen nad v s o steno pod seboj, obenem tako varno plezaš v previsnem skalovju! Nato navzgor tik pod zajedo, v kateri tiče klini. Prvcemu v navezi je morda tu lažje, ali pa tudi ne, kakor se vzame. Kot drugi, z nahrbtnikom, sem se nekako goljufal navzgor, dokler mi ni vsega zmanjkalo, namreč vseh opor. Segel sem nekam nad seboj, prijel z vsako roko, pa samo s palcem in kazalcem, za nekaj, kar naj bi se imenovalo oprimek, in zavpil Andreju: Vleci! Vlekel je in zajedo sem »premagal«.

Priznam, to je bila — zame — grenka kapljica v sicer tako lepi »čaišči plezalne opojnosti«. Pa kaj se hoče! Lahko se izgovorim na oprtnik, lahko na ne vem kaj drugega (pozneje me je Danči Škerl poučil, da je treba plezati to zajedo ravno narobe obrnjen, kakor sem bil jaz) — kratko, nisem je dobro izplezal in malo mi je žal zato. Toda šc je tam in tako hitro je ne bo konec, brez skrbi. Torej me še čaka, kot prvega v navezi, seveda, kajti letos je šla tam čez v naši navezi kot prva Barbka.

Še malo plezanja naokrog iz žleba po strmih skalah, pa smo bili pri velikem možiču.

Ko sva se z Andrejem vračala čez Plemenice, sem se nekolikokrat uščipnil v bedro in si rekel: — Fant, Prusikova je za teboj!

Nisem več fant, že dolgo ne, in tudi Prusikova bi bila lahko že prej za menoj. Ali naj to obžalujem? Še dolgo ne! Kakor je, je. Življenje mi je še enkrat naklonilo velik, srečen dan.

Jesenske impresije

LEOPOLD STANEK

*Iz polpriprtih vek jeseni
dremotno gledajo oči
krvavih peg paleto,
otožno pesmi se glase,
ko listov sanje nedosanjane
iz krošenj se drobje v črepinje.*

*Rahlo, po rahlo pokladaj stopinje
na vlažna kamnita tla,
tiho, pretiho prisluhni,
ko listov lobanje hrešččeče
se tró in drobijo v prah.*

*Le stiskaj sencè mi, oklep megleni,
vihravi veter, zaigraj!
Po strti sreči listja
kopica sončnih nagecev pleše raj.*

In list noben ne spomni se več cveta.

Človeku je dobro biti samemu

L. S. T.

Samota je kot velika misel iz same luči.
J. R. Jiménez

Pa naj bo na Golovcu, Pohorju ali Grintovcu — povsod srečuješ samotne hodce. Skoraj brez izjeme krepkega spola. Toda ne samo »priletne samčete«! Samotarijo po golih, kamnitih poteh, sončnih fratah in senčnih stezah. Pa naj bo ob cvetu samosevne in samorašče gozdne češnje, ob pasji pripeki, jesenski paleti ali kristalno beli opojnosti. V soncu pa tudi ob rahlem dežju ali snežncem naletu. Ne zaradi športnega fartleka ali načrtnega planinarjenja. Ne le hoja zavoljo hoje, čeprav jih prevzema praradost gibanja, prvih korakov, ampak —

Sicer družabna bitja, vestni dnevni delavci, skrbni družinski ljudje včasih začutijo, da se morajo odtrgati iz družbe, družine, od dela. Da se v samoči zberejo, miselno in čustveno uredijo, to in ono prežvečijo in prebavijo, kako stvar predenejo, uravnovesijo odnose do ljudi in sveta. Da jih pri tem ne moti tuja misel, glas, zahtevnost, družabni predpisi. Brez sleherne vezanosti tudi dosti bolj neposredno uživajo naravo. Skratka, samši se spočijejo in umirijo. Tega nam tako manjka. Nimam časa — je izraz modernih jezikov, najboljši znak sodobnega človeka!

Tako se srečujemo na Večnih poteh samotniki, znani in neznaní, z bojaznijo v očeh, da bi se nam kdo prilepil. Strela, saj sem zato šel iz mesta, pobegnili od doma in dela, da bom sam! Samičičev! Ali ne čutiš tega, dragi sprehajalec? Saj nisem šel na lov, da bi »koga dobil«, kot tisti, ki jim samščina preseda — ona jim je osamelost!

Kako prijetno se hodi samično! Pešačenje uravnavaš po svoje, ustavljaš se in opazuješ, kadar te je volja in kjerkoli želiš. Gibanje umerjaš z utripanjem srca, pravilno, enakomerno dihaš. Nobeno čutilo ne zahteva napetosti, pretirane pozornosti. Sproščeni vseh vezi si le še del narave. Vdajaš se njenim ritmom. Blagodejno vpliva nate samina. Tako kot samotnost med samimi tujci. V tišini se oglašajo ptička spomina.

Nekaj drugega je hoja v dvoje ali s kopico otrok. Sam samcat pa z nikomer ne prideš v nasprotje, v besedni dvoboj, nikogar ni, ki bi ga nehote užalil. Samogovore golčiš, ne pavlihovsko samoljuben in samozadovoljen, češ da rad poslušaj le pametne in da samo z modrimi rad beseduješ...

Končno je košček samovanja tudi neznan sopotnik, le da je zrel za samoščino: ure dolgo lahko stopata drug ob drugem, ne da bi si z besedo motila lastne misli. Beseda s pastirčkom, drvarjem, kmečko ženico kje v samotiji te zamoti s snovjo, ki je daleč od tvojega vsakdanjega opravila. Nekaj novega je! Najbolj si še vesel zvedavca, čebļavega otroka. Molčiš in — vse izveš.

Najraje pa samošno opazuješ brzca na prisojni jasi, drobcen cvet borovnice, let zlatovranke z veje na vejjo, poslušajš šušteč list, čmrlja, veter, ki čče bore. Vse je blizu in daleč. Meglene koprčne rahlo ovijajo podobe iz narave. In —

Misli in čustva se urejajo v skladje, podobe in glasovi se porajajo sami od sebe, samoizpoved se samohotno spreminja v besede. Samo tako lahko nastajajo lepa, ubrana dela sredi tega hrupnega življenja in sveta. To je največ, kar ti more dati velika samota!

»Sam, sam moram biti —« Ne izgubljen osamelec, temveč zavedajoči se del velike celote!

In ko se vračaš — po ustvarjalnem odmoru — z vetra in sonca, od cvetnih in smolnih vonjav v svoj svet, se ti bleščijo prečiščene oči, sencè ti nekaj boža, ne kljuje več v njih. V svojih odločitvah si krepkejši, samozavest te nosi. Spočit voljno prevzemaš nase bremena toge vsakdanjosti. Rad imaš celo tiste, ki ti grenijo življenje. Hvaležen si tistim, ki so te pognali za uro v samijo.

Samotnjak — nekaterim podoba snujočega modreca, sanjajočega poeta, ženskam nemara zanimiv nesrečnik — blodeč samomorec, komu samopašen volk v gluhi lozi ali svetu in življenju odtujen, odljuden samostanec — je najboljši vzgojitelj samega sebe v uri premišljanja.

Samota — velika radost, osama — globoka žalost!

Razvoj planinstva v Mežiški dolini

FRANC TELCER, Prevalje

Zibelka planinstva za Mežiško dolino je stekla 16. VIII. 1919 in to v Pliberku. Takratni uslužbenci raznih uradov v Pliberku, med katerimi je bilo dosti Slovencev in tudi navdušenih planincev, so tamkaj ustanovili za Mežiško dolino svojo planinsko podružnico, ki so jo imenovali Mežiška podružnica slovenskega planinskega društva. Namen ustanovitve planinskega društva je zlasti bil, pomagati pri plebiscitu, prebujati narodno zavest domačinov, sodelovati pri raznih upravnih organih. Pobudnik in ustanovitelj te prve slovenske planinske podružnice je bil še danes aktivni in delavni član PD Prevalje dr. Dušan Senčar.

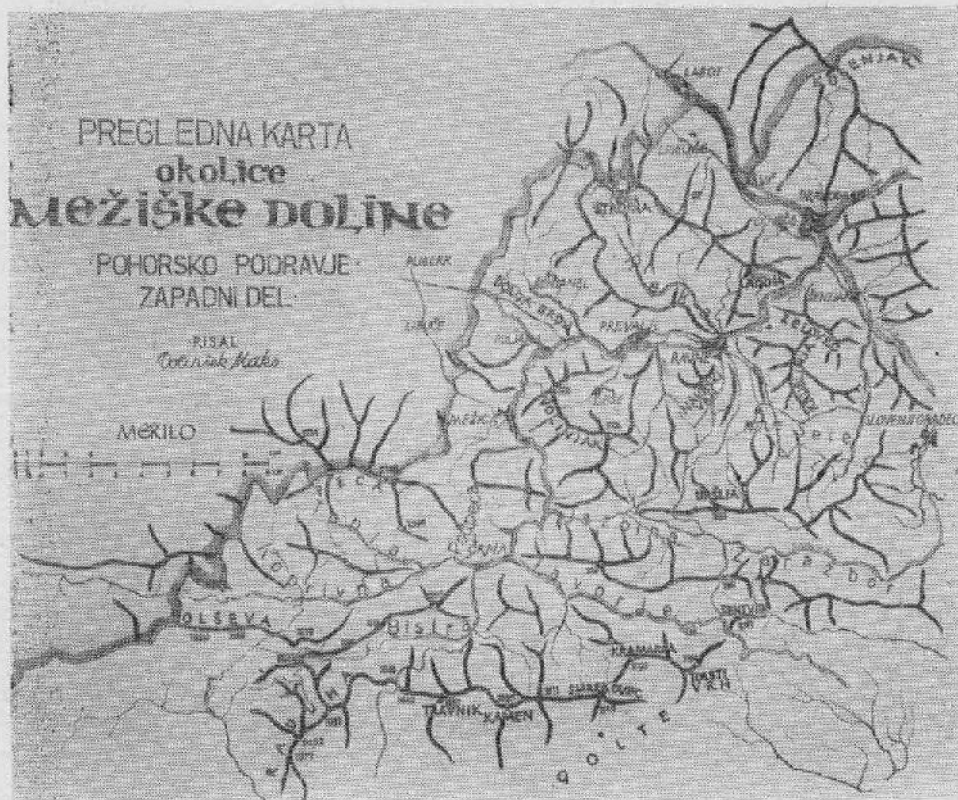
Po nesrečnem izidu koroškega plebiscita in krivični delitvi našega ozemlja se je podružnica planinskega društva prenesla v Prevalje in tam začela s svojim delovanjem pod predsedstvom svojega ustanovitelja. Podružnica je zajemala ves teritorij Mežiške doline in del dravske doline do Vuzenice. Prav v istem času, kot je bila ustanovljena Mežiška podružnica SPD, se je ustanovila v Mislinjski dolini tudi Mislinjska planinska podružnica v Slovenj Gradcu, ki je upravljala tudi kočo na Uršlji gori.

Planinska podružnica Prevalje se je usmerila na gornjo Mežiško dolino in predvsem na pogorje Pece.

Začela so se pripravljala dela za postavitev koč na Peci. Predvsem zaradi lažjega dela in boljšega pregleda se je dne 4. julija 1926 ustanovila v Mežici samostojna planinska podružnica pod imenom Peca. S sodelovanjem vseh planincev Mežiške doline je bila na Peci otvorjena in izročena svojemu namenu leta 1928 prva slovenska planinska postojanka.

Delovanje podružnice planinskega društva Prevalje je razvidno iz vseh zapiskov in poročil na raznih zborih in skupščinah SPD. Društvo je predvsem skrbelo, da je okrog sebe zbralo dovolj članov, obnavljalo in popravljalo planinska pota na razne vrhove po Mežiški dolini.

Članstvo v društvu se je množilo in tudi delo je zajemalo vedno večji razmah. Predvsem so že takrat znali buditi pri svojih članih smisel za izlete v naravo. Že v tistem času zapazimo velik interes planincev za pohode skozi Mežiško dolino, čez Koprivno, v Solčavo, v Logarsko dolino ter dalje v Kamniške Alpe.

Po letu 1926, ko se je od matičnega društva odcepilo društvo Mežica, je prevaljsko planinsko društvo, ki je bilo tedaj brez planinske postojanke, svoje delo preusmerilo bolj na južno stran doline in precej poživelo delo na pobočju Strojne, dalje proti Dravogradu na Kozjak in tudi v Dravsko dolino. V tem času so bile markirane nove planinske poti čez Ojstrico na Košenjak. Veliko uspeha je planinska podružnica v takratnem času žela pri ustanovitvi zimsko-športnega odseka, ki je bil ustanovljen leta 1932. Prirejali so razne tečaje in tekmovanja. Društvo je v tem času postavilo tudi prvo skakalnico. Ustanovljen je bil prvi smučarski odsek in vanj pritegnjena mladina, kar je v glavnem zasluga planinskega društva v Prevaljah.

Za še boljši razvoj planinstva v naši dolini so prevaljski planinci ustanovili tudi samostojno podružnico planinskega društva v Dravogradu in v Vuzenici.

Leta 1937 je bil v Prevaljah ustanovljen že samostojni alpinistični mladinski odsek.

Kot sem že omenil, je bil ustanovitelj planinstva v Mežiški dolini tov. dr. Dušan Senčar, ki je prva tri leta skupno s tov. Karlom Doberškom uspešno vodil podružnico kot predsednik. Nadalje je devet let vodil podružnico pok. Rajko Gruden. Sledili so še pok. Ludvik Avšič in Joško Kokol. Od leta 1936 pa do razpada stare Jugoslavije je društvu predsedoval znani planinski delavec Joško Pernuš.

Prišla je doba okupacije in prenehalo je tudi delo planinstva. Planinski člani so se razkropili na vse strani, ti v izgnanstvo drugi v taborišča, mladina

pa je večina našla pot v svobodne planine. Naši planinski domovi so bili prepuščeni tujcem in tako je bil požgan dom na Uršlji gori v noči 29. VIII. 1942, koča na Peci pa je zgorela 12. II. 1943.

Po osvoboditvi naše Koroške je tudi za planince iz Prevalj prišla nova doba, doba velikega razvoja in napredka. Prvi občni zbor po osvoboditvi se je za podružnico Prevalje in takratni Guštanj vršil leta 1946. Vodstvo je ponovno prevzel stari zasluženi predsednik Jožko Pernuš, ki je društvo vodil v težkih in uspeha polnih letih vse do svojega odhoda iz Prevalj leta 1956.

Planinci iz Prevalj so prevzeli v svojo upravo pogorišče koče na Uršlji gori ter tam začeli pridno delati in leta 1948 že slovesno izročili vsem turistom in planincem priljubljeni dom na koroški Uršlji gori.

Do pravega in množičnega razvoja je društvo prišlo šele po končani drugi svetovni vojni.

Leta 1952 se je ločila od svojega matičnega društva še zadnja veja. Na Ravnah je bilo ustanovljeno samostojno planinsko društvo.

Ko smo pred kratkim praznovali 40-letnico obstoja in delovanja planinstva v Mežiški dolini, smo se spomnili onih prvih planinskih veteranov, ki so znali nesebično delati na polju planinstva in iz čigar idej in dela so zrasla naša sedanja koroška planinska društva Žerjav, Mežica, Ravne, Vuzenica in Prevalje.

Pismo uredništvu

Tov. urednik!

V živo me je zadela novica, da je bila v preteklem letu zgrajena pot od Luknje (1758 m) na Bovški Gamzovec (2389 m). Nagonsko sem občutil nesmisel tega početja, stopil sem na vrh Luknje in res! Reklamno vsiljivo razgrebene ruše, markacij temu primerno dovolj in to onih s številko 1. Torej transversala! Potemtakem si PD Radovljica ni samo dovolilo poseči v ta revir, ampak je dobilo nagib od zveznih forumov. (Mimogrede povedano, markacije s črno številko v belem polju me močno spominjajo na hitlerjanske zastave, ki so imele na sredi okroglo polje s črnim kljukcem!)

Rekli boste, da sem konservativen. Mislim namreč na to, kar je menil že Kugy: »Markacija in klin na pravem mestu sta potrebna in nič ni vselejšega za planinca kot to dvoje na kritični in važni orientacijski točki.« Danes se držimo načela, da kjer je pot, mora biti taka, da gre po njej lahko vsak, kdor ima najosnovnejše telesne sposobnosti za hojo po gorah. To je popolnoma pravilno in zelo hvalevredno. Toda ko pomislim na Gamzovec, mi je nekdanje načelo stokrat ljubše in draže. Ne! Še dosti več imam v mislih: ta pot je bila sploh nepotrebna! Kako so se namreč slovenski starejši planinci ali sploh prvaki lahko s čistim srcem veselili vsake nove poti v gorah (s tem so kajpak beležili nov uspeh SPD), tako se danes vsake nove nadelave lahko bojimo. Steza v naših gorah je dovolj in preveč. Ne mislim dolinskih steza, kjer naj jih bo po mili volji, ampak da rdeča znamenja enostavno brezobzirno pregazijo lep samotni gorski vrh, o tem bi bilo treba razmisliti.

Ni namreč vseeno, ali se vzpenjamo od markacije do markacije ali pa premrmo goro v celoti, iščem njene prehode, stopim levo in desno, najdem in vidim marsikaj in sem na vrhu gori hvaležen, da sem jo lahko spoznal.

Človekova sreča in zadovoljstvo sta v tem, da po poštenem trudu doseže vrh, ki ga je hotel doseči, in da tudi spotoma nekaj doživi. Kdor se ni nikdar klatil brez steza po gorah in nenadoma ostrmel pred čudovito cvetlico ali nehote preplašil gamse izza roba ali brez posebnih ekstremističnih namenov najezdil na prevescen greben, da se je drhteč od silnega prizora po vseh štirih umikal, od koder je prišel itd., itd., ta ne more razumeti, kaj pomeni nedotaknjena gora. Zdaj pa se bo kmalu našel kdo, ki bo — da se simbolično izrazim — z uro v roki dirkal po transverzali.

Konkretno v tem primeru je strašno osiromašen eden naših najčudovitejših predelov. Po zelenih travnatih vesinah Bovškega Gamzovca in Pihavca, ki dajejo obilno prostora oni žlahtni planinski cvetki, ki jo sicer vsi tako srdito preganjamo, se od nekdanjega pretaka le pozvanjanje trentskih ovčjih tropov in pastirski klici. Tu, že četrta ali pol ure nad Luknjo, je polno one sočne ubežnosti od sveta, one čudovite zelene spokojnosti, ki smo je v naših sicer tako divjih gorah toliko bolj veseli, kolikor česče jo najdemo. Veličastna panorama Triglavске in Cmirove stene, Kanjavca in Lepega špičja je tako fantastična kot redkokatera že s take srednje višine. To je svet, v katerem so bile splošne Zlatorogove pripovedke in kamor se je nekoč zatekel zadnji trentski medved.

Tu, kjer so nekoč naši predniki planinčili v upu in strahu, bomo zdaj lahko dirkali. Goethe je rekel: »Im übrigen bin ich der Meinung, dass jenes Gedicht schlecht ist, das nichts zu erraten übrig lässt.« Zdaj tu nimamo več kaj prida uganiti. Popacali smo svojo pesem in osiromašili svoje duše.

Ali je bila pot potrebna? Ne! Ne bo veliko planincev, ki bodo lezli čez Gamzovec zato, da bodo hitro preko Luknje kombinirali s Plemenicami in Triglavom. Tudi ni hitrejša ali vsaj odločilno hitrejša od spusta skozi Sovatno in ponovnega vzpona na Luknjo (ako nam je cilj povezava Luknja—Pogačnikov dom). V slabem vremenu tudi ni priporočljiva (v primeri s potjo skozi Sovatno), pač pa stopnjuje desorientirajoči vpliv pregoste mreže gorskih poti, kar občuti zlasti človek, ki predela dodobra ne pozna, ali ki je nameril šele prve korake v gore. — Oprostite, praktičnega namena te poti res ne vidim. Gotovo je bil nagib za gradnjo nekje drugje, a ga ne vem in ne poznam.

Podobno usodo je bil pred leti doživel Prisojnik. Imel je — do Jubilejne — štiri poti, ki so lepo harmonirale med seboj: dve naravni in zato tudi najstarejši z juga, Hanzovo, ki je zrastle iz potrebe po prvi svetovni vojni in jeseniško (Kopiščarjevo) za neplezalske avanturiste. Za Jubilejno pa bi človek že posumil, da spada v poglavje o siromašenju gora.

Podobno je z Gamzovcem. Ima lep in mikaven pristop po grebenu z Robov (od razpotja: Stenar—Križ—Pogačnikov dom), vpisno knjigo ali še celo dve, tako da vsakdo lahko zabeleži svoj pristop, toda njegova južna pobočja naj bi ostala, kot so bila. Niti ni to dokaz o sposobnosti naših graditeljev, kajti teren je gotovo najmanj zahteven od vseh. Kar bojim se, da je nekdo morda že predlagal pot na Pihavce in prehod čez Škrbino vzhodno od vrha k Pogačnikovemu domu. S tem bi bila katastrofa kompletna.

Še to: očitalo se je in morda se še mladim ljudem, da se ozko in pristransko zanimajo zgolj za ekstremistične smeri ali celo samo za težavne detajle, celotno arhitektoniko gore in sploh življanje v goro pa puščajo v nemar. Zdaj se mi zdi to utemeljeno in pravilno. Zakaj mladost ni penzionistični revmatizem, ona hoče dokazati svojo moč in sposobnost, kar pa je na zaznamovanih stezah le redkokdaj mogoče (morda pozimi). Toda naše gore so tako omrežene z žico in markacijami, da je čisto le v najnepristopnejših terenih

moč najti nekaj čiste prvobitnosti, kjer nihče ne ponudi roke v pomoč in se le z lastno preudarnostjo prebijamo skozi. Če pa je to greh, ali ni iskati nekoliko vzroka za to hibo v mentaliteti mladih tudi v tem, da starejši planinci le pre-dobro poznajo gore v celoti in zato tudi natanko vedo, kje se še da zgraditi kaka pot.

Dragi tov. urednik, oprostite, prosim, morebitnemu ostremu tonu pisanja, toda toliko sem vznemirjen zaradi psihoze novogradenj, da je moja iskrena želja, da se ta pokret čimprej ustavi. Ne vem, če si lahko laskam, da imam kaj prida somišljenikov, in morda se bo moj glas razbil v vetru kot glas vpijočega v puščavi. Toda kar sem povedal, pravzaprav ni drugega kot ponovljene misli klasikov, naših učiteljev, ki jih formalno vsi spoštujemo in jim postavljamo spomenike, njihove ideje in srčne želje pa nam postajajo deveta briga. Vedeti je treba: *kolikor je preveč steza, toliko siromašnejše so gore in kolikor gore preveč razvrednotimo, toliko smo oropali sami sebe.*

Prosim, ne zamerite! Ostajam Vaš vdani

Stanko Klinar

P. S. Nekaj luči v temo mojega ugibanja o namenu poti je posvetil trans-verzalni vodič (Po slovenskih gorah, Ljubljana 1958), ki sem ga pravkar dobil v roke. Transverzalcu hodijo z Doliča v Pogačnikov dom in jim je najbližje preko Luknje in Bovškega Gamzovca. Drznem pa si domnevati, da spust z Luknje v vznožje Sovatne ne pomeni prehudega napora (saj transverzala tako in tako stalno skače gor in dol), niti vzpon preko Gamzovca posebne komoditete (»Nova pot... bo pa za celo uro krajša, ker se bo izognila ne-všečni izgubi na višini.« Str. 99. Že avtor zemljevida št. 10 na str. 89 je za-nikal »celo« uro in priznal samo pol, izgubo na višini pa nadomestimo s pre-koračenjem višine za približno 150 m, kar resda ne pomeni dobrih 300 m izgube na stari poti, vendar le nekoliko temni blišč nove). Ko bi imeli v mislih ohranitev gore, bi se kljub vsem težnjam po »olajšanju« transverzalc lahko mirnega srca odločili za staro pot.

Zanimivo je, da je tudi od Aljaževega doma (ali vsaj od razpotja Prag—Luknja pri izviru Bistrice) do Luknje obeležena pot z znamenito črno 1 (eno) na belem polju, kar na terenu vsak spozna za transverzalo, a ne tako v trans-verzalnem vodiču in je torej vmes neka napaka ali svojevoljnost ali pa površnost, kakršno bi kak bolj radikalen Srb označil kot »nešto sasvim bez veze«. Vendar se to hitro lahko popravi.

S planinskim pozdravom!

S. K.

Pismo našega sodelavca S. Klinarja objavljamo zato, ker kaže resnično zaskrb-ljenost in vncemo za zaščito narave. Ta ima svoje probleme in naloge, planinska organizacija pa ima poleg te, da skrbi za zaščito gorske flore in prirode sploh, tudi to nalogo, da napravi gore dostopne čim večjim množicam delovnih ljudi. Kajti svet je za vse. Problem zaščite gorske prirode pa se seveda vedno bolj odpira tudi pri nas, posebno odkar posegajo žičnice tudi v pravi planinski svet. Zato je prav, če taka svarila ne zastanejo v grlu, marveč opozarjajo naša društva, Gorsko stražo in oblast, da bo treba marsikaj ukreniti. Če ne bo imel pisec pisma v celoti prav!

Peca v narodnoosvobodilni vojni

GREGOR BURJAK, Topla

Naša stran Pece je sprejela v svoje okrilje prve partizane jeseni leta 1942. Saj je ravno Peca s svojimi mogočnimi skalami, grebeni in gozdovi za peščico, kolikor nas je takrat bilo, bila dovolj močno oporišče. Tu se je pravzaprav rodila narodnoosvobodilna vojska za vso Koroško.

Pod okriljem Pece smo se vključili v partizane prvi prostovoljci iz Meziške doline. Kakor nastane iz studenčkov, izvirajočih visoko v planinah, mogočna reka, tako je nastal in so razširil po vsej deželi koroški narodnoosvobodilni pokret prav iz naše ponosne gore Pece.

V njenem širšem območju je bil konec marca leta 1943 ustanovljen I. koroški bataljon, ki je že ob nastanku štel okoli 70 borcev. Ta bataljon je takoj po svojem »rojstvu« napravljal prvi borbeni pohod iz Koprivne skozi Toplo preko Pece v Mežico, kjer je izvršil prvo večjo vojaško akcijo z napadom na Mežico. Ta uspela akcija je zelo porazno vplivala na Svabe in še bolj na njihove pomagače. Po opravljeni nalogi oz. umiku je držala pot bataljona zopet proti Peci in to na drugo stran ob vznožju, in sicer mimo Riške gore, Globasnice, Železne Kaple do svobodne Koprivne in Tople. Med potjo je imel bataljon na Lužah težko borbo, v kateri je padel eden prvih borcev za Koroško. Prvi pa je položil na oltar domovine svoje mlado življenje v Meziči komandant bataljona Lenart.

O podvigih posameznih borcev prvega koroškega bataljona in pozneje Vzhodno koroškega odreda bi največ vedela povedati naša zaščitnica, gora kralja Matjaža — Peca.

Skalna postrv v akvariju

RUDO GOLJAK

V prvi letošnji številki »Planinskega Vestnika« je tov. Metod Šifrer prav lepo in zanimivo opisal doslej splošno zapostavljeno, a edino ribjo zastopnico najvišjih tekočih voda Slovenije, skalno postrv (*Salmo trutta forma fario L.*). Kot star akvarist sem svoječasnno raziskoval tudi rečice in potoke po naših gorah, zlasti na Pohorju. Tako sem leta 1934 zasledil v najvišjem delu Lobnice približno 5 do 6 cm dolge postrvice, ki sem jih prvotno in v nepoznavanju imel za navadne mladice potočnice (*Salmo fluviatilis*). Dve teh ljubkih ribic sem odnesel s seboj, da poskusim z njima svojo srečo v akvariju. Imel sem po naključju tedaj na razpolago tudi prazen akvarij za okoli 20 litrov vode. Ker sem pa vedel, da s postrvimi noben akvarist nima posebne sreče, sem stavil akvarij z obema ribicama v zvezo z vodom, da je voda v presledkih večkrat na dan v akvarij svobodno dotekala in odtekala.

Ribici sta se v takem akvarijskem okolju kar dobro držali. Bil sta živahni in nista kazali nobenih znakov hiranja. Ker je pa bilo dotakanje in odtakanje vodovodne vode kaj neprijetno in nerodno za navadno stanovanje, sem po dobrem tednu ta način cirkulacije ustavil in poskusil z gojitvijo ob navadnih pogojih (z rastlinstvom posajen akvarij). Že po dveh dneh sem opazil, da sta ribici postali medli. Nič več nista živahno plavali in se igrali. Ležali sta leno na dnu med rastlinjem ali pa sta od časa do časa splavali do površine, očitno po zrak. Zaradi tega sem tretjega dne vstavil dovajalec za zrak. Ta ju je kmalu spet oživil, vendar nisem mogel doseči, da bi se počutili v akvariju še kdaj tako prirodno, kakor sta se v času, ko je bil akvarij pod tekočo vodovodno vodo.

V nepoznavanju sem bil več kot mesec dni še vedno prepričan, da imam opravka z mladlicami potočne postrvi. Samo po naključju sem govoril o njih s starim poznavalcem rib štajerskih voda, Nemcem G., ki me je opozoril na to, da bi utegnili biti skalni postrvi. Povabil sem ga na ogled in mož je res ugotovil, da sta *S. trutta f. fario L.* To me je napotilo, da sem se pričel nadrobneje zanimati za to vrsto gorskih ribic. Pričel sem jih odkrivati v več krajih, nikoli pa nisem našel nobene, ki bi bila daljša od 9 do kvečjemu 10 cm. Na veliko presenečenje pa sem jih nekoč odkril nekaj celo v nekem izvirku komaj dobrih 50 m nad Dravo. Vsi znaki so kazali, da so skalne in ne mladice potočne postrvi. Tudi dve teh sem spravil v akvarij in ju opazoval. Tako sem imel vse štiri še nekako dva tedna

v akvariju, ki sem ga moral znova spraviti v stik z vodovodom. Po natančnem opazovanju, primerjanju in zasledovanju njihovih navad sem ugotovil, da so res vse štiri skalne.

Po nekako 9 tednih je moje trdoglavo vztrajanje pri ohranjanju male družbe v nevelikem akvariju omagalo. Uvidel sem, da terja ta gojitev preveč naporov in sitnosti, zlasti pa še nezadovoljstva ostalih družinskih članov, zato sem se sklenil vdati. Vzel sem nekega nedeljskega jutra — nekako v mesecu septembru — vse štiri ribice s seboj in jih spustil spet v tisti izvirek nad Dravo, v katerem sem ujel zadnji dve. Urno so se pomešale s še tremi ali štirimi prebivalkami skalnega izvirkarja in se nato z njimi vred poskrile med kamenje in pesek.

Ko sem pozneje pripovedoval o tej gojitvi, mi tudi najbolj izkušeni akvaristi skoraj niso hoteli verjeti, da se mi je posrečilo tako dolgo ohraniti skalne postrvi pri sorazmerno tako dobrem razpoloženju. Taki poizkusi so navadno končali s tem, da so ribice poginile, če jih niso kar brž spet izpustili. Če ne bi bilo omenjenih nevednosti, bi pa bile skalne postrvi zelo ljubke akvarijske ribice. Toda namesto v akvarijih jih rajši opazujem po naših gorah, kadar nas pot ali potreba po bistri studenčnici pripelje do njih. Planinec je že po svojem najglobljem bistvu ljubitelj žive narave, torej tudi ribic *S. trutta f. fario* L.

Zaroka nad prepadi

JANKO PERAT

Črna laskokrila kavka mi je bila od nekdanje drage znanka. Mnogo spominov mi je z njo povezanih. Prva je, ki me pozdravlja z glasnimi kiki, ko se vracam v objem prvobitnega gorskega sveta, in zadnja je, ki kroži visoko nad mano, ko se utrujen vracam v dolino.

Ime te ptice bo imelo za mene vedno nek poseben prizvok. Kadar se spomnim nanjo, se predramita v meni bolečina in hrepenenje.

Kakor mi daleč sega spomin nazaj v otroška leta, pomnim črno ptico rožnatih nožic in oranžnega kljunčka, kako se je v velikih jatah spuščala v podnožje gora tedaj, ko se je jesen izprevrгла v zimo in so se nad gore pripodili sivi, svinčeno težki oblaki ter zavili vrhove in grape v siv pajčolan.

Takrat so se kavke približale čisto blizu domačije, tako da sem jih lahko opazoval z okna domače hiše, ki je stala nekoliko stran od vasice.

Od takrat je že preteklo mnogo let in ko danes zagledam v poznih jesenskih dneh črno znanko v podnožju skalnatih vrhov, se vedno spomnim na pokojnega očeta, ko me je še držal na kolenih in mi pripovedoval:

»Sneg bo. Če ga ne bo vrglo tu, bo prav gotovo pobelil vrhove; kavke to čutijo, zato so se prišle nahraniti.«

»Pa zakaj ne pridejo vsak dan, očka? Ali druge dni niso lačne?«

»Ne pridejo rade v dolino, raje vztrajajo in iščejo hrane med vrhovi, med ruševjem in macesni. Le kadar se pripravljajo snežne nevihte, pridejo za nekaj dni v dolino. Brž ko se narava umiri, pa se zopet vračajo med prepade in stene.«

»Pa zakaj so najraje tam gori, očka?«

»Pa menda zato, sinek, ker svet tam gori ni tako pokvarjen, kot je tu v dolini. Pogled jih, kako se razumejo med seboj in si vzajemno pomagajo pri iskanju hrane. Kar opazuj! Če se le katera spozabi in kavčne šibkejšo, jo ostale hitro kaznujejo in jo oključujejo. Le glej jih, pri njih se uči spoštovati šibkejšega.«

Trpko pripombo pokojnega očeta sem si zapomnil, čeprav je tedaj še nisem razumel. Le gore so že takrat postale za mene simbol lepote, svobode in pravičnejšega sveta. In ko so kavke zdaj spet odletele, sem nestrpno čakal, da bo sever razpodil oblake, da bi videl gore bleščati v beli odeji. V svežem novem snegu so se vedno zdele tako nove, tako praznične, veličastne in obenem tajinstveno odmaknjene in nedosegljive, kot je bil nedosegljiv moj sanjski svet.

Takšne sem jih vzljubil in takšne so gore v moji predstavi, ko se vracam v njihov prvobitni svet tudi danes. Vedno me prevzame občutek, da ostaja spet enkrat vse za mano in da stopam pred listi skrivnostni svet samote in lepote, kjer domujejo kavke in vlada poštenje.

Vsa zasopla sva se pograbila za dolge veje rododendrona z rdečimi cvetovi in se potegnila na vrh. Sedla sva na malo zeleno livado, pod ostareli viharinik, ki je kljubovalno vil svoje okostenele veje vetrovom naproti.

Hotela sva priti na greben, da bi videla kako sonce vzhaja.

Nežaleč od naju v razriti in razdrapani steni, ki se je strmo spuščala v globok in temen prepad, so se oglašale kavke. Glasno čebļajoč med seboj so se dvigale iz prepada, iz poči in lukenj na plano. Nekatere so priletele tudi do naju, vendar nama niso posvetile posebne pozornosti. Očividno nisva bila videti nevarna, ker so se vneto posvečale bolj važnemu opravilu — napolniti želodce. Razleze so se po vsem pobočju pod nama, obraslem deloma z rododendronom, deloma z ruševjem in redkimi macesni ter venomer glasno čebļajoč iskale hrane.

»Glej, kako so zgovorne. Nikdar jim ne zmanjka snovi za razgovor.«

»Meni niso všeč. Spominjajo me na smrt.« mi je odgovorila moja spremljevalka.

»Delaš jim krivico. Mene pa spominjajo na nekaj drugega. Na zvestobo v ljubezni. Zvestobo do smrti!«

»Kaj res?« je zvedavo uprla pogled vame. — »No, pa povej, ti zagonetni gorski lovec, s čim te spominjajo na zvestobo v ljubezni?«

V njenem glasu je bilo čutiti drobec posmeha.

»Čisto preprosto. Zaročijo se že v prvem letu, čim se izpeljejo iz gnezda, in poroko praznujejo spomladi. Zaročenca si ostanca zvesta do smrti.«

Pritegnila je mojo glavo na svoja kolena in me zasanjano pogledala. Njen pogled je kazal obljubo zvestobe.

»Ali more biti srce tega ptiča zvestejše, kot je človeško srce?«

»Ne vem! Vem samo to, da sta si samec in samica zvesta do smrti in da je človeško srce tako nestanovitno, da vedno hrepni za neznanim.«

Sonce se je dvignilo že visoko nad obzorje. Kavke so postajale vse glasnejše, ker jih je bogato pogrnjena miza z žametom macesnovih iglic in bogato obložena z vsemi mogočimi sadovi poznega poletja kmalu nasitila.

Začele so krožiti po zraku in s svojimi neverjetno lahkimi poletji v spiralnih krogih pritegnile vso najino pozornost.

»Poglej! Začenjajo svoj zaročni ples. Črni ženini si bodo izbirali svoje izvo-ljenke,« sem opozoril spremljevalko.

Tam od neke izza Triglava se je pripeljal velik bel oblak. Eden tistih kopa-stih oblik, ki se hoče na vsak način hudo šopiriti, pa nikoli ničesar žalega ne stori. Pod tem oblakom, ki je ublažil ščemečo modrino jasnine, so kavke zaplesale svoj ljubavni ples.

Črne ptice so se vrtele v zraku, kakor bi plesale po neki za človeška ušesa neslišni simfoniji, tako lahki, urejeni in harmonični so bili njihovi gibi. Spuščale so se, dvigale, se vrtele v lahkih valovitih krogih, kot bi ne bile podvržene zakonu težnosti.

Iz te skupine se je zdajci dvignila ena sama ptica. V strmem letu se je povzpela nad druge in z glasnimi krikii opozorila nase. Nekajkrat je krepko zamahnila s perutmi, da so se kovinsko zalesketela v soncu, jih raztegnila in graciozno zaplavalava v zraku. Začela je solo ples; živahen in ognjevit visoko nad vsemi ostalimi, ki so začeli z umirjenimi krogi spremljati let mlade kavke.

Cez nekaj časa se je pridružila solo plesalki druga in se v velikem krogu zavrtela okrog prve. Ta pa, kakor bi je ne opazila, se je povzpela še više, ne da bi za trenutek zamahnila s perutmi. Druga ji je sledila in tako sta nekajkrat izmenoma druga drugo prechitevali v spiralnih krogih, dokler se nista čisto približali in se pričeli složno, tesno skupaj dvigati, tako istočasno in enotno, kakor bi ju uravnavało eno samo srce. Dvignili sta se tako visoko, da jima je komaj še sledilo oko, nakar sta se obrnili tja proti daljnim obzorjem.

»Dve sta se že našli. Odšli sta. Verjetno ne marata, da bi ju motili v njuni sreči.«

»In... ti si rekel, da si bosta zvesti do smrti?«

»Do smrti!«

Pogledal sem jo. Oči je imela vlažne, uprte tja nad vrhove, kjer sta izginili kavki v modri sinjini, posejani z belimi oblaki.

Kavke so še plesale svoj ljubavni ples; kako dolgo, ne vem. Za naju se je čas ustavil. Obstajala sva samo še mivda in sivi viharinik, ki naju je varoval s svojimi krčļjastimi vejami.

*

Kmalu je prišla jesen in jesen se je izprevrĳla v zimo, ki je primorala kavke, da so prišle iskat hrano k vznožju planin. In zopet je nastopila pomlad.

Kavke, tiste, ki so se zaročile preteklo poletje, in tudi tiste, ki so videle že mnogo zim, so zaplesale svoj poročni ples nad zasneženimi prepadi in se vdajale nagonu.

Zapihal je tudi ruševca in njegov klic mi je vzdramil lovsko žilico, da sem ga šel izzivat. Ali tisto jutro nisem imel sreče. Že sem ga bil zvalil dovolj blizu na strel z nekoliko tihim, oklevajočim pihanjem in sem hotel nekoliko uživati ob pogledu na bes ljubosumnega svata, ko mi ga je izpred nosa speljala kokoška. Skušal sem ga zopet priklicati, ali zaman. Ko je čez nebo, tam za Črno prstjo in Voglom zažarelo v oranžni barvi in nato vse svetlejši svetlobi, je še vedno zaljubljeno grulil in dvoril svoji izvoljenki v bližnjem ruševju. Ko se je vse naokrog začelo oglašati petje in žvrgolenje ptičev, kot da ves svet poje pesem življenja, sem spoznal, da sem za danes končal z lovom na ruševca.

Vse to svatovsko razpoloženje me je spomnilo na sivi viharnik, na travnati jasi, obrasli s slečem in na zaroko mladih kavk nad prepadi.

»Grem ga obiskat!« sem sklenil, se dvignil in krenil skozi blodnjak razvaljenega skalovja, ruševja in podrtih trohnečih debel navzgor k sivemu viharniku.

Povzpel sem se že tako visoko, da sem ga videl, kako se je uporno dvigal na grebenu in ključoval času. Bil je tak, kakršnega sem ga pomnil. Kaj nemu mar desetletja!

Usedel sem se na parobek, da se malo oddahnem. Nekaj časa sem opazoval kavke, kako so pridno letale v prepad in nosile v kljunčkih drobne vejice. Popravljale so si gnezda. Samo še nekaj jih je vedno jadrало po nebesni sinjini in plesalo svoj poročni ples. Potem sem vstal in krenil naprej.

Samo še žleb, širok nekaj desetim metrov, ves zatrpan s snegom in kratek vzpon po obronku, pa bi bil pri viharniku, ki je edini čul obljubo zvestobe.

»Ali more biti ptica bolj zvesta, kot je človeško srce?«

Kdo ve! Povprašal bom okostenelega viharnika.

Vstopil sem se v žleb, tedaj pa so tako zavreščale kavke, ki so bile nad mano, da sem se za trenutek ustavil. Samo za trenutek in vendar dovolj, da sem spoznal, v kakšno nevarnost sem se podal; v goli, izlizani žleb, ves natrpan s snegom. Opazil sem tudi razpoke v snegu in zazdelo se mi je, da so pričele bolj zevati. Hotel sem se zadenski počasi umakniti, toda mimo mene se je pritrkljala snežna kepa, občutil sem rahel pritisk na noge. Divje sem se pogнал ven v območje varnih skal. Sneg je zabobnal nekje nad mano. Še skok in bil sem na varnem. Pogledal sem v žleb in opazil snežne kepe. Na mestu, kjer sem stal, se je sneg nagubal, vzkipel, nakar so zdrknile navzdol po žlebu ogromne snežne mase v prepad.

Trepetal sem po vsem telesu, ko so zopet nad mano zavreščale kavke. Popadel me je bes, ker sem imel občutek, kot da je kavkam žal, da me ni plaz odnesel s seboj.

»Čakajte, mrtvaški ptiči!« sem zagrozil in v afektu pomeril prvo, ki me je preletela, ter sprožil.

Povesila se ji je perut in padla je na sneg. Druge so zavreščale in se dvignile više. Samo ena je žalostno zapivkala in se spustila k ranjeni tovarišici ter jo milo tožeč vzpodbujala, naj se dvigne. Dvigala se je in zopet spuščala k njej in ji dajala poguma, ali ranjena ptica je zaman poskušala vzleteti, zato se je spustila čisto k njej na sneg in nenehno ložila, medtem ko se je ranjena tiho oglašala ter obračala glavicico do svoje zveste družice. Sneg je pod njo pordel. Vztrepetala je, da je njeno perje kovinsko zalesketalo v soncu, in se umirila.

Ovdovela kavka se je z žalostnim krikom dvignila navpično v zrak in visoko gori so jo družice sprejele medse. Ni se zmenila zanje, temveč se je vedno bolj dvigala, vedno više in više v sinjino in neprenehoma tožila.

Gledal sem že smrti v oči in videl divjad, kako poginja, toda ob tem prizoru živalske zvestobe se mi je napravil velik boleč voz v grlu, skoro bi me bile zalile solze. Nikoli mi ni bilo tako žal strela kot tedaj.

Pobral sem mrtvo ptico in krenil v dolino, navzdol, mimo cvetočega teloha, svišča in encijana, dokler nisem utonil v bukov gozd, ki me je zakril s tančico prvega zelenja pred pogledom osamelega ptiča, ki je visoko nad mano tožil svojo bol. Prosojna zelen bukovih listov me ni mogla zakriti pred žalostno tožbo osamele ptice.

Kako so dobile Janče ime

JOŽE ŽUPANČIČ

(Iz zbirke »Turške zgodbe iz Zasavja«)

Bil je veder pomladanski dan in štangarski in jančarski hribi so bili že v prvem zelenju. Iz hoste se je oglašala kukavica.

Kramljali smo pod cvetočo češnjo pri Mahlinovih. Očanez Janez je zgovoren mož. Zagledal se je proti Jančam in vprašal:

Ali veste, kako so dobile Janče svoje ime?

Janče so najvišji vrh v hribovju, ki se vleče po desnem bregu reke Save, od Ljubljane proti Litiji. Najvišja točka na Jančah ima 794 metrov nadmorske višine, zdaj stoji tam prav lep planinski dom Planinskega društva Litije. Okrog Janč je razkropljenih več vasi: Besnica, Gabrje, Volavlje, Dolgo brdo, Tuji grm, Koške poljane, Mala Dolga noga, pa še več drugih, med njimi tudi Vnanjarji. Ta vas je raztresena po daljšem hribovskem hrbtu, ki se vleče od grebena Janč proti dolini Besnice; najbližjo železniško postajo imajo v Lazah, blizu Zaloga.

Vnanjarske hiše so precej oddaljene druga od druge, od sosedu do sosedu imaš tudi četrť ure daleč. Kraj slovi po imenitnih češnjah, ki jim pravijo tod gabrke in štangarice, imcna češenj so po dveh večjih hribovskih vaseh na pobočju Janč — po Gabrju in Štangi.

Jančarjeva hiša v Vnanjarjih je prišla celo v zgodovino. Najbližji sosednje Jančarjevih so Balantovi, Turnšarjevi, Brodarjevi, Brdarjevi in Tomažetovi. Ko pa se je začnela ta zgodba, je Jančarjeva hiša še samovala sredi gozdov pod Jančami. Takrat ni imela niti ta vas niti najvišji vrh takega imena, kakor ga imata danes. Kako so dejali tedaj temu zaselku in hribu, pa ne ve niti najstarejši rod.

To se je dogajalo pred več stoletji, v XV. veku, ko so začeli vdirati v naše kraje Turki in so slovenske vasi napadali, ropali in požigali. Stare ljudi so pobili, mladino pa so odvedli s seboj v sužnost. Na Turškem so mlade fante vtaknili v vojaško šolo, kjer so jih izvežbali za poturčence, ki so jih nazivali janičarje.

Kakor mnogo drugih slovenskih otrok so ob nekem napadu na Slovensko odpeljali s seboj na Turško malega kmečkega fantiča, bistrega Miheca. Vzgojili so ga za dobrega vojščaka in ko je dorasel, je moral na vojni pohod proti Ljubljani. Turška četa se je pri Litiji pognala v hribe nad Savo. Ljudje so bežali z domačij in turški nasilniki so plenili, kar jim je prišlo pod roko.

Mihec s Kranjskega, ki je dobil na Turškem ime Muhamed, pa se je na tem svojem prvem vojnem pohodu ovedel grdega početja, ki ga opravljajo njegovi vojaški tovariši nad nesrečnimi prebivalci. Fant se je tedaj nenadoma spomnil, da so ga Turki še kot otroka vzeli slovenskim staršem in ga odpeljali v sužnost in tam prevzgojili za vojaka sultanove vojske.

Mihec je dobil ob pogledu na raztresene kmečke hiše, na reko Savo in zasavske vasi na mah veliko domotožje. Ko se je turška četa razpršila po hribih nad reko Savo, je janičar Muhamed sklenil, da bo pobegnil iz čete, se skrivil v gozdu in nato ostal v slovenskih krajih.

Kakor je dejal, tako je tudi storil. Skrivil se je v gozdu in ostal tam nekaj dni.

Kje je, ni vedel. Nekaj dni kasneje se je previdno plazil iz gozda in sredi travnikov in njiv je ugledal vaščane, ki so se vračali iz skrivališč in gonili pred seboj živino.

Med njimi je bilo tudi lepo, mlado dekle.

Mladi Muhamed je sklenil, da se bo tej najprej približal in jo zaprosil za pomoč.

Dekle je kmalu zatem prišla iz hiše s škafo in je krenila po stezi pod hrib. Namenjena je bila k studentu po vodo.

Ko je dekle zajemalo pri izviru, je Muhamed zaprosil dekle za požirek vode.

»Ali si tudi ti bežal pred Turki?« ga je vprašalo dekle.

Nežika, tako je bilo ime dekletu, je zajela v leseno vedrico sveže vode in jo odnesla popotniku, ki je stal za grmom. Tedaj pa je Nežika kriknila ob pogledu na tujca. Ta je bil v obleki turškega vojščaka in dekle se je tega tako ustrašila, da je zavpila od strahu.

Turek pa ji je vse povedal, ker je znal slovenski.

Ker je imel obraz poštenega človeka in je govoril domačo govorico, se je Nežiki pobegli turški vojak zasmilil.

»Kako ti je ime?« ga je vprašala, ko se je napil vode in je hvaležno vrnil vedrico.

Nežika je verjela njegovim besedam.

»Le kje si hodila tako dolgo?« je brž vprašala Nežikina mati, ko je videla, da ima njena hči za bregom neko skrivnost.

Nežika je povedala zgodbo o srečanju pri izvirku. Oče pa je posegel brž vmes in menil:

»Morda pa je ta janičar le kak oglednik in bo pripeljal že jutri svoje Turčine nad našo hišo.«

Mati, ki je bila bolj usmiljenega srca, pa je pristavila:

»Lahko, da je Muhamedova zgodba resnična. Tudi mojega brata so odpeljali Turki s seboj, ko so napadli našo vas v besniški dolini.«

Ugibali so, kaj naj store, pa so zmagale ženske, ki so bile zato, da obdrže begunca v hiši. Končno se je vdal še oče, ker je uvidel, da bo dobil v hišo brezplačnega delavca.

Nežika in njena mati sta odšli k studencu in od tam privedli ubeglega turškega janičarja.

Turčin Muhamed se je priklonil Nežikinemu očetu do tal, kakor je bil to običaj na Turškem, če je popotni človek stopil v hišo uglednega gospodarja. Očetu in materi, Nežiki in vsem domačim se je skesani janičar na mah prikupil. Odpasal si je ukričljeno sabljo, turški handžar, in ga izročil gospodarju.

Vsi so imeli solzne oči, ko je pristopil Nežikin oče in je položil svojo roko v Muhamedovo.

Tako je postal turški vojščak spet miroljuben človek.

Pomagal je pri vseh delih, sekal drva, podiral les v gozdu, oral, sejal, kosil in žel.

Glas o skesanem in pobeglem janičarju v Vnanjarjih se je raznesel najprej do bližnjih sosedov, zatem pa po vsej dolini. Govorica o janičarju Muhamedu je šla čez hribe in doline.

Od tedaj so poznali Nežikine starše le po janičarju, ki je pomagal pri hiši, kakor bi bil tam rojen. Te hiše se je oprijelo ime Janičarjevi. Hribu, kjer je pasel živino, pa so dejali od takrat Janče.

Miha je ostal pri hiši vse do svoje smrti. Leto dni kasneje se je celo poročil z Nežiko in tako je ostal rod janičarskega begunca v teh krajih vse do današnjega dne.

Solčavske zgodbe in pregovori

JOZE VRŠNIK, Robanov kot

Pšenica pravi: Daj me v blato, te bom spravila k zlatu.

Rž pravi: Daj me v suho, te bom spravila h kruhu.

Oves pravi: Če boš ti meni vrhe potrl, bom jaz tebi vse kašte podrl. (Kadar je že dobro zelen, ga prebranaj, če hočeš, da bo lep.)

Zemlja pravi kmetu: Oblati ti mene, če ne bom jaz tebe.

Lepcega in bogatega lahko zasramuješ, revnega pa nikar, da se ne pregrešiš. (Tudi sam lahko postaneš siromak.)

Tudi z molkom udariš.

Reja živino nareja.

Nalezel se ga je ko berač mraza.

Dolg (dolga) je ko hudo leto.

Dež bo, ker vrag pleše. (To je takrat, ko veter dela vrtince s senom ali listjem. Ta vrtinec moraš opljuvati.)

Macesnove iglice padajo vedno na kopno. (Če ne v jeseni pa spomladi, ko sneg skopni.)

Lovci samo na vsakih sedem let kruh pečejo.

Zdrav človek ima mnogo želja, bolan pa samo eno.

Kdor se kuja, se ponuja.

Vsaka motika svoj topor najde.

Če več ima, po več zija.

Bo že minulo, samo da je kaj.

Kolikor je o sv. Jurju zeleno v dolini, toliko je zeleno o sv. Urbanu (24. V.) na Strelovcu in Orlovcu.

Lažje je spolniti deset želja kakor en ukaz.

Črešnjevca cveta in ženskega smeha je bilo že veliko zastonj.

Kdor bara (vpraša), dati ne mara.

MOŽ KU HAR

Revnemu oglarju je zbolela žena. Zato si je moral oglar kuhati sam. Otroci so se pritoževali, da jim jed preslabo zabeli.

Naslednji dan je kupal juho za kosilo. Otroci in žena so ležali na pogradu. Kupal je juho v trinogi kozici na odprtem ognju. Ko je juho vлил v skledo, se je vstopil tako, da žena in otroci niso videli, kako je juho zabelil. Kozica je imela od ognja razbeljene noge in oglar je vtaknil eno nogo od kozice v juho. Močno je završalo in kuhar je rekel: »Poslušajte, krote, tako svrši, pa pravite, da nič ne belim.«

Žena, ki je slišala, kako je završalo, je rekla: »Je že dovolj!« Mož je rekel: »Še malo, da bo bolje,« in je vtaknil drugo nogo kozice v juho. Spet je završalo, in žena je rekla: »Nikar preveč, da ne bo masti prekmalu zmanjkalo.« »Se ta ostanek naj gre,« je rekel mož in vtaknil v juho še tretjo nogo kozice. Otroci pa z juho vseeno niso bili zadovoljni.

STARI MATEK, NIHTA IN IVANŠEK

Stari Matkov oče Filip Prodnik je bil nekaj lastnik obsežne in dobre Matkove kmetije v Matkovem Kotu. Bil je trezen, delaven in zelo dober človek. V najboljšem spominu so ga ohranili domači, sosedi, hlapci, dekletke in siromaki. Pri vseh svojih dobrih lastnostih pa je bil mož hude in nagle jeze. Saj težje udarce je možko prenašal, včasih pa je zadostovala malenkost, da ga je vrglo s tira. V takih primerih se je obrnil vstran in bruhnil iz sebe kosilo in zajtrk. Potem je bil nekaj dni bolj čemeran, nato pa je spet zasijalo sonce.

Nihta (Benedikt Rihar) pa je bil hlapec in je služil pri solčavskih kmetih. Na Matkovem je služil več let. Bil je majhne, drobne postave, pa zelo vsele narave. Nikoli ni bil od dela toliko zmučen, da bi pred ali po večerji ne položil ceter na mizo ali kar na kolena in ne zaigral. Tudi zapel je rad. Kadar je bil pa posebno dobre volje, si je položil citre na pleča in prislonil na glavo in v tem položaju citral in plesal po sobi.

Nckega večera je bil stari Matek malo slabe volje in menda Nihtovega citranja že nekoliko sit, pa mu je rekel: »Ti pa citraš kakor kralj David, samo lepo ne tako.«

Nihta pa, kakor da je bil že pripravljen na ta poklon, mu je hitro odvrnil: »Oče, vi pa govorite kakor kralj Salomon, samo modro ne tako.«

In stari Lipi (Filip) se je obrnil v stran.

Erjavce Janec, znan pod imenom Ivanšek, je bil v mladosti hlapec, pozneje pa »holcar«. Bil je velike, močne postave, a dobričina skoz in skoz. Prav mu je prišel izdaten čik in »vroč« požirek, a pijanega in razjezenega nisem nikoli videl. Zmiraj se je držal malo na smeh in rad je povedal kakšno za šalo, pa tudi zares. Ko je bila leta 1944 Solčava požgana, je tudi njegovo hišico (Marovško bajto) zajelo. Njega so Nemci odgnali v taborišče. Ko so ga spustili, se je ustavil v Železni Kapli pri svoji tam poročeni hčeri. Zadržal se je tam do 1. 1948. Saj mu je bilo dobro pri hčeri, a domotožje je bilo prehudo. Prišel je spet v Solčavo, takrat že dvainosemdesetleten starček. Bil je še krepak; delaven, kakor je bil, je šel še zmeraj za delom. L. 1952 je začel hirati, a duševno je bil še ves živahen.

Nekoč ga je obiskal Tončkin Matija. Moževala sta, kakor se roče po solčavsko, in ubujala stare spomine. Staremu poštenjaku marsikaj na svetu ni bilo čisto jasno. »Ko pridem v nebesa,« je rekel »bom poiskal starega Matka. Če bo dobre volje, mu bom povedal, kako in kaj je zdaj na sveti, če bo pa v kakem kotu bruhal, se bom pa kar zasukal in čisto tiho odšel.«

FIDA

Starega Fida (Vid) sem še poznal, na žalost pa nisem imel priložnosti z njim se seznaniti, zato vem o njem le nekaj malega iz pripovedovanja drugih.

Bil je čudak, a zelo brihten človek. Mladost je preživel v Podbreškem Košacu v neki drvarski bajti. Od česa je živel, menda nihče ni vedel, imel je pa veliko

knjig in je pridno študiral. Da se je iz knjig brez učitelja naučil nemško, bi se ne bilo toliko čudno, a je znal tudi latinsko in menda tudi grško. Vsaj knjige je imel grške. Študiral je zdravilstvo in botaniko. Poznal je menda vse rože in njih zdravilne moči. Pisal je menda zelo lepo in je iz latinskih in grških zdravilskih knjig prevajal na slovensko. Baval se je tudi z glasbo. Pripovedovali so, da je ponoči hodil v cerkev igrat na cerkvene orgle. Dohoda v cerkev pa mu niso nič ovirala močna in zaklenjena in še od znotraj zapahnjena vrata. Tudi s čaranjem se je zabaval. Imel je Kolomonovo knjigo in z njo napravil marsikateri »špas«. Pozneje se je nekoliko bolj približal ljudem. Delal je pri kmetih ali v gozdu. Poročil se je z Urško in si v bližini sedanje Klemenškove hiše pri žagi postavil kočico.

Z Lašekarjem sta sekala v logarskem gozdu. Sekala sta v skalovju nad Poljan-
cem. Pa je prišel pogledat k njima Jur Logar, ko sta ravno hotela posekati bor, ki je rasel nad visoko steno. »Ta bor pa kar pustita stati,« je rekel Jur, »ker lepo raste. Če ga poskata, bo padel čez steno in se razbil, navzgor ga pa tako ne dobita, ker ima vso težo na spodnjo stran.« »Morda ga pa dobiva navzgor in po drugi strani stene spustiva brez škode v dolino,« je rekel Fida. — »Če ga pa spravita navzgor, pa dobita napitnino,« je rekel Jur. — Lašekar je sekal bor, Fida pa se je usedel zgoraj v breg na trato. Ko je bil bor že dovolj zasekan, je Lašekar zaklical Fidu: »No, le pridi, da boš vlekkel bor, če ne, bo padel čez steno!« »Ti kar brez skrbi sekaj naprej,« mu je odvrnil Fida. Ko je bil bor odsekan, je padel navzgor. »Ves čas sem bil v skrbeh, da bo padel čez steno,« je rekel Lašekar. »Škoda, da nisi videl, kako je hudič grdo režal, ko je bor tako težko vlekkel,« je rekel Fida.

Urban ga je naprosil, da gre z njim v ris po dobre kose. Fida mu seveda ni odrekel. Na kvatrnó soboto v postu je vrezal enoletnih leskovih šib, na cvetno nedeljo jih je nesel k blagoslovu, na kresno noč ob enajsti uri pa je iz njih napravil ris. Najti je bilo treba križpotje na takem mestu, kjer se ne sliši noben cerkven zvon. To pa je bilo kar v bližini Fidove bajte, na mestu, kjer pred Klemenčim mostom stoji lipa in križ. Tu drži pot s Klemenčega Rilla čez most proti Solčavi. Druga pot pa drži iz Logarske mimo mosta in Fidove bajte čez Jamelsko drčó k Pečniku in Sv. Duhu. Tu je Fida napravil ris tako, da je leskove šibe zložil v krog. Kjer sta se stikali dve šibi, jih je položil drugo čez drugo v obliki križa, da mu peklenšček ni mogel v ris. Molitve iz Kolomonovih bukvic (Duhovna bramba), potrebne za zarotitev peklenščka, je znal na pamet. Urbanu je sveto za-
bičal, da iz risa ne sme pobegniti, pa naj pride vse kar koli. Če stopi iz risa, bo zapadel peklenščku, potem mu pa ni več pomoči. Ko je nastopila ura duhov, je Fida zmolil predpisane zarotitve. Stala sta v risu, zunaj risa pa so peklenščki klpali in brusili kose, drugi so kosili, da so kose kar švistele Fidu in Urbanu okrog nog, pod kosami se je kresal ogenj, nastopila je strašna nevihta z bliskom in gromom, vmes pa presunljivi žvižgi in divji krohot. Obnorelim peklenščkom so se pridružili bolj naravni duhovi, ki so vstajali v risu samem. Urban je drgetal ko v najhujšem mrazu in hotel pobegniti. Fida pa ga je držal, kolikor je mogel. Z vso težo se mu je obesil na vrat in ga potegnili k tlom. Ko pa je videl, da ga ne bo mogel več obdržati, je spet zmolil zarotitev in v trenutku je bil mir. Kositi sta pa morala še naprej s kosami, kakršne je prinesel Golobučni Lah (Rezjan). Tako so mu pravili ljudje.

Ko je bil že v visoki starosti, je nekega dne rekel ženi Urški: »Zdaj se bom pa obril in preoblekel, potem bom pa umrl.« »Umreti pa ne smeš,« mu je rekla Urška. »Nič se ne boj, saj prideš kmalu za mano.« Ko je bil preoblečen, je sedel k peči in zaspal za vedno. En teden po njegovi smrti je šla Urška po vodo. Ko je zajela iz Savinje, je omahnila v vodo in utonila v plitvi vodi.

JASTREB IN KOKOŠI

Na velikonočno jutro vzemi iz presenca (snop leskovih, vrbovih in drugih šib, blagoslovljen na cvetno nedeljo) štiri šibe, položi jih na dvorišče tako, da iz njih narediš krog. V ta krog nasuj krušnih drobtinic (od kruha) in koščke mesa, blago-
slovljenega na veliko soboto in pokliči kokoši, da to pojedó v tem krogu. Takih kokoši pa tudi njihovih piščancev potem jastreb ne vidi in ne odnaša.

Tako delajo nekatere solčavske gospodinje in so prepričane, da s tem zelo uspešno zavarujejo kokoši pred jastrebom. Če je res, pa pridite pogledat.

PREGOVORI

Pred sedmo uro dež in stare babe ples ne traja dolgo.
Hujše kakor domače pečejo tuje koprive.
Gorje mu, kogar tuja vrata po riti bijejo.
Kadar črešnje v mrazu cvetijo, v cajno letijo.
Jabolka se zlažejo pogosto, hruške pa malokdaj.
Več hiš, več viž.

mladi pišejo

STRIC IN VZPENJAČA

Čez soboto in nedeljo sta prišla k nam na obisk stara teta Amalija in stari stric Janez, priznani visokogorski gorenjski lev. Stric je že trideset let ugleden funkcionar planinskega društva v Ljubljani, je bivši član gorske reševalne službe, redni sotrudnik Planinskega Vestnika in eden redkih Slovencev, ki so lazili po tisočakah v švicarskih Alpah. Stari Janez sovraži nižine, zaradi tega tudi Štajercev nima posebno v čislh.

Vsem se nam je zdelo zato zelo čudno, da je stari planinec premagal svoj nižinski odpor in pripotoval v Maribor. Stric je stvar pojasnil z rodbinskimi obveznostmi, tetka pa je med klepetanjem mami izdala, da je njen Jancz prišel pogledat pohorsko vzpenjačo in da misli o njej napisati tudi kritičen članek v Planinskem Vestniku. Kaj potrebuje takšna krtina, kot je Pohorje, vzpenjačo? Če jih na Gorenjskem ni, jih na Štajerskem sploh ni treba. Vzpenjače pa so tako ali tako nepotrebna stvar, so le podpora proti planinskim tendencam in kvartijo pristni gorjanski duh.

V nedeljo je stric potem že tako napeljal, da smo morali iti z njim na Pohorje. V znak zaničevanja do te krtine je vzel s sabo tudi svojo ženo Amalijo, ki je drugače tudi na Šmarno goro ne pelje. Na glavnem trgu smo se strpali v avtobus, ki je vozil do vzpenjače. Stara tetka Amalija je komaj dihala, stric pa je užival, ko so mu hodili po nogah. Stal sem za njim in videl, kako si je komaj premikajoč roko zapisal v beležko: Zveza z vzpenjačo pod vsako kritiko, človek dobiva v avtobusu asociacije na štajersko stiskalnico grozdja. Ko je potem nek fant teti odstopil svoj sedež, je stric zapisal opazko: Prozorna malomeščanska turistična reklama.

Izstopili smo pred vnožjem vzpenjače. Oče je tekel po karte, z mamo pa sva vlekla tetko po stopnicah tja, kjer smo čakali, da pridemo na vrsto. V repu je poleg nas neka ženska na vsa usta pripovedovala svoji sosedji, da vsak, ki se prvič pelje v gondoli, bruha. So pa tudi izjeme, njen mož, na primer, prvič ni, zato pa je potem pri naslednjih vožnjah trikrat zapored. To pot pa je upala, da ne bo.

Stricu si niti predlagati nismo upali, da bi šel z nami. Dejal nam je, da nas bo počakal pri gornji postaji vzpenjače. Ko smo se vozili navzgor, smo ga videli, kako korači v nedeljski obleki in nizkih novih čevljih po izseku. Tetka Amalija mu je s čipkastim robčkom zaljubljeno pomahala v pozdrav. Med vožnjo se ni pripetilo nič nenavadnega, le tetka je poskušala, da bi ji postalo slabo, toda ni se ji posrečilo.

Na vrhu smo čakali in čakali na strica. Seveda ga ni bilo od nikoder. Da ne bi začelo tetke skrbeti, me je mati poslala, naj se z njo malo sprehodim, z očetom pa sta odšla telefonirat na spodnjo postajo, če se morda stric ni premislil in se vrnil nazaj. Nisem vedel, kaj naj počnem s tetko Amalijo. Pa mi je kar sama pomagala. Vprašala me je, če je dovolj jasno, da bi se lahko videl Triglav, Stol in Kamniško sedlo. V njej sem spoznal sorodno dušo v zemljepisu, pa sem ji začel razlagati. Seveda, kaj da se ne vidi! Tam je Triglav, za prst na desno Mangrt, med tema dvema drevesoma pa Krn. Kratkovidna stara tetka me je spodbujala, jaz pa sem se razvnel. Mnogo sem videl tisti dan. Tetka je bila zelo vesela in je čisto pozabila na strica. V drvo vrezano prebodeno srce, iz katerega je kapljala kri, ji je vzbujalo romantične spomine iz njene mladosti. Vohala je tudi vijolice, česar o sebi, ki sem bolje videl naokoli, ne bi mogel trditi.

Medtem sta prišla oče in mati s stricem. Bil je rdeč v obraz, zasopel, a še vedno je ohranil svoje dostojanstvo. Odločili smo se, da običemno eno bližnjih koč. Ker je Mariborska koča in Pohorski dom stricu zvenelo preveč štajersko, to se pravi nižinsko, se je odločil za Zarjo. Na tabli je pisalo: Zarja, ena ura hoda. Ko smo

hodili dobre pol ure, smo prispeli do nove table z napisom: Zarja, ena ura hoda. Mislim sem, da bo stric ta ceneni trik zapisal v beležnico, pa sem se zmotil. Stric Janez je topo hodil za nami in ni rekel besedice, le nekam čudno je prestavljal noge.

Oče je sprevidel položaj. Rekel je, da smo zašli in da je najbolje, če se vrnemo k vzpenjači. Tetko Amalijo pa tudi že žulijo nedeljski čevlji in stric naj se svoji ženi na ljubo odpove užitku. Tetka je sicer vneto zatrdjevala, da ji nič ni, toda nič ni pomagalo, šli smo nazaj.

Pri vzpenjači je rekla Amalija svojemu možu: »Tako, Janez, dragec, pa dobro hodi! Spodaj te počakamo,« in mu poslala poljubček z roko. Stric je napravil obupan obraz. Oče je pripomnil, da bi bilo bolje, če bi se stric peljal z nami, kajti na spodnji postaji bi nas moral predolgo čakati, pa bi mu bilo dolgčas. Tetki je tudi namignil, da je spodaj bife, kjer seveda prodajajo odlično kapljico. To je zadostovalo. Tetka je stricu odločno ukazala, naj gre z nami in to brez ugovora. In stric Janez je brez ugovora ubogal in zlezal v gondolo. Ko smo se peljali navzdol, je tetki resnično postalo slabo in mama ji je ponudila žganja. Da bi preprečil morebitno slabost, je pil tudi stric. Kmalu se mu je razvozljal jezik. Pravil je, da so Štajerci še kar znosni ljudje, saj vendar oni niso krivi, da imajo tako nizke hribe. Dalj ko smo se vozili, večja je bila možnost, da mu postane slabo, bolj je bilo treba preprečevati slabost. Stric je govoril, da ga Štajerci pihnejo, da imajo prekrasno vzpenjačo, da je sploh na Štajerskem vse tako lepo.

Pozneje v avtobusu pa je objemal ljudi in se drl: »Živela vzpenjača in Štajerska, najvišja slovenska planota!«

*Alojz Gregorič
klasična gimnazija VII. a*

IZLET NA VRŠIČ

Pričle so se semestralne počitnice. 16. januarja smo zapustili še zeleno in v meglo zavito Ljubljano. Ko je vlak sopol proti Jesenicam, smo zagledali prva zasnežena pobočja. V Kranjski gori smo izstopili. Pokrajina se je bleščala v svoji zimski lepoti. Najraje bi objel vse to.

Pot do planinske kočje v Krnici ni bila taka, kot smo pričakovali. Globoko smo se ugrezali v sneg. Izbrali smo si drugo pot. Vsi izmučeni smo prišli do Mihovega doma. Ta pa je bil zaprt. Ni nam preostalo drugega, kot da nadaljujemo pot do Koče na Gozdu. Tu smo odložili prtljago in se okrepčali s toplim čajem, za katerega smo bili zelo hvaležni. V koči je bil tudi predsednik planinskega društva iz Kranjske gore. Pripovedoval je o svojih doživljajih v planinah. Z veseljem smo poslušali izkušenega planinca. Ura je hitela svojo pot in vsi trudni smo polegli po pogradih ter trdno zaspali.

Drugega dne smo poizkusili srečo s svojimi smučmi. Popoldne smo se vrnili nazaj v Mihov dom.

Sklenil sem: Ko odrastem, me bo vsaka prosta pot peljala v planinski svet.

*Kočevar Anton
Ljubljana - Šiška, 5. r. osnovne šole*

nekaj jubilejev

VILKO MAZI — SEDEMDESTLETNIK

Mazija bralci našega lista dobro poznajo. Njegovo pero se zabliska na poseben način, naj ga suče in zasučje v ta ali oni namcn. Kdor ga pozna osebno, bi skoro ne verjel, da je res prispel na tako visoki vrh, kajti njegova krepka, strumna postava ne razodeva teh let.

Slovenski biografski leksikon ve povedati, da se je rodil l. 1888 v Črnomlju, hodil je v ljubljansko gimnazijo, nato pa prestopil na učiteljsko, kjer je pred 50 leti maturiral. Pred prvo vojno je kot učitelj deloval v Igavasi in Starem trgu pri Ložu, l. 1912 pa je prišel v Ljubljano, kjer je od l. 1919 učil do konca službene dobe v gluhonemnici.

Za pero je zgodaj prijel in ga do danes ni odložil. Napisal je okoli 100 podlistkov, vrsto črtic in pesmi v raznih naših listih in revijah (Učiteljski tovariš, Slovenski Narod, Jutro, Ljubljanski Zvon, Domače ognjišče, Novi rod, Notranjec), napisal študijo Custozza-Solferino, prevedel iz poljščine Strugovo povest »Jutri« in izdal

Berilo za gluhoneme otroke in ilustriralno čitanko. L. 1930 je ustanovil »Podporno društvo za gluhoneme otroke« in društvu dolga leta tajnikoval.

Slovenska javnost pa pozna Vilka Mazija kot korenitega poznavalca naših gora in planinstva. V planinski pisariji bo njegovo ime trajno ostalo. Od l. 1924 je zvest sotrudnik našega lista (»Prag« na »Tominškovi poti« 1924; Rekord 1925; Blegaš od zapadne strani 1926; Za obvezno naročbo društvenega glasila 1934; Pešač do vzpenjače 1939; Naš most v Međnu 1941; Šmarna gora med okupacijo Zb 39; Na Šmarno goro čez Zatrej; Gore in ljudje II; Beli potok, Gore in ljudje II; Poglavje o markacijah 1949; Na prevalu šestdesetih 1950 itd.), viden in pomemben sodelavec Planinske založbe in tvorec dveh pomembnih publikacij naše planinske organizacije po osvoboditvi. Izvršil je dragoceno kartografsko delo v Brilcevem »Priročniku«, nedvomno najboljšem povojnem delu slovenskega turističnega slovstva. Njegov »Razgled s Triglava« pa je edinstveno delo, ki mu je leta in leta jemalo čas. Cele mesece je zaradi njega preživel na Triglavu in ga izdelal s tako dovršenostjo in natančnostjo, da se vsi poznavalci izražajo o delu v samih superlativah.

Slovenska javnost pa mora biti Maziju hvaležna tudi za njegovo delo okoli Šmarne gore, nedvomno »najstarejšega« izletišča slovenskih ljubljanskih meščanov. S svojimi rokami je sam dan za dnevom kopal in nakopaval »Pot svobode«, s katero je opasal Šmarno goro in Grmado z izredno lepo razgledno stezo. Pet let je tega, kar je PD Ljubljana-matica odprla »Mazijevo bližnjico«, ki povezuje Pot svobode z Westrovo potjo. Ko je PD Ljubljana-matica imelo na Šmarni gori svoje gostišče, je prevzel gospodarstvo oporišča, bil na Gori vsak teden po dvakrat, trikrat, vsako nedeljo pa sam pomagal pri strežbi in oskrbi.

Posebej moramo omeniti njegovo skrb za planinsko floro. Nobena stvar ga ne more bolj zadel, kot če vidi odtrgano in zavrženo cvetico. Leto za letom se v dnevnem časopisju oglašja kot zaščitnik prirodne lepote.

Jubilant Vilko Mazi pripada tisti generaciji naših planincev, ki so kot otroci stali ob zibelki našega organiziranega planinstva. S svojim delom, s svojo osebnostjo, s svojimi nazori, pogledi in občutkom za klasično vsebino planinske kulture predstavljajo za mlajše rodove dragocen zgled in moder pomnik. Naj nam krepak stoji še dolgo ob strani, Vilko Mazi — pokoncju mož!

T. O.

MILANU ZINAUERJU, »CINKO« IMENOVANEMU,
ZA 50-LETNICO V OPOMBO

So ceste dolinske, so pota planinska, so v stenah steze, in vse je prehodil...

Od Jakoba v Slov. goricah, kjer se je 23. oktobra 1908 rodil, je šolar šel v Maribor, kjer je v gimnazijo hodil, pa v Ljubljano, da je pravo študiral, vmes v Ptuj kot prefekt poniglave interniste krotil in vojsko »odrajtal«. In zopet nazaj v Maribor, pa še v Ljubljano, ko se je sodniške obrti učil, postal pomočnik (pristav) v Dolnji Lendavi in mojster (sodnik) v Kostanjevici. Po osvoboditvi se je prekrcał na barko javnega tožilstva, se prepeljal iz Gornje Radgone v Celje in se v Ljubljani zasidral. Sedaj je uradno namestnik republiškega javnega tožilca, sicer pa tajnik — sekretar UO PZS.

So ljudje, ki jih od koderkoli žene neznana sila vedno v gore, ki mislijo nanje, kjerkoli prebivajo. Ali jim je v krvi ali jih je začaral koren lečen, kdo bi vedel. Milan je te sorte človek.

Kot prvošolec je prišel na pohorske vršičke in planote, pa ga vse doslej ni izpusil njihov »lik in mik«, »čar in žar«. V četrti gimnaziji je postal član mariborske podružnice SPD, prvič obiskal Savinjske in Julijske Alpe in jim je zvest ostal v vseh, srečnih in nesrečnih časih.

Kot gimnazijec je bil Milan med ustanovitelji in dosmrtnimi člani dijaškega planinskega društva »Skuta«, pa tudi priden sodelavec SPD. Dve leti je pozimi in poleti pomagal odborniku mariborske podružnice Goluboviču in njenemu predsedniku Senjorju »pacati« smreke ob pohorskih globačah in po planotah, od Maribora do Slovenjega Gradca. Kdo bi mu zameril — dali so mu brezplačno hrano in plačali vožnjo z vlakom, kolikor je je bilo.

T. S.

Po osvoboditvi najdemo našega jubilaranta v odboru sedaj pokojnega Planinskega društva vladnih ustanov, od leta 1952 pa je član UO PZS. V to dobo pade njegovo najbolj obširno planinsko udejstvovanje, zlasti v gorah okrog Vršiča, kjer je bil redni gost predvsem tista leta, ko je gospodaril v Erjavčevi koči prijatelj Marjan. Od tam je utiral Milan v nedeljskih jutrih, včasih samotna pota skozi zimski in pomladanski sneg na Mojstrovko in Prisojnik. Obeh ni pozabil niti poleti in jeseni, obiskoval pa je tudi druge vrhove, zlasti Jalovec mu je prirastel k srcu.

Prav na Vršiču ga je doletela nesreča pri smučanju. Z nalomljeno kostjo na nogi je kljub velikim bolečinam prismočal v Kranjsko goro, še nekaj dni šantal po Ljubljani (»Saj to ni nič, d... a p... a«) in se šele potem vdal v usodo — zdravniško oskrbo. Precej časa smo v hribih pogrešali njegov sproščeni smeh in gromki glas (zlobni jeziki so ga opravljali, da ga je bilo slišati pri dobrem vetru na Javornik, kadar je na jeseniškem peronu klical svoje prijatelje). Komaj je dobro prišel k sebi, ga je lansko pomlad zahrbtna ilovica pod odročno Menino planino zopet vrgla in ga »invalidizirala«. Postopek po poškodbi in pričetek zdravljenja sta bila približno takšna kakor ob prvi nesreči — človek pa ne more skočiti iz svoje kože. Zdravljenje še ni končano, vendar se noga dobro popravlja s krepko pomočjo vztrajne »bolnikove« volje.

Upamo in želimo, da bo Cinko kmalu zopet pohitel v gore z nekdanjo močjo in sposobnostjo, in da bomo vsaj prihodnje leto skupaj praznovali njegov rojstni dan na vrhu Jalovca, če mu to ni bilo usojeno letos ob »okroglem« jubileju petdesetih let, ki zanj še ne pomcnijo vrha planinskega delovanja in uveljavljanja.

S. H.

IVO MARSEL — DVOJNI JUBILANT

70-letnica življenja in 30-letnica odborništvaja v planinskem društvu je redke jubileje v zgodovini našega planinstva. Redek pa tudi tako zdrav gorniški značaj, tako vztrajna mladostnost in tako prizadevanje za napredek naše organizacije in planinstva sploh.

Ivo Marsel se je rodil 4. X. 1888 v Dravogradu na Koroškem. Gimnazijo je dokončal v Celovcu, nato pa se je vpisal na pravno fakulteto v Gradcu. Čeprav vseskozi odličnjak, je moral zaradi gmotnih družinskih razmer študij prekiniti in prevzeti službeno mesto na železnici. Leta 1919 se je kot koroški rojak aktivno udeleževal bojov za Koroško.

V letu 1923 je nastopil službo na železniški direkciji v Ljubljani. Tu se je priključil planinski tovarišiji »drenovcev«. L. 1928 je bil kot aktiven planinec izvoljen v upravni odbor SPD. Tako se je priključil danes k njegovemu 70-letnemu jubileju še jubilej 30-letnega uspešnega dela v upravljanju planinske organizacije. Opravljal je v tej dolgi poslovni dobi razne funkcije. Bil je knjižničar društva, član markacijskega odseka, društveni gospodar planinskega doma na Krvavcu, Aljaževega v Vratih, in pozneje še gospodar v Domu na Komni. Zadnja povojna leta je uspešno vodil gospodarski odsek PD Ljubljana-matica. Zdaj vodi delo nadzornega odbora v društvu. Pri vsem tem pa kaj rad pomaga pri društvenem gospodarstvu. Pogosto ga vidimo, kako mladeniško prime za vsako fizično delo, naklada in razklada težke tovore za naše postojanke.

Ivo Marsel je vse življenje rad hodil v gore. Med drugim se je udeležil tudi zimsko-alpinistične ekskurzije, ki je prva presmučala makedonske gore od Šarplanine do Koraba, nadalje je vodil izlet naših predvojnih planincev v bolgarske gore v Rilo in Pirin. S pokojnim Janezom Kvedrom in Ančko Tumovo je naredil znano smuško transverzalo »Haute route« v Švici. Kot šestdesetletnik je preplezal severno triglavsko steno, grozi nam pa, da bo prišel čezjo tudi še pri sedemdesetih.

Kot dolgoletni aktivni in uspešni delavec na polju planinstva in turizma na sploh je bil odlikovan s častnim zlatim znakom PSJ in s srebrnim častnim znakom Planinske zveze Slovenije in še z zlatim častnim znakom Turistične zveze Slovenije.

Aktivno se udeležuje še v smučarski in turistični organizaciji pa tudi drugod rad prime za javno delo.

Planinci, posebno njegovi ožji sodelavci, mu iz srca čestitamo k dvojnemu jubileju in mu želimo še mnogo zdravih in uspeha polnih let.

T. S.

Pesem Krvavcu

JOZA VOVK

Spomladi zvabijo stene me tvoje,
da božam v rebrih vesne mladi cvet.
Ko spet v življenje vstaja tvoj prekrasni svet
ob tebi oživljam jaz življenje svoje.

Poleti tu me sonce toplo greje,
spet ti počitek nudiš mi sladak;
od mene daleč, daleč je tema in mrak,
na delo vrnem spet se veseleje.

Da vidim še poslednji cvet jeseni,
po zadnje sonce k tebi pohitim;
da se večernih zarij tu še napojim,
preden nanj kosmiči se spuste sneženi.

Ko v zimi sneg pokrije ti poljane,
prebijem k tebi spet se skoz meglo,
v belini tej bi pustil dušo vso,
tvoj čar me vsega spet objame.

Pesem Krvavcu

Komp. Dr. Fr. Rapov.
Besede Joža Vovk

Andante

1. Spa - mla - di zva - hi - jo ste - ze me tvo - je, da bo - žam
2. Po - le - ti tu me son - ce bo - žja gre - je spet ti pa -
3. Da vi - dim še po - sled - nji cvet je - se - ni pa zad - nje
4. Ko v zimi sneg pa - kri - je ti po - lja - ne pre - bi - jcm

1. v re - brih ve - sne mlg - di cvet, mladi cvet. Ko spet v živ - lje - nie vsta - ja tvoj pre - kra - sni
2. - či - tek nu - dš mi - sla - dak, a sladak. Od me - ne da - leč, da - leč je te - ma in
3. son - ce k te - bi po - hi - tim, pohitim; da se ve - čar - nih za - rij tu še na pa -
4. k te - bi spet - se skoz me - glo, skoz meglo; v be - li - ni tej bi pu - stil, pu - stil du - šo

zadržano

1. svet, ob teb' o - živ - ljam jaz živ - lje - nje svo - je
2. mrak, na de - lo vr - nem spet se ve - so - le - jo
3. - jim, pre - den nanj ka - smi - či se spu - ste sne - že - ni
4. vso, tvoj čar me zno - va spet vse - ga ob - ja - me

1. pre - kra - sni svet živ - lje - nje svo - je
2. te - ma in mrak se - ve - se - le - je
3. še na - po - jim spu - ste sne - že - ne
4. bi du - šo vso vse - go ob - ja - me

Opomba: II tenor naj bo izrazil.

Razgled po svetu

GABRIEL LOCHMATTER, brat Jožefov in Francev, je umrl v 75. letu. Bil je eden od švicarskih gorskih vodnikov-pionirjev in je l. 1905 prvi prišel preko jugovzhodne stene Weisshorna, ki so jo v 40 letih enkrat samkrat ponovili. Gabriel Lochmatter je imel 14 otrok.

ŠOLSKA TELEVIZIJA v Franciji je priredila prvo televizijsko oddajo, posvečeno planinstvu. Solarji od 8 do 10 let so gledali hribovce na njihovih potih, hribovske zaselke, planšarje, živino, razglede in ljudi. Med temi so bili tudi pravi alpinisti, ki so francoski deci razkazovali vrvi, cepine, dereze, klince in vponke. Nazorna propaganda, ki verjetno najbolj zaleže. Na IX. Salon International du Plein Air pa so Francozi postavili 14 m visoko cementno steno, na kateri so obiskovalcem pokazali vse težavnostne stopnje od III. do VI+. Planinska propaganda je nujna, kajti, na priliko, v Franciji si komaj 15% prebivalcev (iz mest nad 50 000 preb.) izbere za dopust gore, 35% jih gre na morje, 32% na kmete, 12% pa v inozemstvo.

LABORATORIJ v višini 5185 m nad La Pazom je zgradila kalifornijska univerza na pobudo Komisije za atomsko energijo USA. Ta laboratorij v Bolivijskih Andih je nedvomno najvišji na svetu, kajti doslej je nosil prvenstvo kalifornijski na White Mountain. L. 1958 so v tem najvišjem laboratoriju preiskovali, kako višna učinkuje na človeško kri in rdeča krvna telesa.

ŽEPNI HELIKOPTER so preizkusili Amerikanci v Chamonixu. Tehta komaj 136 kg, je zložljiv in se dvigne v 5 minutah. Brzina 3,45 m/s vertikalno, vertikalna teoretično 4010 m, praktično 2800 m, radij 267 km z 39 kg goriva. Imenujejo ga »Rotor Cycle«, ukvarja pa se z njim US Navy.

ALFRED v. RADIO - RADIIS je l. 1957 umrl. Bil je eden vidnih članov dunajske alpinistične šole, ki je pred prvo svetovno vojno nedvomno v svetu vodila. Ustanovila sta jo brata Zsigmondy in Lammer. Doma je bil iz Firenze, po rodu pa je izviral iz nekega goriškega plemstva, večji del življenja pa je preživel na Dunaju. ÖAK je v njegovi dobi najbolj prosperiral. Sam je imel za seboj 1300 vrhov, med njimi 150 prvenstvenih vzponov. Poznal je dobro tudi naše Julijce.

MEDNARODNO SKUPNOST ZA TURNO SMUČANJE so ustanovili v Obergurglu. Skupščine so se udeležile Nemčija, Švica, Holandija, Anglija in Avstrija, od avstrijskih planinskih društev pa so bili navzoči »Naturfreunde«, ÖAV, ÖTK in drugi.

VITALIJ ABALAKOV, znani ruski alpinist, je lani predaval po vsej Avstriji o Kavkazu in Pamiru. Abalakov je v Avstriji, domovini mnogih reševalnih rekvizitov, znan tudi kot izumitelj nekaterih reševalnih priprav.

GIOVANNI SEGANTINI se je rodil 15. jan. 1858, l. 1958 je torej šla mimo nas 100-letnica njegovega rojstva. Tri dežele ga imajo za svojega, Švica, ker je Engadin slikal kakor nobeden drug, Italija, ker je govoril njen jezik, in Avstrija, kajti Arco je bil tedaj v Avstriji. L. 1898 je Segantini pisal: »Delo, ljubezen, materinstvo, smrt, vse to umetnost oživlja in vse to krepi in dviga naše duhovno življenje«. Segantini je preživel brško mladost, mati mu je umrla, ko je bil pet let star, oče ga je prepustil popolbratom in sestram, vsem je bil odveč. Z dvanajstim letom so ga potisnili v milansko poboljševalnico, kjer je tri leta krpal čevlje, dokler ni prišel k pleskarju in končno v slikarsko šolo v Breri. Nato sledi prvi uspehi, življenje z njimi. 23 let star pobegne na deželo in ustvarja genske slike, mirne vaške prizore; kmalu zagrne njegove podobe melanholija, temi toni, motna svetloba. Potem naslika sliko s kravami. Tematika, kompozicija, obravnava svetlobe, vse kaže v prihodnost. Podobo pohvalijo v Benetkah, v Bologni, odkupi jo država.

L. 1886 se je preselil z družino v Savognin med graubündenske gore. Osem let je živel tam, v svetlobi visokih Alp, poln ustvarjalnega veselja nad novimi horizonti. V vsej Evropi so slikarji bili boj, da bi z barvami zajeli atmosfero. Neoimpresionisti in pointilisti so poizkušali storiti to na najbolj rafiniran način. Pa se jim ni prav posrečilo. Segantini pa je sam iznašel svojo tehniko, s katero je ponazoril kristalno čisto svetlobo gora in prozorno jasnino. Tudi Segantini se je oprijel impresionističnega divizionizma in pointilizma, tudi on razstavlja svetlobo, barvo, vendar le tako, kakor terja občutje. Ne dela skic kot študije, marveč se vedno znova vrača k istemu predmetu, da bi ga do kraja obvladal. Nebo, zemlja, človek, žival, vse je spojil v eno čudovito enoto. Raznolikost bitja je stopil v eno življenje, ki se mu pridružuje smrt kakor senca luči.

Njegova strast do dela je bila tolikšna, da je slikal na prostem pri -25°C ter si grel roke na pečici, ki jo je nosil s seboj. Ljubil je živali, goste, muziko. Sam je napisal muzično dramo, pisal o umetnosti in življenju in spoštoval knjige, pri vsem tem pa je ostal hribovec, eden od tistih, ki jih je upodabljal, orače, pastirje, kosce. L. 1894 je šel na Malojo. Delal je fanatično, mrzlično, kot bi vedel, da ima samo še pet let časa. Vedno močneje so butali vanj valovi melanholije. Ko se je na Schafbergu pri Pontresini nevarno prehladil, je odklanjal zdravnika, pač se je dal primakniti k oknu, da bi še enkrat pogledal na gore.

JADRALNO LETALO je preletelo Alpe od Luz la Croix-Haute do Constanze. Letalo je vodil pilot Barbera in pri tem dosegel višino 6700 m.

ALFRED HELLEPART, nemški reševalec, ki je princsel iz Eigerjeve stene Italijana Cortija in mu rešil življenje, je dobil v Milanu »Ordine del Cardo«, ki mu ga je podelil Sodalizio Internazionale di Spiritualità Alpina. Helleparth je prvi nemški reševalec, ki je dobil tako odlikovanje.

18 419 657 TURISTOV TUJCEV je sprejela Francija od januarja do septembra 1957, to je 19% več kot l. 1956 v enakem razdobju. Mnogo teh turistov je seveda planincev, ki pa po navadi niso petičniki.

RICHARD DEHMEL, znameniti nemški pesnik, ki je imel določen vpliv tudi na Zupančiča, je napisal pesem »Die Musik des Mont Blanc«. Vsaka kitica ima refren na Mont Blanc. Pesnik v njem poduhovlja najvišjo goro Evrope, njeno čistost, jasnost in sproščenost ter čuti v njej melodijo, harmonijo in ritem.

58 NOVIH ŠMERI je bilo v l. 1957 narejenih v Švicarskih Alpah. Opise je zbral in uredil v l. 1958 dr. Max Oechslin. Redakcija svetovno znane švicarske planinske revije »Die Alpen« prejme opis in fotografski material sleherne nove ture.

ALANTIKA je neznano pogorje v severnem Kamerunu, na meji med francoskim Kamerunom in angleško Nigerijo. Le redko kak belec zaide v te hribe, Švicarjem, ki so bili tu l. 1957, so domačini pravili, da sedem let niso videli belega človeka. Alpinistično Alantika ne pomeni nič, znamenite pa so njene granitne tvorbe, fantastične po svojih linijah in likih, ki jih je izoblikovala suha erozija. Ta svet je domačinom nudil varno za-

vetje pred lovci na sužnje, ki so še v 19. st. prodajali črnce v Ameriko. Razume se, da je Alantika neobdelan raj za marsikoga. Prvi evropski znanstvenik, ki mineraloga, geologa, etnografa in še za Alantiko omenja, je nemški raziskovalec Barth, ki je l. 1851 z lovci na sužnje prišel do reke Benue. V enem od svojih fantastičnih romanov jo omenja Jules Verne. L. 1923 so sem prodrli francoski kolonialni oficirji, trajalo pa je do nedavna, da je hribovsko pleme Koma od časa do časa vdiral v doline in plenilo to, kar je pridelalo pleme Camba. Ime Alantika baje pomeni Allah n'tiká (kraj, kamor še Allah ne gre), od Allaha zapuščena dežela. Afrika se počasi spreminja v turistično deželo, preprežena je s cestami, črnici pijejo cocacolo, imajo konzerve in ležalne stole. Davno so že mimo Stanleyevi časi. Alantika pa nima nobene ceste, avto je treba pustiti v mestu Garoua. Švicarji so se v tem mestu jezili nad francoskimi kraticami, ki jih niso razumeli. Tako je SCIAHO nič manj kot Trgovska industrijsko poljedeljska družba za Gornji Ogué (Société Commerciale Industrielle et Agricole du Haut Ogué) ali CCDLFOM — Centralna banka prekomorske Francije (Caisse Centrale de la France d'Outre-Mer). Naj vsaj ti dve zapišemo, da si morbitni naši ekspediciji v Alantiko ne bo treba beliti glavo.

GEIGER IN ALPE bo naslov knjigi, ki bo izšla v Ženevi. Iz odlomka, ki je izšel v drugi številki »Les Alpes«, je lahko posneti, da Geiger prav tako dobro vodi pero kakor letalo.

ARARAT ima vršac, ki ga pokriva sneg in led s površino 11–12 km². Ararat spravljajo v zvezo s I. Mojzesovo knjigo, po kateri naj bi Noe sedmi dan po potopu pristal na Araratu. Ta legenda je potekala iz armenskega ljudstva, ki mu je bil Ararat sveta gora. Seveda ta legenda nima nobene osnove, kajti tista Noetova gora je morala biti nekje ob Tigrisu. Do konca 19. st. je stalo na vrhu Ararata kakih 12 ljudi, v 20. st. jih je bilo vsako leto več, vendar vsem se vzpon le ni posrečil. Najprimernejši za vzpon je mesec avgust, kajti sicer je gora skoraj vedno v megli. Iz severne strani prodira stalno topli morski zrak v celinsko stepto in to obrača vreme po svoje. Pri lepem vremenu je treba za vzpon 4 do 5 dni, kar je za pettisočak pravzaprav malo.

HIMALAJSKI KOMITE (Comité de l'Himalaya) v Franciji je po vojni komisija FFM, planinske zveze, v kateri ima

največ vpliva CAF (Club Alpin Français). Lucien Devies označuje politiko komiteja takole: Komite ima nalogo, da omogoča francoskim alpinistom, da se preizkusijo v izvenevropskih gorah, da tako zadosti prizadevanju najboljših. To je naloga prvega reda. Športni uspehi danes državi koristijo, vendar jih je treba doseči v smislu pozitivnih izročil francoskega alpinizma, to je, alpinistika ni vojna, zato v njem ne velja geslo »zmagati ali umreti«. Himalajski komite se obnavlja, težnja po novem je gibalna sila alpinistične avantgarde. Napredek obstoji v tem, da omogočimo, kar se je zdelo nemogoče. Zato je komite po vojni izbral najprej Annapurno, kajti treba je bilo poseči po najvišjih vrhovih, ki se pred vojno še niso vdali, nato Makalu, ker so se z Angleži dogovorili glede Everesta 1953, nato pa problem večje težavnosti — Tour de Moustagh. Organizacija je bila v rokah komiteja, FFM in komite pa sta moralno in materialno podprla vsa podjetja, tudi Alpamayo, Fitz Roy in Chacraraju.

Komite je izbral najboljše ljudi ne po abstraktni presoji, marveč vselej glede na nalogo, ne samo najboljše v absolutnem merilu, marveč predvsem glede na možnost soglasja in vzajemnosti. S šerpami je ravnal vselej bratski, jih hranil kot Francoze in jih štel kot soudeležence pri uspehu. Glede opreme so si Francozi prizadevali, da dobe odporen, a istočasno lahek, čim lažji material, in so pri tem dosegli toliko, da so v nekaterih izdelkih vodili: v intenzivni rabi nylona za obleke, šotori, vrvi, v novih modelih obleke in šotorov«, v rabi butana v visokih legah; v radijski zvezi. Istočasno so se okoriščali z isledki Angležev in Švicarjev. Od l. 1950 so se ukvarjali s problemom adaptacije in izdelavo kisikovih aparatov. Pri tem so neodvisno od Angležev prišli do istih rezultatov vendar z lažjimi aparati — kot so jih imeli njihovi prijatelji.

Poleg športnih nalog je komite izpolnjeval tudi znanstvene, saj je ekspedicija na Makalu imela tudi skupino geologov. Komite je skušal ekspedicije čim bolj izrabil s tem, da je izdal o njih publikacije, vrtel filme in imel konferenc. Podpiral je amaterski duh idealizma, ki je v razvitku francoskega alpinizma igral tolikšno vlogo. Vse pravice je komite odstopil FFM.

Po vzponu na Tour de Mustagh je bil komite na razpotju: ali naj opusti velike državne ekspedicije ali naj podpira manjša privatna podjetja v Himalaji? Ali naj ostane pri dosednji finančni politiki,

ki se je pokazala kot uspešna? Odločil se je, da ostane pri starem, vendar tako, da podpre tudi privatne solidne ekspedicije, ki bi priznavale avtoriteto komiteja.

IZVIDNIŠKA FRANCOŠKA EKSPEDICIJA na Jannu (7710 m) je bila sestavljena iz treh Francozov (Jean Bouvier, Pierre Leroux in Guido Magnone) in petih šerp, ki jih je vodil Sirdar Gyalzen, francoski znanec z Makaluja. Nepalska vlada je dodelila zveznega oficirja po imenu Tulhandler.

Jannu je poseben vrh 10 km zapadno od Kangčendzöng. Na jugu in vzhodu se razteza ledenik Yalung, po katerem drži pristopna smer na Kangčendzöng. Na zapadu leži ledenik Yamatari.

Naloga ekspedicije je bila: najti najboljše pot do vznožja gore, najti pot vzpona in določiti potrebni material in opremo za ljudi ter itinerer. Štiri dni so rabili iz Mani Banjyam do Yangothana, zadnje nepalske vasi pred vhomom v dolino Yalung. Naslednji dan jih je zakrila megla v pokrajini, ki je Magnonu pričarala bajno pokrajino iz Nibelungov. Toliko da ni videl Siegfrieda in zmaja. Kmalu so lahko ugotovili, da iz doline Yalung ni pristopa, zato so se napotili preko Mirgin — La v vas Khunza. Tu je sicer nepalsko državno ozemlje, vendar sicer vse tibetsko: ljudje, živali, vera, običaji. Toda tudi s te strani ni kaj opraviti. Kaskada serakov je tu visoka 1300 m in ni je dobiti poti, ki je ne bi brisali težki ledeni plazovi. Severna stena je visoka 2500 m, vsa okovana v led in sneg in naježena z orjaškimi previsi. Magnone po ogledu z vseh štirih strani zaključuje, da je to gora sklenjenih težavnosti in to od višine 5000 m do višine 7710. Pristop je možen le z ledenika Yamatari, vendar je zelo težak.

Po tej ugotovitvi pravi Magnone: Lahko se vrnemo.

Medtem pa jih je preganjal sneg, ki je to pot l. 1957 v začetku oktobra pobelil gore že v višini 3000 m.

GHM (Groupe de la Haute Montagne) je organizacija francoskih vrhunskih alpinistov. Prvi predsednik ji je bil Jacques de Lepiney l. 1930, nato je od l. 1930 do 1937 predsedoval znani Henri de Segógnac, nato Jean A. Morin do l. 1939, med vojno Robert Tézenas du Montcel, od l. 1945 do 1951. Lucien Devies, od l. 1951—1956 Maurice Herzog, za njim pa Jean Franco, ki je bil izvoljen za l. 1957 in 1958. Generalni tajnik je znani Jean Couzy, blagajnik Jacques Teissier, med odborniki

sta še Maurice Herzog in André Vialatte. V Švici zastopa GHM René Dittert v Ženevi, v Italiji Toni Gobbi. Med častnimi udi omenimo naslednja vidna imena: Paul Chevalier, oba Gugliermi, Marcel Kurz, T. G. Longstaff, G. Winthrop Young, H. de Ségogne. Aktivnih udov je komaj 200, vpis je strogo omejen, pogoji so težki.

20-LETNICO PRVEGA VZPONA preko severne stene Eigerja so proslavili tudi na VII. festivalu planinskega filma v Trentu. Istočasno tudi 20-letnico »dirttissime« v Grandes Jorasses. V Biltenu VII. festivala, ki je izšel v razkošni opremi in moderni razporeditvi, je izjavil Andre Heckmair v kratkem takole: »Vzpon se je posrečil od 22. do 24. julija 1938, potem ko smo deset let sistematično trenirali in eno leto natančno študirali in ogledovali steno. Upoštevali smo izkušnje tistih pred nami in popolnoma smo si bili na jasnem glede težav, ki nas utegnejo pričakati. Spoj obeh navez, Heckmair — Vörg in Kasperek — Harrer v eno ni bil prvotno v načrtu, vendar ni bilo mogoče drugače, ker so bile v steni še druge partije. Že 21. julija sva z Vörgom v neki votlini pod Hinterstoiserjevo prečnico našla dva nahrbtnika. Tu sva prenočila. Naslednji dan sta prišla še Dunajčana Freibl in Brankovski. Zato sva se nameravala še umakniti. Popoldne sva videla, da se v steni premika ena sama naveza, medtem ko je morala druga iz stene, ker jo je zadelo padajoče kamenje. Zato sva 22. julija spet vstopila in dohitela že opoldne navezo Kasperek — Harrer. Sklenili smo se v eno samo prijateljsko navezo. Vodil sem ves čas jaz, ker sem bil brez nahrbtnika in zato ves čas najbolj spočit. »Na koncu citira Heckmair Rebuffatove besede iz njegove knjige »Zvezde in viharji«. Riccardo Carsin, slavni avtor dirttissime v Grandes Jorasses, ni dal nobene izjave, pač pa prinaša bilten citat iz njegove publikacije »Dove la parete strapiomba«. Za primerjavo s člankom Jeana Couzyja o six sup je zanimiva ocena Luciena Deviesa v Guide Vallot. Devies jo ocenjuje dirttissimo kot plezarijo brez primere v Alpah.

Festivala se je udeležil tudi Walt Disney. Tudi Tenzing je bil tu, prirejen mu je bil slovesen sprejem. On in Sir John Hunt sta stala pred mikrofonom kot gosta prvega reda. Slike prikazujejo, kako si kamera pribori težke tehnične partije v skali. Snemalec sedi na vrhnem sedežu nasproti previsu, ki ga združuje plezalec. Preprosto, a vendarle!

SLOVENSKI ALPINIZEM PO DRUGI SVETOVNI VOJNI je naslov članka, ki je izšel v Bergkameradu št. 11, 1958. Avtor naj bi bil Janko Plozey, pri čemer gre gotovo za Janka Blažaja. Člankar ugotavlja »latentno« krizo v slovenskem alpinizmu današnjih dni, vendar se mu zdi samo prehodna in le znanilka prihodnjih večjih uspehov.

ŠAMOHODCI imajo nekam nemarno ime po nemškem Alleingeher, ker se je našemu planinskemu »besedotvorstvu« zdelo, da besede »samotar«, samotni, samski, samec, osamljenec ne bi povedale tega, kar smo si pod Alleingeher predstavljali. Že v klasični dobi alpinizma so bili taki drznejši, ki niso čutili potrebe po moralni in materialni pomoči tovarišev v navezi. Najdrznejši od vseh je bil Georg Winkler, ki ga je 19 let starega vzel k sebi Weisshorn v ledeni objem. Tudi Paul Preuss, zagovornik stilnega prostega plezanja je padel kot samotar v severnem razu Mandlkogla. V te čase spadata tudi Eugen Guido Lammer in Horeschovsky. Vsi so občudovali Comicija, ki je sam preplezal v 3½ urah severno steno Velike Zine. Doslej je našel v tem le osem posnemovalcev. V novjšem času je bil najvidnejši gotovo Hermann Buhl, dalje tudi pokojni Gonda (severna stena Velike Zine, severozahodna stena Civette), Cesare Maestri (jugozahodna stena Marmolate), René Simek (Velika Zina, Civetta), Walter Bonatti (Petit Dru). Namen teh tur ni več gora sama, marveč, kakor je dejal Buhl, preizkušnja lastnih moči pred samim seboj.

PLANINSKA LITERATURA, PUBLICIRANJE opravljenih tur je po mnenju svetovnih redakcij planinskih glasil dolžnost napram tistim planincem, ki za publiciranje niso sposobni ali se ne čutijo sposobni, je pa obenem zakonit izraz splošne — človeške potrebe.

AVSTRIJSKA EKSPEDICIJA NA MONT KENIA je bila prva, ki je po zatonu Mau-Mau gibanja dobila dovoljenje za vstop v ta afriški predel.

»**ZMAGA NAD K₂**« je naslov italijanskemu filmu o veliki italijanski karakorumski ekspediciji. Nekaterim kritikom se zdi film preveč avanturističen, preveč napet in slabo ideološko podprt.

OZNAČBE TEŽAVNOSTI z A₁, A₂, A₃ Toni Hiebeler takole razčlenjuje: A₁ je tehnično zelo težko; A₂ je tehnično posebno težko; A₃ je tehnično ekstremno

težko. Pri tem je treba upoštevati, ali so pri roki špranje in razpoke za kline, trdnost zabitih klinov in dolžina detajla, ki se da preplezati samo s tehniko (klini in p.). Z Az so po Hiebelerju ocenjene naslednje smeri v Alpah: Aiguille Noire de Peutercy (28 m zajede), Grand Capucin, Petit Dru (Vignesova poč), Zapadna Zina (35 m previsa v severni steni), Torre di Valgrande, Cima del Bancon, Torre Trieste, zapadna stena Maukspitze v Wilder Kaiser, zapadna stena Predigtstuhl, jugovzhodna stena Riffelkofl v Wettersteingu, južni steber Gr. Drusenturma in Rätikonu, zapadna stena Kleine Sulzfluh, Laliderer, severna zajeda, severovzhodna stena Lamsen Hüttenturma (še ni ponovljeno), Dachl in Gesäuse. Tako ocenjuje te smeri v glavnem tudi vodič po Mont Blancu.

ARNOLD LUNN, angleški smučar in alpinist, je dosegel starost 70 let, pri čemer so se ga spomnila planinska glasila po svetu. L. 1912 je bil s smučmi na Weisshornu, na Kl. Schreckhornu, Eigerju, Grünhornu. Napisal je več uvaževanih publikacij: »Oxford Mountaineering Essays« »Anglež v Alpah«, »Smučanje«, (Skiing), »Gore moje mladosti«, razpravo »Svica in Angleži«. Izdajal je »Climbers Club Journal« in Alpine Ski Club Annual in angleški smučarski koledar. Po navadi je od novembra do marca preživel na »dilcah«. S Schneiderjem je ustanovil arlberško kandahar — tekmovalje in spada med utemeljitelje smuka in slaloma. Imel je navado reči: »Vrv, cepin in svoboda v gorah, kaj boljšega bi si mogli še misliti!« Preprosta filozofija, pa drži.

LEDENIKI povsod nazadujejo, usihaajo. To je ugotovilo tudi geofizikalno leto ob svoje »polčasu« 31. XII. 1958. Ne samo v Alpah, kjer jih samo v Švici od 100 opazovanih ledenikov pojema 96, marveč tudi led in ledeniki na Alaski, Grönlandiji, na zapadni polobli, v Himalaji, v Arktidi in Antarktidi. Na Skandinavski ledeni obali se danes marsikje razprostira polje tam, kjer je še pred nekaj leti ležal ledenik. Povprečna letna temperatura na Spitzbergh je v zadnjih 10 letih zrasla za 7°C. Na Grönlandiji spet goje govedo, kar že tisoč let ni bilo možno. Tjulenji so se pred »vročino« umaknili proti severu. Na Alaski so se ledeniki, ki so s svojimi jeziki še pred nekaj leti rinili daleč v morje, umaknili za 25 km. Ugotovitev MGL pravi, da so vsa ta dejstva v notranji sovisnosti. Svetovna morja so pred 20 000 leti ležala ca. 100 m niže, vsaj povprečno. Merjenje na

Pacifiku in Atlantiku so pokazala, da je morska voda tu narasla za kakih 25 cm v 25 letih. Zato morje zadnja leta, kadar poplavlja, dela večjo škodo. Zato je teh poplav zadnja leta tudi več kot prejšnje čase. Ta voda priteka predvsem iz polarnih morij v oceane. Če bo to naraščanje tako napredovalo, bo prišlo do večjih katastrof v gosto naseljenih obalnih mestih. Da je temu kriva voda, ki priteka iz polarnih območij, so znanstveniki eksaktno izmerili s solarimetrom. Opazovanja in merjenja s solarimetrom bodo uvedli tudi na alpskih ledenikih.

ŠPIK IN NJEGOVO SOSEŠČINO je v fotografiji prinesel Bergkamerad št. 16/58 ter ga označil kot eno najzanimivejših gora v Julijskih Alpah. Hans Matz pa popisuje, kako je plezal severno steno Špika v družbi Italijana Alda Perisuttija, znanega plezalca v območju Mangrta. Njun mentor je bil naš Rado Kočevar. Avtor skrbno navaja naša krajevna in ledinska imena, le Rušico je spremenil v Ruško.

DR. WILLI RICKMER — RICKMERS je praznoval 85-letnico življenja. Bil je raziskovalec, zbiratelj, alpinist, smučar, pisatelj in prevajalec. Že l. 1894 je bil na Kavkazu (Užba), v Transkavkaziji, nato v Pamiru in drugod. Kot smučar se je ogreval za Zdarskyjevo šolo, za turno smučanje in smuški tek.

VELIKI MÜHLSTURZHORN je visok komaj 2235 m, pa je postal usodna gora za dva dobra avstrijska plezalca, ki sta vanj vstopila 27. aprila 1958, čeprav se je obetalo slabo vreme. Bila sta Otto Huber in Dieter Pemler iz Traunsteina, stara 17 in 20 let (primerjaj nesrečo Marka Dularja in Zupana v Ojstrici). Še danes ne vedo, v katero smer sta pravzaprav šla, verjetno v južni raz, ki ga ocenjujejo s VI. Preplezala sta ga prvič l. 1930 H. Huber in G. Mitterer. Mlada plezalca je zajel snežni vihar, trl ju je mraz. Reševanje so prekinili, ker je bila nevarnost plazov prehuda. Pemler je kmalu umrl, Huberja pa so po naključju rešili gorski reševalci, ki so šli na prvomajski weekend. V steni je prebil pet dni in štiri noči. Imel je le lažje poškodbe in je izjavil, da je bila tura le za »trening«. Plezalca nista imela s seboj spalne vreče, nista bila pripravljena za bivak in verjetno taki turi nista bila kos. Gorski reševalni, ki jo je vodil rutinirani Schuster, pa očitajo, da je prezgodaj proglasila navezo za mrtvo, ko se Huber ni več oglašil.

NAJLEPSI RAZ v Alpah je baje raz Roggalspitze, 2676 m v skupini Klostertal (Lechtalske Alpe). Za takega sta ga proglasila znana razgledana alpinista Erwin Schneider in Hias Rebitsch.

GORSKA POKRAJINA naj bi bila bistven činitelj pri oblikovanju človeške osebnosti. Skopi kamen, pusta pečina krijeta v sebi simbolično sleherni polnost. S hoje v gore naj skuša človek to polnost osvojiti. V tej trdi skoposti je pravir moči in sile, je vir naravne etike, ne v pridobitvah civilizacije. Oblikovanje in uveljavljanje osebnosti je življenjski proces, ki se ne završi pred smrtjo. Boj za vrednote skopega kamenja se v starejših letih spremeni v občutek za manj zahtevno goro, porasel hrib, za vse, kar je na svetu, brez izbire. — Tudi to je ena izmed misli, s katero sodobniki grebejo za smislom in za idejnostjo alpinizma in planinstva sploh.

O NEMŠKIH JUDIH, ki so nekaj pomenili v alpinizmu, je nekaj napisanega v zanimivi knjigi »O münchenskih Judih«, ki jo je napisal Hans Lamm l. 1958. Lamm pravi, da Judje v Münchenu dolgo niso našli pot v gore, ker so pripadali večji del trgovskemu stanu. Proti koncu 19. stoletja pa so iz judovske plasti prišli pomembni nemški alpinisti. Tak je bil prof. Gottfried Merzbacher, prvotno trgovec, kasneje raziskovalec in znanstvenik. Od l. 1880—1889 je naredil več prvenstvenih vzponov v Wilder Kaiser, v Dolomitih, v Brenti in drugod. V Wilder Kaiser je še danes znana »Merzbacherjeva pot«, v Brenti je bil prvi na Campanile di Brenta. Kasneje je raziskoval Kavkaz in gore notranje Azije. L. 1891 je bil na Kavkazu z Ludvigom Purtschellerjem. Bila sta kot prva na dveh vrhovih, kot ponavljalca pa na več vrhovih. L. 1891 do 1892 je bil v Tian-Šanu, naslednje leto pa spet na Kavkazu in na Araratu. L. 1901 je izdal o Kavkazu veliko delo (Aus den Hochgebirgen des Kaukasus) in velik zemljevid Kavkaza, ki je še danes osnova kavkaške kartografije. L. 1893 je bil v Kaghenu (Himalaja), kjer se je povzpel na 5100 m visoki Zahodni Haramuk in na več vrhov v skupini Kohener. L. 1902 je bil spet v Tian-Šanu s Hansom Pfannom, ki je umrl l. 1958. Prišla sta do višine 6400 na Pic Nikolaj Mihajlovič. V Tian-Šanu je raziskoval še l. 1903 in 1907 do 1908 v družbi z dr. Leuchsom, ki je kasneje kot predsednik DuOeAV uvedel numerus clausus za Jude v AV. L. 1916 je o teh gorah izdal knjigo »Die Gebirgsgruppen Bogda — Ola« v vzhodnem Tian-Šanu. L. 1926 je umrl kot ugleden znanstvenik,

ud mnogih akademij in odlikovan z mnogimi odlikovanji.

Dr. Julius Helbronner je bil skoraj na vseh štirih tisočakah v Alpah in spada med tiste, ki so Evropi odkrili Visoko Tatro. Kot zrel mož se je naučil smučati in je delal dolge smučke ture. Umrl je l. 1934. Ko je l. 1924 v AV prodril antisemitizem, je skušal nastopiti pomirjevalno, vendar ni uspel in je odložil srebrno očnico, ki jo je dobil za 25-letnico članstva v DuOAV.

L. 1908 se je v Berner Oberland smrtno ponesrečil dr. Fritz Pflaum, dober plezalec in načelnik sekcije Bayerland. V počastitev njegovega spomina je njegova družina zgradila kočo dr. F. Pflauma in jo podarila sekciji. Kočo so v dobi nacizma kljub temu preimenovali in v sekciji je kljub temu že l. 1924 zmagal antisemitski duh.

Dr. G. F. J. Bergmann je pisal v avstrijskih in nemških planinskih glasilih prvi in edini o avstralskih gorah.

Tudi med dobre smučarje so se uvrstili nekateri münchenski Judje, na priliko, l. 1910 Marcus Maier in dr. Caesar Hirsch. Znan alpinist je bil tudi lastnik svetovno znane firme Cohen.

550 m VISOKA SEVERNA STENA VELIKE ZINE ima od 10. julija 1958 novo smer. Sigi Löw iz Salzburga Jörg Lehne iz Rosenheima, Lothar Brandler iz Münchena in Dieter Hasse iz Berlina, torej nemško-avstrijska naveza, so od 6. julija do 10. julija 1958 »popravili« smer Comici-Dimai iz l. 1933 in potegnili direktno smer preko rumenih, gladkih plati. V steni so bil štiri noči ves čas v vertikali. Pri tem so uporabili 14 posebnih klinov (Bohrhaken).

ALFRED HELLEPARTH, mladi münchenski gorski reševalec, ki je poleti 1957 iz severne stene Eiger na Marinerjevi žičnici prinesel izčrpanega Claudia Cortija, je dobil od italijanske vlade srebrno medaljo za hrabrost. Izročil mu jo je italijanski generalni konzul v navzočnosti nemških dostojanstvenikov. Helleparthu je bilo pri tem, tako poročajo, nerodno. Konzul je namreč patetično izjavil, da take medalje v svoji službi še ni nikoli izročal. Odlikovanje je ustanovil Viktor Emanuel II. za ljudi, ki tvegajo svoje življenje, da bi rešili življenje sočloveka.

SNEŽNI PLAZ je 28. junija in to v Vorarlberških Alpah blizu Wornserhütte odnesel tri turiste 300 m daleč. Pri tem je bil eden težko ranjen. Na gladko gorsko rušo je padlo precej snega, ki se je brez ozira na letni čas spustil s strmega brega in pometel neizkušene planince. K sreči brez večje nesreče.

Društvene novice

SLOVENSKI PLANINCI V SUTJESKI

V nedeljo 23. VI. dopoldne se je odpeljalo 66 slovenskih planink in planincev preko Zagreba in Sarajeva do Foče, da sodelujejo na VI. izletu jugoslovanskih planincev, katerih se je zbralo ob deroči Sutjeski nad 2500 – razumljivo so bile najštevilneje zastopane najbližje republike.

Ta izlet planincev se je vršil v okviru proslave 15-letnice bojev na Sutjeski, saj so hoteli tudi planinci počastiti spomni junakov, ki so se borili in padli v strminah Durmitorja, Magliča, Volujka, Zelengore in drugih, počastiti pa tudi zmago preživelih, ki so prešli na Romanijo in Jahorino planino ter nadaljevali boj za osvoboditev.

Proslava je seveda s svojim pomenom in obsegom potegnila v svoj tok razmeroma maloštevilno planinsko čredo, ki se je hočeš nočeš morala vključiti v mnogo širše dogajanje in se ukloniti tudi raznim omejitvam, katerim se vsaj deloma ni dalo izogniti.

Ob tem pa je več skupin slovenskih planincev in planink prehodilo lepo gorsko pot od Treskavice do planinskega taborišča pred Tjentištem, obiskalo pragozd Perućico, vrh Magliča, obšlo vršne stene Volujka, si ogledalo lepo Hadžićevan, se povzpelo na vrh Veternjaka (ki ne dela sramote svojemu imenu), Treskavca in na druge vrhove.

V Sarajevu smo si vsaj nekateri ogledali razen drugih znamenitosti muzej NOB oziro-

ma zgodovinsko razstavo, na kateri so prikazani boji na Kozari v II. ofenzivi leta 1942. Ob teh fotografijah izgube blesk doslej znani primeri junaštva iz zgodovine, pa je bila morda ta razstava najbolj primeren uvod v proslavo legendarnega junaštva partizanskih divizij in brigad v Sutjeski.

Skupino slovenskih planincev je vodil S. Peršič kot dober poznavalec krajev in gora okrog Sutjeske. Točno tretjino skupine so sestavljali mladinke in mladinci, katere je povabil UO PZS iz 11 najbolj prizadevnih mladinskih odsekov. Skoraj vsi so se po pravem planinskem navdušenju in s primerno discipliniranostjo izkazali vredni povabila. Posebej je treba pohvaliti Hermana Breznika iz Kranja, ki je bil vodstvu izleta v dragoceno pomoč, pa tudi drugi niso zaostajali.

Seveda tudi starejši niso bili kar tako in jih ne kaže prezreti, n. pr. Francija, ki se je udeležil izleta z najboljšimi željami in je družno s strogoskrbno soprogo Maro skrbel za veselo zabavo, pa tudi vseh drugih, ki so vsak na svoj način pomagali ustvariti v taborišču pravo planinsko razpoloženje.

Priznati je treba, da je bilo primeroma maloštevilno vodstvo izleta, funkcionarjev UO PZS na čelu s predsednikom Rade Kušičem, kos svojih nalogi. Zlasti tov. Kušič je ob vseh težavah (n. pr. prevoz iz Foče do taborišča) posebno skrbel prav za slovensko družino.

Last not least – v četrtek 3. VII. proti večeru so obiskali taborišče in posebej njegov slovenski košček naš prijatelj dr. Marijan Brecej, tov. Pepca Kardeljeva, tov. Vida Tomšičeva in znani major Jones, na katerega željo je intoniral Francelj pesem »Mi Slo-

Zapoznala slika k notici o požaru provizorija, kjer je imela svoje prostore PZS

venci vinca ne prodamo«, morda ne ob najbolj primernem času, ker ga takrat ni bilo »na pipi«, kakor je takoj hudomušno in razmeram ustrezno pripomnil tov. Kušič.

O proslavi naslednjega dne je bilo napisanega v časnikih toliko, da ne gre tega ponavljati, in tudi pomanjkanja malo prej omenjenega blaga, ki ni naprodaj, je bilo kmalu konec, tako da se je naša skupina v veselem, vendar trdnostnem razpoloženju odpeljala iz lepe Bosne nasproti lepim slovenskim goram.

S. H.

SESTANEK GORENJSKIH GRS POSTAJ V STARI FUŽINI. V namenu, da se poživi delo postaje GRS v Bohinju, je tajništvo delovnih posvetov GRS za okraj Kranj dne 24. V. 1958 sklicalo sestanek načelnikov gorenjskih postaj GRS v Stari Fužini. Sestanek je vodil tov. Drago Kerenini, navzoči pa so bili načelniki postaj GRS Tržič, Kranj, Jesenice, Mojstrana, Kranjska gora, Rateče in Stara Fužina. Komisijo za GRS pri PZS je zastopal njen član tov. Nadko Salberger.

Na sestanku so pregledali delo posameznih postaj GRS in ugotovili, da je bilo to povsod uspešno. Zlasti je bila poudarjena dobra povezava z LM. Le postaja Stara Fužina naj bi imela malo več stikov s sosednjimi postajami GRS. Med številnimi sklepi je bil sprejet tudi sklep, da bo tajništvo delovnega posveta izdalo za vse postaje GRS svojega področja shematični pregled postaj GRS in njenih reševalcev, dalje da bodo nabavili za 60 enot pakete suhe hrane in 40 vetrovk, za medsebojno reševalno vajo v juniju t. l. pa so določili potrebni znesek. Dalje so določili potrebne zneske tudi za kritje stroškov vaj, potovanj in sestankov postaj GRS Kranj, Tržič, Jesenice, Kranjska gora, Mojstrana, Stara Fužina in Rateče. Skupno so v ta namen odobrili 80 000 din, za medsebojno reševalno vajo pa 115 000 din do 120 000 din. Govorili so tudi o preventivni službi in odločili, da se bodo obširnejše o tem pomenili na sestanku načelnikov in reševalcev ob priliki ustanovitve postaje GRS Gorje-Bled. Na ta sestanek naj vsaka postaja prinese že izdelane tozadavne predloge, ki jih bodo nato prediskutirali in predložili komisiji za GRS pri PZS. Prihodnji sestanek načelnikov gorenjskih postaj GRS se bo vršil jeseni na Češki koči ali nekje v Soški dolini. Ponovno je bilo poudarjeno obvezno pošiljanje poročil postaj GRS o njihovem delu, predvsem o izvedenih vajah in financah tajništvu delovnih posvetov. Končno so sklenili, da mora vsak reševalac in pripravnik obvezno imeti dr. Deržančev knjigo o prvi pomoči in sodelovati pri vsaki reševalni vaji. Tajništvo delovnega posveta bo tudi poskrbelo čimprej za mali sanitetni komplet, ki bo sestavni del reševalčeve opreme.

Sestanku je sledilo predavanje tov. dr. Wilmana o prvi pomoči in praktični zdravniški nasveti, naslednjega dne v nedeljo dne 25. V. 1958 pa so se v organizaciji postaje GRS Stara Fužina vršile na terenu reševalne vaje. Za zaključek je predaval tov. dr. Stanko Wilman o sanitetski taktiki reševanja.

Organizacijski sestanek tajništva z reševalci postaje GRS Stara Fužina se je vršil 10. V. 1958.

REPUBLIŠKI ZACETNIŠKI ALPINISTIČNI TEČAJ IN TABOR V VRATIH

PZS je tudi letos organizirala repubiški začetniški alpinistični tečaj, ki se je vršil od 26. VII. do 3. VIII. 1958 v Vratih. Tečaja se je udeležilo 19 tečajnikov iz alpinističnih odsekov PD Maribor, Jesenice, Ljubljana-matica, Železničar, Obrtnik Maribor, Litrostroj, Medvode, Trbovlje, Mojstrana in Koper.

Pod zelo dobrim strokovnim vodstvom naših najboljših alpinistov je tečaj zelo dobro uspel. Tečajniki so pridobili osnovno znanje iz plezalne tehnike in uspešno izvršili praktične vaje.

Vodstvo tečaja je bilo poverjeno tov. Marjanu Keršiču-Belaču, ki je svojo nalogo odlično izpolnil.

Temu je sledil od 3. VIII. do 31. VIII. 1958 repubiški alpinistični tabor s 74 udeleženci iz 15 alpinističnih odsekov (Celje, Jesenice, Kamnik, Ljubljana-matica, Univerza, Železničar, Maribor, Obrtnik Maribor, Medvode, Mojstrana, Prevalje, Ravne, Slovenska Bistrica, Trbovlje in Tržič). Tabor je vzorno vodil tov. Dolfo Kramžar.

Alpinisti so v tem času izvršili 171 plezalnih vzponov vseh težavnostnih stopenj, in sicer ponovno vse smeri v triglavski steni, v Stenarju, Pihavcu, Dovškem Gamzovcu, Rogljici, Skrlatici, Oltarju in Rokavu.

Alpinisti so skupno z vodjo tabora pridno sodelovali tudi pri reševalnih akcijah.

SESTANEK GOSPODARJEV POSTAJ GRS. Dne 8. VI. 1958 so se sestali v Ljubljani gospodarji vseh postaj GRS, da bi pregledali in vskladili inventarne spiske postaj GRS z inventarnim spiskom komisije za GRS pri PZS. Sestanek je vodil gospodar komisije tov. Andrej More z Jesenic.

MEDPOSTAJNA VAJA GRS V KRNICI. V zvezi s sklepom posveta načelnikov gorenjskih gorsko-reševalnih postaj v Bohinju z dne 24. V. 1958 se je vršila v dneh od 19. do 22. VI. 1958 v Krnici medpostajna vaja, katere so se udeležili 4 reševalci iz Tržiča, 3 iz Kranja, 5 iz Mojstrane, 2 iz Kranjske gore, 2 iz Rateč, 11 iz Jesenic, 2 reševalca od LM ter po en zdravnik iz Ljubljane in Jesenic. Po programu bi se imele vršiti prvi dan osnovne vaje po skupinah v okolici Krnice, drugi dan celodnevne vaje v stenah Razorja,

Dovškega Gamzoveca in v Križki steni, tretji dan pa transporti in imobilizacije ter improvizacije, nosil, obveščanje itd. Zaradi slabega vremena pa je bil program spremenjen. Tečajniki so bili razdeljeni po svoji sposobnosti v grupe A, B in C. Prvi dan je odšla skupina A na križ in preko Križke stene izvršila reševanje ponesrečenca v oprtniku s pomočjo spuščanja po jekleni vrvi do prodišča in dalje na nosilnici s kolesom do koč. To skupino je spremljal in kontroliral tudi zdravnik. Skupini B in C, v katerih so bili tudi nekateri začetniki, sta izvajali osnovne vaje v samovarovanju in reševanju ponesrečenca v stenah Zadnjega Prisojnika in Mlinarici. Ker je naslednja dneva deževalo, so se vršila le predavanja o prvi pomoči in praktične sanitetne vaje.

SPOMLADANSKI TEČAJ VODNIKOV IN LAVINSKIH PSOV NA VRŠIČU. Od 28. junija do 1. julija 1958 se je vršil na Vršiču tečaj vodnikov in lavinskih psov, katerega so se udeležili 4 vodniki z lavinskim psom iz postaje GRS Jesenice in 2 vodnika z lavinskim psom od postaj LM Radovljica in Kobarič. Tečaj je vodil tov. Zvone Ažman, pomočnika za izvedbo vaj sta bila tov. Andrej More in Marko Butinar z Jesenic in predavatelj o prvi pomoči tov. dr. Vilman. Kot član komisije za GRS pri PZS se je tečaja udeležil tov. Janez Gospodarič.

Prvi dan tečaja je tov. Janez Gospodarič predaval o plazovih in načinu reševanja s psom, nato so pa na terenu praktično izvedli iskanje vidnega in nevidnega predmeta in samostojno iskanje zakopanega predmeta v snežnem plazu. Popoldne so izvedli zelo dobro skupinsko iskanje zakopanih predmetov na snežnem plazu, ki je bil razdeljen na sedem delov. Po večerji je tov. Andrej More predaval o obveščanju in o načinu reševanja ponesrečenca izpod snežnega plazu.

Naslednjega dne so severno pod Mojstrovko izvedli iskanje ponesrečenca (v grobu) na snežnem plazu. Ko je vsak lavinski pes to nalogo zadovoljivo opravil, so v drugi grob zakopali vodnika, nakar ga je njegov pes hitro našel in izkopal izpod plazu. To vajo je opravil vsak vodnik s svojim psom. Po končani vaji je tov. More predaval o GRS in njenih nalogah. Popoldne je predaval o transportu ponesrečenca in sredstvih, ki jih za to uporablja reševalec. Predavatelj tov. dr. Vilman je zelo dobro in nazorno predaval o poškodbah, ki nastanejo pri nesrečah v lavinah, in o prvi pomoči, ki pride v poštev za te vrste poškodbe. Obdelal je zmrzline, šok in zlome ter praktično pokazal na samih tečajnikih, kako naj se v teh primerih ravna. Po večerji je bil na pobudo tov. dr. Vilmana organiziran alarm »Ponesrečenec z zlomljeno nogo na cesti ca. 1 km od Erjavčeve koč«.

To nalogo so tečajniki prav tako dobro izvršili. Odhiteli so na mesto, ponesrečenca pravilno imobilizirali in pravočasno izvršili njegov prevoz do določenega mesta. Vsa akcija je trajala komaj 30 minut.

Tretji dan ob 3.45 uri so tečajniki odšli na kraj nesreče na severni strani Mojstrovke. Tečajniki so s celotno opremo odšli na reševanje na mesto, kjer so v velikem in globokem snežnem plazu izkopal grob, v katerem je ležal ponesrečenec. Reševalna ekipa pod vodstvom tov. Janeza Rakovca z Jesenic je ponesrečenca zelo hitro našla in mu nudila prvo pomoč, nato pa ga transportirala na določeno mesto. Pri tej zadnji zaključni vaji so tečajniki praktično pokazali vse svoje znanje. Po končani vaji je tov. Hrovat seznanil tečajnike o organizaciji takih tečajev v Svici ter jim pojasnil, kako rešujejo inozemci.

Po zaključku so analizirali potek tečaja in nato sprejeli nekaj sklepov, ki naj bi izboljšali njihovo bodoče delo. Tako so sklenili v jeseni v prvem snegu izvesti alarm nekeje v Tamarju. Pri tej vaji naj bi posebno pazili na prvo pomoč in transportiranje ponesrečenca. Vse faze reševanja izpod lavin so fotografirali in jim bodo ti fotoposnetki služili za sestavo predavanja o reševanju izpod lavin.

KUMSKI DAN NA KUMU. Planinsko društvo Kum-Trbovlje vsako leto prvo nedeljo v avgustu organizira na Kumu že tradicionalni »Kumski dan«. Na ta dan številni planinci iz Trbovelj pa tudi iz sosednjih društev pohite na Kum, kjer na svežem zraku in dobrem razpoloženju proslave ta društveni praznik.

Letošnji »Kumski dan« je PD Kum-Trbovlje organiziralo v nedeljo dne 3. avgusta 1958 v svoji obnovljeni planinski postojanki na Kumu. Že na predvečer so Dom napolnili številni planinci, veliko pa jih je prišlo še v nedeljo zjutraj. Med temi smo opazili tudi zastopnike PD Maribor in Celje ter PZS. Slavje so tokrat združili z nekakim likofom po opravljenem delu na postojanki na Kumu, ki je popolnoma prenovljena in v ponos ne samo društvu in Zasavcem, temveč celotni planinski organizaciji.

PD Kum-Trbovlje je v času svojega obstoja opravilo veliko delo. S preurjevanjem Doma so pričeli nekako 1953. leta. Delali so postopoma, kakor so pač dovoljevala razpoložljiva finančna sredstva. Popolnoma so preuredili dve veliki jedilnici v pritličju Doma, ki sta sedaj zelo svetli, prostorni in sodobni, v prvem nadstropju pa so na novo napravili 8 spalnih sob s po 1 do 3 posteljami. Tla so parketirana, na hodniku pa je položen tekač. V celoti Dom sedaj razpolaga vključno s skupnim ležiščem s 65 ležišči. Med kuhinjo in obema jedilnicama je moderno urejen bife, v jedilnici pa televizijski aparat. Dom ima

tudi električni frižider. Vsi prostori so osvetljeni z elektriko, ki so jo napeljali v dom že leta 1950. Zunanost stavbe so letos na novo ometali in obili s škodljivimi, s čimer je Dom dobil dokaj lepši zunanji videz, hkrati pa so s tem nekako izolirali zidovje, ki obstoja v glavnem iz debelega kamna. V delu je veranda ob jedilnici, ki bo 3 m široka in 14 m dolga in bo znatno povečala kapaciteto Doma ter nudila obiskovalcem Kuma prekrasen razgled. Neizdelani so še spodnji prostori v podprtišlju Doma, ki bodo služili za shranjevanje smuči, za kleti, drvarnice in malo gostinsko sobo, v katero se bodo lahko zatekli oni, ki se jim zvečer ne da spat.

Društvo je res lahko ponosno na svoje delo in na svoje članstvo, ki je pri obnovi Doma opravilo nešteto udarniških ur. Priznati pa jim je treba, da so tudi zelo iznajdljivi in da niso nikoli zamudili nobene ugodne priložnosti. Naj navedemo le en primer njihove iznajdljivosti. Ko je trboveljsko podjetje STT izdelalo prototip drobilno-sejalnega agregata, ki je tehtal nič manj kot tri tone, je bilo treba ta agregat preizkusiti. Društveni funkcionarji so takoj izrabili to priložnost in izposlovali, da se izvrši preizkušnja agregata na Kumu, torej tam, kjer so nekaj takega prav tedaj pri obnovi Doma najbolj potrebovali. Agregat so razstavili in v komadih spravili na Kum, kjer se je odlično obnesel tako za podjetje, čigar last je bil, kot za društvo, ki si je s tem agregatom prihranilo 75% vseh stroškov. STT Trbovlje pa je društvu podarilo tudi celotno železno ogrodje za verando, ki je še v gradnji. V vsakem oziru jim gredo na roko še Cementarna Trbovlje, Strojno mizarstvo in več ali manj nekatera druga podjetja.

Na predvečer Kumskega dne so se zbrali v Domu tudi številni društveni sodelavci, ki so bili društvu ves čas adaptacije krepka opora pri delu. V prijetnem razpoloženju, ob godbi in petju so proslavili s trudom opravljeno delo in se veselili svoje delovne zmage. Tov. Francu Zajcu, zidarju iz Ključevcev, in Jožetu Jeršetu iz Dobovca, ki sta od prvega dne sodelovala pri adaptaciji Doma, je društveni predsednik tov. Goričar izročil v znak priznanja lično diplomu.

Na Kum (1219 m) drži več udobnih poti. Tako je iz Trbovelj 3 ure, iz Hrašnika 2½ uri, iz Zagorja 3 ure, iz Radeč 3 ure in iz Zidanega mosta 3½ ure. Večji del poti gre po hladu. Pozimi je smučarjem na razpolago vlečna vzpenjača, ki so jo društveni člani povsem udarniško postavili že leta 1955.

Kum – zasavski Triglav – je torej privlačen poleti in pozimi.

Čim bo končalo z adaptacijo Doma, se bo društvo v večji meri lahko posvetilo organizacijskemu delu. Predvsem bo dalo več podaraka delu z mladino in skušalo vključiti v

svoje vrste čim več mladine. Trenutno šteje okrog 500 članov s 120 mladinci in pionirji. Društvo je v celoti izvršilo svojo obvezo pri zasavski transverzali, ki bo tekla od Kumrovca čez Bohor, Liseo, Veliko Kozje, Smohor, Kal, Mrzlico, Partizanski vrh, Cemšeniško planino, Zasavsko goro in čez Janče na Kum, škoda le, da je končna izvedba te transverzale nekoliko zastala. Manjkajo namreč finančna sredstva za natis brošure z opisom transverzale in izdelavo spominskih značk, za kar je že zbrano vse gradivo.

3. ZBOR MLADIH KOROŠKIH PLANINCEV. Mladinski odsek PD Prevalje je dne 2. in 3. avgusta 1958 organiziral na Uršji gori svoj tradicionalni 3. zbor mladih koroških planincev. Dasi je prireditev, ki jo je obiskalo okrog 400 planincev, nekoliko motilo slabo vreme, je bil vendar izveden ves program.

V soboto zvečer je bilo na programu postavljanje šotorov in kresovanje, kjer je bilo kaj živahno, saj so nastopili mladinci z različnimi šaljivimi točkami. Slovesen začetek zboru pa je bil v nedeljo ob 10. uri, ko je po odigranju planinske koračnice spregovoril predsednik PD Prevalje. Po pozdravnih svečanostih je mladinski pevski zbor iz Prevalj zapel pesem »Oj Triglav moj dom«, nato pa je zbranim mladincem načelnik mladinskega odseka PD Prevalje tov. Ernest Vauh na kratko orisal delo mladinskih odsekov, njihov namen in prikazal smernice za njihovo bodoče delo. Mladinski pevski zbor je nato zapel pesem »Na planine, na planine«, mladinci pa so med igranjem gošbe na pihala iz Prevalja (državne himne) položili venec pred ploščo v spomin padlim partizanom-planincem. Sledili so govori in pozdravi raznih delegatov in zastopnikov, kakor PD Zerjav, Mežica, Radlje ob Dravi in PD Obrtnika v Mariboru, za občinski komite ZKS pa je govoril tov. Djuro Došen iz Raven. Pozdrave PZS je zboru izročil tov. Janez Kmet iz Ljubljane. V jedrnatih besedah je spregovoril mladinci in ji dal napotke za bodoče delo načelnik mladinske komisije pri PZS tov. Milan Kristan, katerega so si mladinci želeli medse in ga tudi vneto poslušali. Sledilo je še nekaj pevskih točk, nato pa malo presenečenja skupine mladinskega odseka PD Prevalje, ki je nastopila s šaljivim programom, različni skeči, pevske točkami itd. Ob veseljem in mladostnem razpoloženju so zaključili mladinski zbor z željo vse mladine, da se prihodnje leto zopet zbere na tej gori in v še večjem številu.

POPRAVEK

V PV št. 9 se je v Kazalo vrnila nerodna pomota. Pesem »Izletniki« je napisal Valentin Cundrič, ne Stanek. Prosimo bralce in avtorja, da nam oprostite pomoto.

IZ SEJNH ZAPISNIKOV PZS

UO PZS je ponovno razpravljalo o organizacijskih težavah PD Most na Soči in PD Velenje ter sklenil, da bo čimprej skušal stvar urediti na mestu.

PZS je v propagandne namene odkupila 120 m dolgi, normalnotračni film reševalno-ocenjevalnih voženj, ki so se vršile dne 9. III. t. l. v Kranjski gori. Reševalne ocenjevalne ter smučarsko-alpinistične ocenjevalne vožnje kot novo obliko dela bosta imeli obe komisiji tudi v bodoče na programu, saj ni samo propagandnega značaja, temveč tudi sredstvo za vključevanje novih ljudi in zato potrebna ter koristna.

Zaradi obsežnega materiala bo rokopis »Gorski vodniki« pripravljen za tisk šele spomladi 1959. Razpravljalo se je o tem, da Gorski vodniki ne bi izšli v obliki brošure, temveč kot knjiga, ki bi obsegala okrog 20 tiskovnih pol in več slik. Ta knjiga naj bi bila tudi nekak spomenik našim zaslužnim gorskim vodnikom.

Predavanja z barvnimi diapozitivi o Kavkazu je izvedel tov. dr. Miha Potočnik s tov. Tonetom Bučerjem v Prevaljah, Celju, Mariboru, na Jesenicah, v Trbovljah in v Ljubljani.

Društva so bila pozvana na prednaročilo transverzalnega priročnika »Po slovenskih gorah«, kateremu je bila do 1. maja t. l. postavljena subskripcijska cena 400 dinarjev. Kasneje bo stala 500 dinarjev.

TD Železniki se je obrnilo na PZS s prošnjo za odstop bivšega italijanskega vojaškega objekta na Moziču in Lajnarju, ker je mnenja, da bi se dal eden od teh preurediti v turistični objekt. PZS je načelno pristala na ta predlog.

OLO Nova Gorica je razveljavil sklep ObLO Bovec, ki je proglasil zavetišče pri izviri Soče, upravljano po PD Jesenice, za gostišče in predmet vrnilo ObLO Bovec v popolno obravnavo.

PSJ je pričel z izdajanjem svojega biltena, ki ga poleg republiških planinskih zvez prejemajo tudi vsa društva.

Glede na to, da je letos poteklo že 10 in več let, od kar nekateri funkcionarji PZS neprekinjeno vrše svoje funkcije v PZS, poleg tega pa nekateri od teh tudi še v PSJ, se predlaga, da bi se le-tem dalo za njihovo dolgoletno uspešno delo neko priznanje. UO PZS je zaradi tega formiral posebno komisijo, ki jo tvorijo tov. Janko Dekleva, Živojin Prosenč, Stanko Irribar in Milan Zinauer. Komisija je prejela nalogo, da predlog prouči in pove svoje mnenje UO PZS.

Ker ni pričakovati, da bi se v bližnji bodočnosti pričel graditi Dom Zlatorog in ker je izdelitev PZS iz dosedanjih lesenih prostorov vsak dan nujnejša, se je pričel UO

PZS zanimati za druge poslovne prostore. Nekako na ponudbo je prejel Tivolski grad oz. Svietarjto ter prostore na Mestnem trgu, t. j. v predelu stare Ljubljane. Odločil se je za Tivolski grad in bo v tem pravcu tudi nadaljeval svojo akcijo. Gradbeni odsek je dobil nalogo, da stavbo čimprej pregleda in poda o tem svoje poročilo.

PZS je načelno pristala na predlog PD Tržič, da planinsko postojanko na Siji planini prevzame ZTS Rod severne meje v Tržiču, ki je pripravljen postojanko adaptirati in opremiti.

PZS je potrdila pogodbo, po kateri je PD Ajdovščina prevzelo v svoje upravljanje hotel v Predmeji. Objekt stoji pod Čavnom in ob avtomobilski cesti, od koder je le eno uro hoda na vrh Čavna. S sredstvi, ki jih bo društvo na ta način zbralo, bodo pričeli graditi planinski dom na Čavnu.

PZS je bila opozorjena od DOZ-a, da se društva ne drže dogovora o zavarovanju planinskih objektov, po katerem bi morala vse svoje objekte zavarovati za polno vrednost, za kar jim DOZ prizna 20% popust na premijo. Ker je ta dogovor v imenu vseh društev sklenila z DOZ PZS, je društva ponovno pozvala, da zavarovanje svojih objektov čimprej izvrše v smislu sklenjenega dogovora.

Na predlog Gospodarske komisije je UO PZS po posvetovanju z načelniki poedinih komisij sprejel proračun za leto 1958, po katerem znašajo razhodki upravnega odbora PZS vključno s svojimi komisijami 8 523 199 din, razhodki GRS 3 100 200 din in Planinskega Vestnika 6 668 060 din ali vseh skupaj 18 291 459 din. Proračun je uravnovešen s subvencijo, članskimi prispevki, z naročnino ter oglasi revije, s prispevki PD (za GRS), dotacijami, darili in nabiralnimi akcijami GRS. Posameznim komisijam so bili določeni globali, na podlagi katerih so bile dolžne izdelati svoje detajlne proračune. Tako je gospodarska komisija prejela global 375 000 din, komisija za alpinizem 1 600 000 din, propagandna komisija 428 000 din, fotoodsek 109 000 din, komisija za planinska pota 400 000 din, planinska založba 1 288 600 din in mladinska komisija 530 000 din. Ker pa ima slednja komisija predvidene večje izdatke, za katere PZS nima kritja, je UO PZS sklenil, da razen Planinskega Vestnika in mladinske komisije sama prispeva vsaka komisija k proračunu mladinske komisije po 2% svojega proračuna. Iz enakega razloga se krijejo vsi stroški izdelave in postavitve spominke plošče prvopristopniku na Triglav Luki Korošcu na Triglavu iz proračuna Planinske založbe. Uredniku Planinskega Vestnika je bilo zaradi štednje nasvetovano, naj ne objavlja več pesmi, ki nimajo planinskega značaja. Zaradi deloma nekvalitetnih slik na ovitku revije bo v bodoče vršil izbor motivov uredniški odbor na predlog fotoodska. Za naročnike v zamejstvu, ki so za revijo

doslej plačevali posebno znižano naročnino, naj se v bodoče zaračunava polna naročnina, t. j. 400 din letno.

V zvezi s sklepom, da je PZS resen interese za prevzem Tivoljskega gradu v svojo upravo, kjer bodo potrebne večje adaptacije, UO PZS sprejme tudi principielni sklep, da se vse anuitete od danih posojil takoj blokirajo v korist bodočega planinskega doma.

V Šmarju pri Jelšah se je zbral iniciativni odbor za ustanovitev PD, Pobudo je dal tamkajšnji TVD Partizan. PZS je načelno pristala na ustanovitev tega društva.

Na poziv Komisije za telesno vzgojo pri IS LS LRS je PZS planirala potrebne devize za potrebe UO PZS, komisije za alpinizem in komisije za GRS.

PZS je pristala na prodajo posestva na Grmadi upravlja PD Celje, za katero se zanima Lovska družina Grmada v Celju. Izkupiček za to posestvo, znano pod imenom »Jurkošek«, naj bi šel v investicijski sklad PZS.

Za pošiljanje potrebnih podatkov za bilten PSJ je odgovorna propagandna komisija.

PZS je bila od PSJ zadolžena za izdelavo pravilnika za upravljanje planinskih postojank, ki naj bi vseboval tudi kontni plan in eventualne druge predpise. Za sestavo tega pravilnika je bila pri PZS ustanovljena posebna komisija pod vodstvom tov. Janka Dekleve, v kateri sodelujeta še tov. Rudolf Kavčič in Vekoslav Sršen. O tem pravilniku bo PSJ razpravljati jeseni letos na svoji skupščini.

Na zasedanju Izvršnega odbora UIAA v Luzernu, katerega se je udeležil kot delegat PSJ tov. Fedor Košir, je bil med drugim sprejet sklep, da se bo letošnja skupščina te mednarodne planinske organizacije vršila v Luganu.

PZS je sklenila, da se jeep, ki ga je začasno uporabljala PZS za obisk društvenih občnih zborov, čimprej vrne postaji GRS Jesenice, v kolikor ne bi prišlo do prodaje tega vozila pod pogoji, ki med drugim jamčijo postaji GRS uporabo tega vozila vedno in povsod, kadarkoli in kjerkoli bi se zanj pojavila potreba proti plačilu določenih minimalnih stroškov.

Drž. sekretariat za finance LRS je sporočil, da se bo dotacija, odobrena PZS za leto 1958, ponovno znižala, in sicer za 400 000 din, ker se je zvišal obvezni odstotek prihranka celotnega državnega proračuna od 2 $\frac{1}{2}$ % na 6%.

Dne 10. in 11. V. 1958 se je vršila v Svetozarevu skupščina PZ Srbije. PZS je poslala brzojavne pozdrave. Pozdravno pismo je PZS poslala tudi skupščini Ribiške zveze, ki je zasedala 11. V. t. l.

Da bi bila PZS v čim tesnejšem osebnem kontaktu s PD - kar je bila doslej več ali manj šibka točka PZS - je UO PZS sklenil, da se bo poleg društvenih občnih zborov,

kolikor bodo pač dopuščale razmere, udeleževal tudi društvenih sej nekaterih PD, predvsem onih, ki se bore z organizacijskimi ali drugimi težavami. Vse komisije so prejele nalog, da izdelajo plan, po katerem bodo društva obiskala.

Planinska založba namerava izdati monografijo o dr. Tumi, ki bo hkrati zajela velik del zgodovine slovenskega planinstva po drugi svetovni vojni. Gradivo pripravlja tov. prof. Vilko Mazi.

V dogovoru z Radio-Ljubljana bo radio v juniju uvedel več turističnih in planinskih oddaj, v katerih je zaželeno in potrebno sodelovanje vseh PD. Čas, ki ga je dal radio za to na razpolgo, naj bi se po mnenju propagandne komisije čimbolj izrabil za propagando planinskih izletov, planinskih postojank, predvsem pa manj obiskanih planinskih predelov. Vsak petek od 18.45 do 19. ure bodo informativne turistično-planinske oddaje, vsako nedeljo od 8. do 8.15 ure oddaje o slovenski planinski transverzali in ob nedeljah od 11. do 12. ure nedeljske turistične oddaje. Društva so bila pozvana, da se teh oddaj v čim večji meri poslušajo in tozadevno gradivo dostavljajo na PZS.

Komisija za GRS pri PZS je naslovila na številna podjetja in ustanove prošnjo za finančno pomoč, predvsem za izpopolnitev gorsko-reševalne opreme.

200 garnitur sond, ki jih je za komisijo GRS pri PZS izdelala Ljudska tehnika v Celju, je komisija razdelila takole: postaja Kamnik 10, Jesenice 10, Bovec 20, Tržič 20, Ljubljana 10 in Celje 10, Komanda LM pa 100 garnitur.

Pri komisiji za GRS pri PZS je bila ustanovljena komisija, ki naj izdela pravilnik za ocenjevalne tekme v reševanju na snegu po zgledu letošnjih enakih tekem v Kranjski gori, ki so zelo koristne za izpopolnjevanje reševalcev in ne samo za udeležence na inozemskih tekmovanjih, saj take tekme koristijo GRS mnogo več kot katerikoli tečaj. V komisiji so tov. Bine Vengust, dr. Oskar Končan, Ciril Praček, Marjan Keršič in dr. A. Robič.

Komisija je dala izdelati spominski znak GRS, katerega so prejeli vsi reševalci na zboru reševalcev v Domu v Kamniški Bistrici.

Vse GRS postaje so prejele po nekaj izvodov imenoslovja za gorsko reševalno opremo s prošnjo, da stavijo svoje eventualne pripombe. Komisija si namreč zelo prizadeva, da bi tudi v GRS uporabljali le slovenske izraze.

Komisija je sklenila, da se z zdravniškim kompletom, ki ga ni zamenjavati s sanitetnim kompletom, s katerim so opremljene vse postaje in večina obveščevalnih točk GRS, poleg GRS postaje Ljubljana opremijo še postaje v Celju, na Jesenicah in v Bovcu. Zdravniški komplet vsebuje vse ono, kar potrebuje zdravnik-reševalec na kraju nesreče.

V teku je zavarovanje vse gorsko-reševalne opreme proti tatvini in požaru, proučuje pa se tudi možnost zavarovanja lavinskih psov.

Za izpopolnitev svoje gorsko-reševalne opreme bo skušala komisija v inozemstvu nabaviti vsaj dva aparata za umetno dihanje.

Ze obstoječe sanitetne komplete bo komisija po nasvetu zdravnikov-reševalcev še izpopolnila. Nabavila bo tudi zadostno količino vate in povojev za primer manjših nesreč.

Postaji GRS Jesenice je bilo naročeno, da ustanovi skliče sestanek zaradi eventualne ustanovitve GRS postaje v Ratečah in na Bledu.

Komisija za GRS pri PZS si je razdelila delo takole: načelnik tov. dr. Miha Potočnik, njegov namestnik tov. Bine Vengust, ki hkrati odgovarja tudi za propagando, tajnik France Zupan, sanitetni referent dr. Oskar Končan, gospodar Andrej More, za lavinske pse odgovarja tov. Janez Gospodarič, blagajnik Nadislav Salberger, medtem ko skrbita za tehnično vodstvo Stane Veninšek (reševalne tekme, republiški tečajji in vežbe, spremljanje prireditelj postaj GRS) in Igor Levstek (prototipi, oprema, obdelava poročil o gorskih nesrečah in podobno).

Na prvi seji UO PZS, izvoljenega na skupščini v Ravnah na Koroškem, je bil za I. podpredsednika PZS izvoljen tov. Tone Bučer in za II. podpredsednika tov. Mirko Fetih.

Na novo so bile formirane tudi poedine komisije. Novost v gospodarski komisiji je ta, da bo v njej sodelovalo tudi nekaj zastopnikov-gospodarstvenikov PD izven Ljubljane. Tako sestavljena komisija se bo sestajala le na razširjenih sejah komisije, sicer pa bodo opravljali tekoče posle na svojih sejah le člani iz Ljubljane.

V zvezi s požarom je PZS naslovila prošnjo za finančno pomoč na IS LS LRS in na OLO Ljubljana.

Ugotovljena škoda PZS po požaru znaša 18 973 481 din, v čemer pa ni vključen zgodovinski material, predvojna in povojna arhiva. Imovina, ki je po požaru še ostala, je bila ocenjena na 3 934 188 din.

Kot svoj prispevek k razvitju društvenega prapora PD Tržič je PZS prispevala 5000 din.

Zaradi izdelave analize finančnega poslovanja planinskih postojank so bile dolžne vse republiške planinske zveze predložiti PSJ posebne vprašalne pole o stanju planinskih objektov, kapaciteti in finančnem poslovanju teh postojank v letu 1957.

Propagandna komisija je nabavila 145 kvalitnih barvnih diapozitivov Triglavskega parka, ki bodo društvom takoj na razpolago, čim bo oskrbela še tekst predavanja.

PZS je bila povabljena na II. jugoslovanski speleološki kongres, ki se je vršil od 1. do 4. VI. t. l. v Splitu. Vabilo je odstopila PD Železnikar, ki ima v svojem sestavu speološko sekcijo.

Pri PZS je bil ustanovljen odbor za ureditev bodočega planinskega doma. Poleg tov. Janka Dekleve, ki je dobil to nalogo že na zadnji skupščini PZS in ta odbor vodi, sodelujejo v njem še tov. Vekoslav Sršen, dr. Bojan Špicar, Rado Lavrič, ing. Nace Perko, Stane Vernik in Stane Kersnik, vsi iz Ljubljane.

Partizanskega pohoda ob žici okupirane Ljubljane se je udeležilo 8 ekip PD, od tega 6 članskih, 1 mladinska in 1 ženska ekipa. Najboljša med vsemi je bila ekipa PD Jesenice, mladinska ekipa PD Univerza je dosegla 31. mesto, ženska ekipa PD Mengeš pa 26. mesto. PZS je nagradila prve tri najboljše planinske ekipe in sicer prvo z denarno nagrado 10 000 din, drugo in tretjo ekipo pa po 7500 din. Vsak član najboljše članske ekipe je poleg tega prejel še po en izvod Vodiča po planinskih domovih Jugoslavije, vsak član mladinske ekipe pa po en izvod transverzalnega priročnika »Po slovenskih gorah«.

SPD Gorica v Italiji je za obnovo založbe poklonila PZS 5000 lir.

Zletu mladih planincev, ki ga je organiziralo PD Ravna gora v Varaždinu na Ravni gori, je poslala PZS brzojavne pozdrave.

Za poslane pozdrave s skupščine PZS se je predsednik IS LS LRS tov. Boris Kraigher pismeno zahvalil in izrazil željo po nadaljnjem napredku planinske organizacije.

Dne 7. in 8. VI. t. l. se je vršila na Treškvici skupščina PZ Bosne in Hercegovine. PZS jo je brzojavno pozdravila.

V zvezi s pravilnikom o organizaciji gorskih vodnikov pri PZS, sprejetim na zadnji skupščini, je UO PZS izdelal tudi tarifo za gorske vodnike in na predlog komisije za alpinizem sklenil, da bo zaenkrat spričo letne sezone imenovalčasne gorske vodnike, definitivno pa jih bo določil jeseni. Časni gorski vodniki bodo prejeli posebne časne legitimacije, v katere se bodo vpisovale tudi opravljene ture, ki pa se bodo kasneje prenesle v redne vodniške izkaznice. Brž ko bo imenovalačasne gorske vodnike, bodo smela turistična podjetja in ostali najemati kot gorske vodnike le te tovariše.

Madžarski list, ki izhaja v Novem Sadu, je objavil daljši članek o delu slovenske gorsko-reševalne službe. Članek je napisan v madžarščini.

Lovska zveza Slovenije je PZS vrnila din 3 200 000.—, ki jih je doslej položila PZS na skupni bančni račun za gradnjo doma Zlatorog, zraven pa še natekle obresti, tako da je v celoti nakazala 3 590 942 din.

Iz naslova zboljšanja pogojev letnih dopustov je bilo PZS spočetka odobrenih le 15 000 000 din, kasneje pa je bil zaradi vključitve še nekaterih drugih organizacij v ta kredit, ta znesek znižan na 13 000 000 din. V preteklem letu je prejela PZS iz tega naslova 17 000 000 din. Novost je ta, da se bo odslej od

osnovnih sredstev, pridobljenih s temi sredstvi, plačevala amortizacija in da se bo ta zahtevala za vsa leta nazaj. Ker je PZS že doslej tozadevno pravilno poslovala, zanjo ne bo težav. Sredstva so bila prvenstveno porabljena za kritje potreb prioritete gradbenega plana PZS, ki ga je sprejela skupščina, le manjši znesek je bil investiran v nujna popravila. PZS je pri tej priložnosti sklenila, da bo v bodoče vse gradnje, ki naj bi prišle v poštev za dodelitev teh sredstev, poprej pregledala po svojih gradbenih strokovnjakih in šele nato odločila, kako bo razdelila denarna sredstva.

Centrala Gorske straže je v času od 14. do 24. VII. t. l. organizirala v Bohinju tečaj za vodnike enot GS ZTS, načelnike postaj in baz. PZS je tečaj finančno podprla in poskrbela za predavatelja o prvi pomoči.

V zvezi z zahtevo, da se predloži plan investicij za leto 1959, za katere bodo baje na razpolago posebna finančna sredstva zveznega značaja, je tudi PZS poleg ostalih športnih zvez predložila svoj plan.

V Ratečah je bila ponovno formirana postaja GRS, ki ji načeluje komandir LM tov. Kovačič.

Komisija je pri Ljudski tehniki v Celju naročila za potrebe GRS postaj 100 kom. lavinskih lopatic, prišlo pa bo tudi do naročila večjega števila vponk.

V zvezi s ponovitvijo izpitov o prvi pomoči je bilo tov. dr. Oskarju Končanu in dr. Andreju Robiču naročeno, da sestavita program predavanj in določita lokacijo, postaje GRS pa so bile pozvane, da sporoče, kateri rečevalci so opravili izpit iz prve pomoči in kje.

Kot zastopnik mladinske komisije pri PZS v komisiji za društveno in zabavno življenje pri CK LMS in v koordinacijskem odboru za delo z mladino pri PSJ je bil določen tov. Milan Kristan, načelnik mladinske komisije pri PZS.

Komisija za alpinizem pri PZS, ki jo vodi tov. Tone Bučer, je na svoji prvi seji po

skupščini izvolila za namestnika načelnika tov. Milana Kristana, za tajnika tov. Aleša Kunaverja, vodstvo kartoteke prvenstvenih vzponov je prevzel tov. Rado Kočevar, za opremo bo skrbel tov. Marjan Keršič, za kartoteko in zavarovanje alpinistov tov. Janko Mirnik in za vodniško vprašanje tov. Igor Levstek.

Komisija je sklenila, da ne bo organizirala alpinističnega tabora v inozemskih gorah in da bo eventualna devizna sredstva raje uporabila za nabavo novih plezalnih vrvi.

Na predlog komisije za alpinizem je PZS sklenila, da bo še letos določila vsoto za adaptacijo Štajmerjeve vile v Vratih, ki naj bi v bodoče služila predvsem tečajem in taborom PZS.

Na prošnjo Export-projekta v Ljubljani je komisija za alpinizem pripravila nekaj alpinističnih rekvizitov, ki jih bo to podjetje razstavilo na svetovni razstavi v Bruslju.

Gospodarska komisija je naslovila na vsa društva okolišnic, s katero jih je opozorila na spremembe v kontnem planu, jim dala navodila za uporabo novih računov, dala nekaj primerov knjiženja in dodala še razna ostala navodila v zvezi s finančnim poslovanjem PD s PZS, s čimer bo odpadlo mnogo povpraševanj in pojasnjevanj, pričakovati pa je, da bodo na ta način tudi bilance enotno sestavljene, kar je za sestavljanje zbirnih podatkov zelo važno.

Komisija za ocenjevanje tekmovanj pri mladinski komisiji PZS, je po prejetih poročilih in lastni ocenitvi uspehov v posameznih mladinskih odsekih ugotovila, da so mladinski odseki PD v času tekmovanja opravili veliko delo pri vzgoji mladih planincev. Pri tem so odseki dosegli naslednji vrstni red: MO PD Prevalje, Medvode, Kranj, Obrtnik Maribor, Javornik-Koroška Bela, Ruše, Jesenice, Postojna, Žerjav, Trbovlje, Zagorje, Mengeš, Bled, Univerza, Dol pri Hrastniku, Mežica, Radlje, Idrija, Kum-Trbovlje, Videm-Krško, Železničar, Oplotnica, Zreče, Litija-Smartno, Most na Soči, Ljubljana-matica.

iz občnih zborov

PD ZAGORJE. Društvo je bilo v pretekli poslovni dobi zelo dejavno in doseglo lepe gospodarske uspehe, hkrati pa se organizacijsko utrdilo. Posebno lepo se razvija njegov mladinski odsek, iz katerega bo društvo lahko v bodoče črpalo nove kadre.

Ob koncu leta 1957 je vključevalo v svoje vrste 622 članov, od tega 195 mladincev in 15 pionirjev. Število članstva se je torej dvignilo z 78 članov, predvsem iz vrst mladine. Odsek ima svoje skupine na Nižji industrijski

ski šoli, na Vajeniški šoli in na bivši nižji gimnaziji, sedaj osemletki v Toplicah, poiskal pa je stike tudi z bivšimi dijaki, ki sedaj obiskujejo gimnazijo v Trbovljah in jih podprl. Skupine so delale samostojne izlete v razne planinske postojanke in vrhove. Planinskega tabora na Lisci pa so se udeležili člani vseh skupin, saj je bil ta mladinski odsek na tem mladinskem taboru zastopan s 180 mladinci in mladinkami ter s pionirskim pevskim zborom. Skupina na Nižji in-

dustrijski šoli šteje 60 članov, organizirala pa je 2 izleta na Čemšeniško planino s 32 udeleženci, 2 izleta na Sv. Goro s 28 udeleženci, izlet na Kum s 23 udeleženci, izlet na Partizanski vrh s 18 udeleženci, na Celjsko kočo s 20 udeleženci, na Vldovo goro na Braču s 25 udeleženci. Skupina na nižji gimnaziji je s svojimi člani sodelovala pri vseh prireditvah Dneva mladosti. Mladi planinci so tudi sodelovali pri pionirski štafeti s Pleš do Lok. V marcu so priredili izlet na Sv. Goro, kjer so se sestali z mladinci PD Krško, v juniju pa so posamezne skupine izvršile izlete na sosednje vrhove kakor na Kum s 28 udeleženci, na Sv. Goro s 73 udeleženci, na Partizanski vrh s 37 udeleženci. Junija je bil sestanek skupine, na katerem so se pogovorili o bližnjem izletu na Ostrež in v Julijce ter poslušali predavanje o liku planincev, nasvete o opremljenosti in vedenju v naravi. Kratek čas na to je manjša skupina obiskala Ostrež in Polšnik in se udeležila otvoritve mostu v Renkah. V juliju je skupina 18 članov odšla v Kranjsko goro in čez Vrščič k izviru Soče ter nato v Trento in Tamar. 26 mladincev in pionirjev se je udeležilo mladinskega tabora na Sv. Gori, dalje so obiskali Kum in si ogledali naprave za rečno televizijsko postajo in prvič gledali televizijo, v decembru pa je 22 mladih planincev odšlo na Sv. Goro in bilo pri oddaji domače televizije. Že v januarju so poslušali predavanje o Zapadnih nemških Alpah, spremljano z lepimi barvnimi diapozitivi. Skupina 6 mladih planincev Zagorjanov, dijakov in dijakinj trboveljske gimnazije se je povzpela v družbi mladincev iz Krškega na Storžič. Na osemletki v Toplicah je za Novoletno jelko izšla prva številka glasila pionirskega oddaja «Leva-Leva», v katerem bo tudi ta mladinski odsek nadalje poročal o svojem delu in o svojih izletih. Odsek je tudi vključen v tekmovalne, ki ga je razpisala mladinska komisija PZS. Upa, da se spričo tradicije in do sedaj doseženih uspehov ne bo najslabše odrezal. Želja mladih planincev, da bi jim društvo nabavilo enotne planinske srajce z vžitimi planinskimi znaki, ni bila izpolnjena, ker ni bilo za to potrebnih finančnih sredstev, bo pa skušal odbor to urediti letos.

Tudi lani so zagorski rudarji izkoriščali svoj dopust na Sv. Gori, letos pa jim je društvo ta oddih olepšalo z nabavo televizijskega sprejemnika. Za postavitev spomenika padlim borcem ob poti na Goro se je društvo povežalo z mestno ZB, ki je obljubila vso pomoč. Na skupni seji vseh zasavskih planinskih društev je bila izročena javna pohvala temu društvu za obilen obisk mladincev na Lisci. Sklenjeno pa je tudi bilo, da se bo po vzorec sestanka mladincev na Libni vršil tudi na Gori tabor vseh zasavskih planincev. Društvo je svojo nalogo izvedlo v

polnem obsegu. Udeležba na tem taboru je bila ogromna. Potek tabora je posnel na film zagorski rojak operni pevec Vlado Korošec. Društvo se je redno udeleževalo vseh sej koordinacijskega odbora, močno pa se je angažiralo tudi pri organizaciji Zasavske planinske poti, za kar je dal iniciativno okrajni odbor SZDL. Večje število članov je že začelo s hojo po slovenski planinski transverzali in so jo nekateri v glavem tudi že prehodili. Kočo na Gori je obiskalo po vpisni knjigi 4550, Čemšeniško planino 1500 in Zaloko 2100 planincev. Koča na Gori je izkazala 614, Čemšeniška planina pa 138 nočitev.

Zelo razgibano je bilo tudi delo gospodarskega odseka. Preteklo leto je globoko segel v investicije. Dogradil je električno okrepitev vodovoda za kočo na Gori in v zvezi s tem montiral električno sesalko za črpanje vode, nabavil televizijski sprejemnik in razni inventar. Na Čemšeniški planini so opremili kočo s strelovodi in nadelali novo pot od koče do Miklovega griča. Podstrešje v bivaku na Čemšeniški planini je bilo opazeno z deskami in urejeno primerno skupno ležišče za 14 oseb. Za bivak je odsek nabavil tudi nov emailiran štedilnik. Predvsem ho moral nabaviti še precej posteljnine, ker ima koča na Gori 75 ležišč, nima pa za vse potrebne posteljne opreme. Čemšeniška planina vedno bolj kliče h gradnji nove koče. Z delom pa ne nameravajo pričeti prej, dokler ne bo Gozdna uprava dodelila že začeto cesto.

Za predsednika je bil ponovno in soglasno izvoljen tov. Franci Golob. PZS je na zboru zastopal tov. Stanko Hrbar.

Občnega zbora, ki se je tudi lansko leto ponovno vršil v koči na Gori, se je udeležilo nič manj kot 289 članov, kar je nedvomno rekorden obisk v primerjavi s celokupnim številom članov, hkrati pa je tudi znamenje, da članstvo odobrava, da se vrše občni zbori na postojankah. Zlasti je bilo razveseljivo, da se je zbora udeležila tudi številna mladina. V imenu mladih planincev je občni zbor pozdravil pionir Matej Zupan, ki se je društvu zahvalil za vso podporo. Ob koncu je društveni predsednik tov. Franci Golob v znak priznanja in zahvale podelil dolgoletnim članom odbora lične diplome in spominske slike. Te so prejeli naslednji zaslužni društveni funkcionarji: Rudi Kovač, Silva Poženeš, Ludvik Likar, Rudi Mlakar, Viktor Drnovšek, Danilo Kerin, Janko Kumer, Robert Vozelj, Ignac Prašnikar, Vinko Marn, Franci Sever in Evgen Urbanija.

PD ZABUKOVICA. Podatki, ki jih vsebuje društveni zapisnik o občnem zboru tega društva, so zelo skopi in iz njih ni mogoče razbrati društvenega dela. Navedemo lahko le to, da je bil občni zbor dne 3. III. 1958,

ki ga je vodil društveni predsednik tov. dr. Rasciewicz, ki je poročal, da je seje odbora sicer pogosto skliceval, vendar pa je bila udeležba s strani odbornikov vedno slaba, kar je sveda dokaj motilo redno društveno poslovanje. Društvo je preteklo leto organiziralo zabavo, ki pa je bila tudi slabo obiskana. Organiziralo je pionirske izlete na bližnje hribe in na Pohorje. Smrt je izrgala iz njihove srede delovno tovarišico — Hedviko Vasle — s čimer je izgubilo požrtovalno članico. Tov. tajnica je poročala, da so bili najaktivnejši pionirji. Dohodki blagajne so znašali 70 822 din, izdatki 55 920 din, sedanje stanje blagajne pa izkazuje gotovino 22 902 din. Za novega predsednika je bil izvoljen tov. Ponkrac Dolinar.

PD ZELEZNICAR. V preteklem letu so nekateri odseki pokazali precejšen napredek v svojem delu, nekateri pa — iz objektivnih razlogov — navidezno stagnacijo v svojem razvoju. Kljub temu pa se je osnovna dejavnost društva nadalje utrjevala in poglobljala. Manjši uspeh je društvo zabeležilo v mladinski skupini, čeprav je bil v to skupino vložen vsaj enak delež truda ter se je o pozitivni dela v tej skupini na sejah največ razpravljalo in skušalo dati tej skupini tisto mesto, ki ji gre. K uspehom, ki jih je društvo doseglo, je predvsem pripomogla uvidevnost in razumevanje Delavskega sveta ŽTP, ki je društvu iz sklada za prosto razpolaganje odobril dotacijo 150 000 din ter upravnega odbora DJŽ, ki mu je nakazal 100 000 din. Tako je bilo društvu omogočeno, da je podprlo delo posebnih odsekov in v ta namen izdal 292 918 din. Samo za ureditev temnice in nabavo inventarja je n. pr. izdal 113 039 din, za jamarsko sekcijo 27 052 din, za mladinsko sekcijo 1955 din, za alpinistični odsek 7720 din, za markacijski odsek 4460 din, za popravilo kočice »Murka« 17 718 din, ostalo pa je bilo porabljeno za upravne in druge stroške.

Mladinski odsek je precej številčen in se med drugim mladinci udeležujejo v alpinističnem, v markacijskem, v jamarskem in fotoodseku. Za praznik Dan borca je društvo organiziralo orientacijski pohod na Toško čelo, katerega se je udeležila predvsem vajeniška mladina iz industrijske šole. Med odmorom je bilo kratko predavanje za vse udeležence o partizanskih borbah v teh krajih. Republiškega mladinskega seminarja se je udeležil mladinec Marjan Podgornik, čigar vedenje na seminarju je mladinska komisija pri PZS pisмено pohvalila. V jeseni je društvo organiziralo predavanje tov. ing. Černičeve o njenih podvigih v francoskih Alpah. Na to predavanje so bili pisмено povabljeni vsi mladinci z namenom, da bi se moglo društvo z njimi pogovoriti o zimskem delu skupine ter o načrtih za letno sezono. Od

120 mladincev pa se je tega predavanja udeležilo komaj 12 mladincev in nekaj pionirjev ter 45 starejših članov. Drugih predavanj, ki jih je imel odsek na programu, zaradi težav pri rezervaciji dvorane ni moglo organizirati. S preureditvijo novih prostorov v sindikalno dvorano pa bo tudi to pereče vprašanje ugodno rešeno.

Alpinistični odsek je v svoji dejavnosti in svoji dosedanj razgibanosti v preteklem letu nekoliko popustil. Starejši člani, ki naj bi vzgajali mlajši naraščaj, so končali svoj poklicni študij in se zaposlili križem po Sloveniji, ostali pa končujejo svoj študij in so se morali odreči alpinistiki. Tako je ostalo v odseku 5 pripravnikov brez instruktorjev.

Markacijski odsek je v letu 1958 končal z glavnimi markacijskimi deli, v preteklem letu pa je to svoje delo prenesel v kartotečne vpise z vsemi važnimi pripombami. Izdelal je tudi vse matrice načrtov markiranih poti, od katerih po en izvod so bili oddani tudi komisiji za planinska pota pri PZS. Kljub odsotnosti posameznih članov odseka, so vendarle pregledali vsa pota na svojem področju, postavili veliko orientacijsko tablo pri hotelu Zlatorog in orientacijske tablice na poteh proti grebenom Bukovskih gora. Še pozimi so člani odseka pregledali poti v zimskih razmerah od Komne proti Voglu in poti od Zlatoroga proti Rjavi skali in planini Prednji Vogel.

Fotoodsek združuje 16 aktivnih članov, ki se kaj pridno udeležujejo. Z nabavo povečalnika, potrebnega pribora in z zgraditvijo lepo urejene temnice je odsek mogel začeti s svojim delom in pritegniti v svoj krog mlade, fotografskega znanja željne mladince. Člani odseka so v tem času izvršili okrog 2000 fotografij. Odsek pa se ponaša lahko tudi s tem, da se je en član udeležil s svojimi izdelki fotorazstave PD Idrija, s 3 deli pa na razstavi planinske fotografije PZ Srbije. Odsek pa ima v načrtu tudi lastno fotorazstavo, na katero namerava povabiti tudi fotoodseke ostalih PD. Predvsem pa želi pritegniti v svoj krog čim več mladine, ki naj se zaposli v tem lepem in nadvse zanimivem delu.

Jamarski odsek je nadaljeval z začetimi in v letu 1958 nedokončanimi deli. Opazovali so vode v Bohinju in to delo prenesli na nekatere izvire v okolici Ljubljane. Zaključili so z raziskovanjem na I. sektorju okolice Ljubljane, sodelovali so kot opazovalci voda v Jami pod Gradom in v Skočjanu pri Rakeku ob barvanju ponora Retja v Cerkljanski kotlini. V počastitev državnega praznika 29. novembra je skupina 9 članov ob podpori Hidrometeorološkega zavoda LRS raziskovala jame na Stojni pri Kočevju, izmerila Leonrino in Ledeno jamo, Jamo treh bratov in Jamo z dvema vhodoma pri Jelenovem studencu. O opravljenem delu so bili izdelani

načrti in opisi, ki so bili poslani Inštitutu za raziskovanje krasa. Za to delo je prejelo društvo laskavo priznanje.

V kočici »Murka« so obnovili štedilnik in peč, dodali okenske karnise in 9 polic, namestili obešalnike in slamarice za podlogo žimnicam. Pri oddajanju te kočice svojim članom za oddih pa je društvo moralo ugotoviti, da so si nekateri uporabniki tolmadžili skupno imovino na kaj čuden in neodgovoren način. Samo čuvanje in zavarovanje te kočice stane društvo letno 37 000 din.

Društveni predsednik tov. Emil Sterniša se je v svojem poročilu precej obširno dotaknil tudi vprašanja nadaljnje gradnje žičnice na Vogel. Obrazložil je celotni potek te akcije, navajal vse mogoče argumente, ki so govorili za in proti gradnji žičnice, pri tem pa ostro grajal gospodarsko politiko PZS, ki je odstopila od nadaljevanja gradnje te žičnice. Izgradnja žičnice na Vogel je bila sedaj sprejeta v perspektivni plan razvoja gospodarstva LRS in v perspektivni plan razvoja turizma na Gorenjskem.

Ob zaključku je zbor sprejel še predračun za leto 1958 ter pravilnik jamarske sekcije in poslovnik fotoodseka. V imenu PZS je občni zbor pozdravil načelnik gospodarske komisije tov. Rudolf Kavčič.

PD PTT MARIBOR. Delo tega mladega društva in njegovih komisij se je v pretekli poslovni dobi razvijalo načrtno. Popolnoma razumljivo je, da odbor v tej kratki dobi od ustanovitve društva kljub veliki prizadevnosti in delavnosti ni mogel uresničiti vseh zasnov, saj mu tega tudi niso dopuščala materialna oziroma denarna sredstva. Skromno je sicer pričeto delo PD PTT uslužbencev v Mariboru — toda 320 članov ima trdno voljo, da nadomesti v tem letu vse, kar ni storilo v prvem letu svojega delovanja. Tako sta teritorialni odbor sindikata ptt uslužbencev v Ljubljani in upravni odbor podjetja za ptt promet že finančno izdatno podprla pričeto delo. Planinska koča pod Plešivcem, sicer majhna, toda zgrajena s pridnimi rokami bivšega kolektiva okrajne pošte Slovenj Gradec, je njihov največji ponos.

Prav prijetno razvedrilo je društvo nudilo članom s svojimi izleti. Po številu jih je bilo sicer malo, samo pet, a na teh so se člani prav prijetno razveselili in občudovali lepote naše domovine. Na Dan vstaje se je skupina 12 članov podala na Vršič, kjer je na Poštarskem domu skupno s tovariši PD PTT Ljubljana praznovala ta praznik in peto obletnico te kočice. Pri tem so se člani tudi povzpeli na Mojstrovko. Dne 17. VIII. so izvršili množični izlet na poštarsko kočo pod Plešivcem in ob tej priložnosti nekako formalno prevzeli ta dom v upravljanje. Za dan borcev pa so bili na prijaznem Kozjaku na Zavrčar-

jevem vrhu. Manjše skupine planincev pa so obiskale še Šumik, Poštarski dom na Pohorju in na Pečkah.

Društvo vključuje 326 članov, od teh 9 pionirjev in 7 mladincev. Člane zajema iz celotnega področja OP Maribor 1. Zaradi boljše povezave s člani na terenu sta bila izvoljena poverjenika in to eden v Dravogradu za skupino Slovenj Gradec in drugi v Slov. Bistrici. Društvo se je trudilo vključiti v svoj sestav bližnje podružnice, t. j. skupino na področju okrajne pošte Celje, ki pa se je zaenkrat odločila ostati še v PD PTT Ljubljana. V načrtu pa imajo ustanovitev lastnega društva, ki bi v tem primeru vključilo tudi skupino Zg. Savinjske in Šaleške doline, t. j. Soštanj, ki pa je že privolila, da se vključi v PD PTT Maribor. V teku je tudi akcija za pridobivanje novih naročnikov na Planinski Vestnik. V prostorih pošte Maribor 1 so namestili lično urejeno društveno omarico, ki jo ureja propagandist redno mesečno. Premalo pa je društvo storilo za vzgojo svojih članov. Možnosti propagande so v vrstah ptt stroke zlasti široke, saj imajo uslužbenci vsakodneвне stike z najrazličnejšimi osebami. Društvu še ni bil določen markacijski delokrog, meni pa, da bi prevzel vzdrževanje transverzalne poti na odseku Slovenj Gradec—Plešivec. Pri markiranju te poti so namreč tudi doslej sodelovali ptt uslužbenci.

Gospodarsko dejavnost je vodila za to izvoljena gospodarska komisija, ki je v glavnem izvrševala sklepe UO, manjše probleme pa urejala tudi po svoji samoiniciativi. Pomanjkanje denarnih sredstev in tozadevnih izkušenj je spočetka nekoliko hromilo delo gospodarstvenikov, vendar so se pa kmalu znašli. Uredili so na ekonomični način sobo na ekonomiji Poštarskega doma na Pohorju, tako da so namesto treh predvidenih postelj dali izdelati šest postelj. Njih praktičnost obstaja v tem, da se čez dan na popolnoma enostaven način sestavijo in zavzemajo le 3 m² površine. Društvo je nekoliko zakasnilo s prevzemom Poštarskega doma pod Plešivcem. Dom so dobili v upravljanje za dobo 10 let od sindikalne podružnice Maribor. Postojanko so prevzeli tako rekoč v brezplačno upravljanje in so dolžni vršiti na njej le tekoča vzdrževalna dela. Dom je sialno odprt, ima izredno lepo lego, ki mora zadovoljiti vsakega še tako razvajenega smučarja. Zaradi te težnje je tudi že vstavilo v svoj proračun primeren znesek, s katerim bo članom lahko delno povrnilo potne stroške za razne skupinske izlete in ture. V pozni jeseni so na postojanki dokončno uredili vodovod, udobno pa so tudi uredili skupno ležišče, ki sprejme lahko 20 oseb. Bližnjo okolico so olepšali s tem, da so odstranili suho grmičevje in vso

nepotrebno navlako. Izpopolnili so tudi kuhinjsko opremo. Spalnice so deloma opremili z novimi odejami, za nočne omarice pa so pripravili nove svetilke. Nabavili so tudi omaro s 16 predal za shranjevanje čevljev. Po takšni ureditvi je najprimernejša kapaciteta doma 30 oseb.

Društvu je v imenu PZS čestital k doseženim uspehom njen sekretar tov. Mirko Feuh, njegovim čestitkam pa se je pridružil tudi predsednik PD PTJ Ljubljana tov. Ivan Zabel. Dalje sta zbor pozdravila še sekretar PD Maribor tov. Ciril Verstovšek in v imenu teritorialnega odbora ppt tov. Šloser. Predsedniška funkcija je bila ponovno zaupana tov. Stanku Knezu.

PD KOKRA. Društvo je bilo ustanovljeno šele ob zaključku leta 1956 in se zato še vedno bori z začetniškimi težavami. Dokaj nepovoljno vpliva na društveno delo razsežnost terena, na katerem živi članstvo in društveni funkcionarji. Temu primerno je bilo zato tudi društveno delo in občni zbor, ki se je vršil 29. VI. 1958 ob navzočnosti samo 26 članov. Društvo šteje vsega le 77 članov, od tega 5 mladincev in enega pionirja. To število pa se bo verjetno še znižalo zaradi odhoda delavcev iz kamnoloma Kokra. Pravega interesa za društveno delo tudi ni opaziti pri nekaterih članih upravnega odbora, zato je v glavnem sionela teža vsega dela na društvenem predsedniku. O nalogah planinske organizacije je obširno govoril zastopnik PZS tov. Živojin Prosenc, ki jim je zlasti priporočil delo z mladino, pri čemer bi jim lahko mnogo pomagal ravnatelj preddvorske osemletke, ki je član tega društva. Med drugim jim je priporočil tudi tesnejšo povezavo s soslednjimi PD in gorskimi kmetijami, kjer naj bi zagotovili planincem primerna zavetišča. Društvo naj bi v večji meri skrbelo za dobra pota in markacije, mladino pa tudi zainteresiralo za gorsko reševalno službo. Zbor je sklenil, da bo društveno delo poživljal in v najkrajšem času pričel z aktivnejšim delom.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Viktor Vreš.

PD BOH. BISTRICA. Občni zbor tega društva se je vršil dne 30. III. 1958 v gostišču Črna prst v Boh. Bistrici. Poročila so zajela društveno poslovanje za leto 1956/57, ker društvo v letu 1956 ni izvedlo občnega zbora. Iz teh pa sledi, da je bilo društvo vso to dobo zelo marljivo in delavno.

Društvo je organiziralo nekaj skupinskih izletov, predvsem na Vršič in v Trento, vse

več pa so društveni člani individualno obiskovali naše gore. Največ skrbi, dela in prizadevanj je odbor posvetil pač gospodarski dejavnosti društva, držoč se načela, da je zdrava gospodarska podlaga temeljna osnova za ostalo društveno dejavnost. Društvo je uspešno oskrbovalo kočo na Rovtarici, deloma pa tudi že kočo dr. Janeza Mencingerja na Ravnah, ki pa še ni dograjena. Samo v to postojanko je društvo vložilo že preko dva milijona dinarjev. Od teh so si le pol milijona sposodili, ostalo so pa sami zbrali oziroma ustvarili. Postojanka je preurejena bivša ital. vojaška karaula, promet te nedograjene postojanke pa je že tolikšen, da poleg režije krije tudi že anuitete za to posojilo. Skoraj povsem je dograjeno že pritličje, nedograjeno pa je še I. nadstropje, kjer bodo sobe in skupno ležišče. Nabavili so že tudi 10 postelj s perilom. Dograditev postojanke je nujno potrebna, da bo lahko nudila planincem tudi prenočišče v letni in zimski sezoni. Postojanka si veliko obeta od žičnice-sedežnice, ki bo trasirana mimo te postojanke do pod Koble. Ta žičnica je velikega pomena za razvoj zimskega športa-sankanja in smučanja v Bohinju in bo zato društvo akcijno za zgraditev te žičnice vsestransko podprlo. Obe postojanki sta konec leta 1957 imeli skupno din 637 431.- dohodkov, pribitek obeh postojank konec 1957 pa je znašal din 292 973.-.

Vrste članstva se množe iz leta v leto. Medtem ko je društvo leta 1956 vključevalo 123 članov, 30 mladincev in 8 pionirjev, skupaj torej 161 članov, je štel v letu 1957 že 151 članov, 45 mladincev in 19 pionirjev, skupaj torej 215 članov. Po socialnem sestavu je 49 delavcev, 14 kmetov, 69 uslužbencev, 5 predšolskih otrok, 45 dijakov, 3 študenti in 29 ostalih poklicev. 14 članov je naročenih na Planinski Vestnik. Markacijski odsek ni bil delaven, vendar so pa dijaki-člani društva markirali novo pot k postojanki na Ravnah in na Črno prst.

Zlasti je pohvaliti požitvornost članstva, ki je s prostovoljnim delom mnogo doprineslo k adaptaciji postojanke na Ravnah. Ne smemo pa tudi prezreti znanje materialne pomoči s strani GU Boh. Bistrica in LIO Tomaž Godec v Boh. Bistrici, ki jo je društvo z veliko hvaležnostjo sprejelo.

Občni zbor je v imenu PZS pozdravil in jim čestital k doseženim uspehom tov. Živojin Prosenc. Zbor pa so tudi pozdravili zastopniki PD Bohinj-Srednja vas, PD Jesenice in GRS Jesenice.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Janko Torkar.

PREGLED PLANINSKO-SMUČARSKIH NESREČ IN PO GRS IZVEDENIH REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1957

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Ponesrečenci	Vzroki nesreče	Poškodba
1.	1. I. 1957	Komna	Marko Vaksel	padec pri smučanju	vnetje slepiča
2.	1. I. 1957	Mala planina	Vlasta Butinar	padec pri smučanju	počena međenica
3.	19. I. 1957	Planina na Kraju	Sasa Plevel	padec pri smučanju	izvin desne noge v kolenu in poškodbe na kitah
4.	19. I. 1957	Črni vrh nad Jesenicami	Jože Klinar	padec pri smučanju	zlom desne noge
5.	22. I. 1957	Kal nad Hrastnikom	Mojca Vogelnik	padec pri smučanju	zlom leve noge
6.	29. I. 1957	Dovja Raven-Vel. plan.	Andrej Ristič	padec pri smučanju	poškodovano stegno
7.	31. I. 1957	Planina na Kraju	ing. Andreja Stebi	padec pri smučanju	zlom desne noge pod kolenom
8.	12. II. 1957	Lipanca	Jože Oblak	padec pri smučanju	zlom desne noge pod kolenom
9.	14. II. 1957	Kamnofom Mirca nad Jesenicami	Jože Babič	samomor	smrtna
10.	17. II. 1957	Pod Storžičem	Ivan Jenič	padec pri smučanju	poškodba desne roke
11.	20. II. 1957	Pod Krvavcem	Jule Stojan	padec pri smučanju	izvin leve noge
12.	21. II. 1957	Inkret pri Vodolah	Mitja Pehani	zasut od snežnega plazu	smrtna (zadušitev)
13.	24. II. 1957	Na plazu pod Storžičem	Ferdinand Toporšič	padec pri smučanju	zlom desne noge
14.	24. II. 1957	Velika Kopa-Pohorje	Ludvik Jeromel	padec pri smučanju	zlom leve noge v gležnju
15.	2. III. 1957	Kofce	Janez Musar	padec pri smučanju	zlom ključnice
16.	8. III. 1957	Mala planina	Matija Potokar	padec pri smučanju	zlom desne noge nad gležnjem
17.	14. III. 1957	Planina na Kraju	dr. Nikola Stojanovski	padec pri smučanju	zlom leve noge pod kolenom
18.	14. III. 1957	Planina na Kraju	Adi Sarman	padec pri smučanju	poškodba leve noge v gležnju
19.	14. III. 1957	Komna	Marija Korišič	padec pri smučanju	poškodba leve noge v kolenu
20.	17. III. 1957	Vel. Zvoh nad Krvavcem	Zeljko Zlobec	padec pri smučanju	zlom desne noge pod kolenom
21.	19. III. 1957	Trigl. sedmera jezera	Marija Ferjan	padec pri smučanju	poškodba leve noge v gležnju
22.	24. III. 1957	Govnjač	Evgen Furlan	padec pri smučanju	poškodba noge v kolenu in gležnju
23.	25. III. 1957	Krvavec	Albin Jerin	padec pri smučanju	izpah desne noge
24.	27. III. 1957	Krvavec-Tiha dolina	Anton Grman	padec pri smučanju	zlom desne noge
25.	31. III. 1957	Pod Bogatinskim sedlom	Venčeslav Abram	padec pri smučanju	zlom leve noge v gležnju
26.	8. IV. 1957	Severna stena Ojstrice Herletova smer	Marko Dular France Zupan	vremenski preobrat z močnim dvodnevni snežnim metežem in meglo med plezanjem v steni; neposredni vzrok padca nepojasnen	smrtna smrtna
27.	12. IV. 1957	Plaz na severni strani Košute	Anton Koman	neznani	smrtna
28.	28. IV. 1957	Begunjščica	Jože Pogačnik	padec pri smučanju	zlom leve noge
29.	28. IV. 1957	Zeleniški plaz	Janez Tušek	padec pri smučanju	zlom desne noge
30.	28. IV. 1957	Vrata	Jože Skaza	padec pri smučanju	zlom leve noge nad gležnjem
31.	2. V. 1957	Mozir. pl.-Smrekovec	Vojko Juvan	zdrsnil na poti	poškodba leve noge v kolenu
32.	8. V. 1957	Komna	Branko Vasiljevič	padec pri smučanju	poškodba leve noge v gležnju
33.	12. V. 1957	Vrata-Luknja	Rajko Starc	padec pri smučanju	zlom desne noge pod kolenom
34.	19. VI. 1957	Črna prst	Nevenka Mavrič	zdrsnila na poti	smrtna
35.	9. VI. 1957	Severno pobočje Brane	Albert Stupar Ignac Zupan	zasuta od snežnega plazu 5. XI. 1956	najdba trupel (nesreča registrirana že v statističnem pregledu za leto 1956 pod zap. št. 33)
36.	13. VII. 1957	Tominškova pot	Zivojin Prosenec	oslabelost	brez poškodb
37.	21. VII. 1957	Kočna	Adela Klos	neurje — vzrok neznan — vendar z vsjo verjetnostjo strela	smrtna

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Ponesrečenci	Vzroki nesreče	Poškodba
38.	21. VII. 1957	Kočna	Friderik Jazbec	neurje	pogrešan — vkljub ponovnemu pregledovanju terena in iskanja ga reševalci v letu 1957 niso mogli najti
39.	26. VII. 1957	Ostenje Vernarja nad Velim poljem	Ivan Retelj	padec pri trganju planik	smrtna
40.	28. VII. 1957	Planjava	Hedvika Vasle	izčrpanost zaradi viharja in snega	smrtna
41.	5. VIII. 1957	Ute-Triglavska jezera	dr. Alice Rosenfeld	zdrsnila na poti in padla	zlom leve noge v gležnju
42.	12. VIII. 1957	Čopov steber	Izrael-Tel Aviv Miklavž Prosenec Milan Valant	izguba orientacije pri plezanju in izčrpanost	brez poškodb
43.	12. VIII. 1957	Pod Goličico na Križkih podih	Igor Poljanec	spodtaknil ob kamen in padel na glavo	poškodovano teme in čelo ter pretres možganov
44.	17. VIII. 1957	Komna	Milica Pikel	padla pri hoji	izpah levega kolena
45.	20. VIII. 1957	Prisojnikovo okno	ing. Donald Mudge London, Anglija	zdrsnil na poti in padel	poškodba lobanje, reber in kolena
46.	28. VIII. 1957	Planina Brsnina-Tržiške Karavanke	Urša Bešter	neznani	nevarno zbolela (meningitis)
47.	29. VIII. 1957	Vrh Skute	Franc Kavčič Božidar Kavčič Vincenc Podviz	neurje — strela	smrtna smrtna smrtna
48.	3. IX. 1957	Snežišče pod Turnci — južno pobočje med Jalovcem in Vel. Ozebnikom	Mijo Palčič	neznani — verjetno omahnil preko stene pri sestopu	smrtna
49.	3.-4. IX. 1957	Severna stena Travnika Aschenbrennerjeva smer	Ervin Hanzev Silvije Verša	pri sestopu se jima je zataknila plezalna vrv — izčrpanost	brez poškodb smrtna
50.	9. IX. 1957	Planina Krstenica	Stane Logar	kap	smrtna
51.	15. IX. 1957	Sred. vrh nad Zelenico	Adolf Jus	zaradi izčrpanosti zmrznil	smrtna
52.	16. IX. 1957	Dobrača	Angela Perčič	zdrsnila na poti in padla	zlom desne noge
53.	29. IX. 1957	Storžič-Žrelo	Emil Žiberna	zdrsnil pri sestopu na plazju in padel	izvin desne noge

POIZVEDOVALNE AKCIJE

54.	4. VII. 1957	Neznani — zadnja sled Vrata, poizvedba v sev. steni Triglava, ker je bilo javljeno, da obstoje sledovi	Marjan Prevec Friderik Jazbec	neznan pogrešan od 21. VII. 1957 (glej pod zap. št. 37 in 38)	brez uspeha brez uspeha
56.	12. VIII. 1957	Košuta-severna stran	dva neznanca	izguba orientacije, nezadost, oprema zaradi neurja (akcija zaradi klicev na pomoč)	brez uspeha — pogrešanca so kasneje našli na avstrijski strani; eden mrtev, drugi rešen
57.	12. VIII. 1957	Spik-severna stena	Ervin Hanzev Silvije Verša	slabo vreme z nevihto — bivak v steni in sestop	pogrešanca sta se na dan poizvedbe sama nepoškodovana vrnila v Martuljek
58.	27.-28. X. 1957	Kočna	Friderik Jazbec	pogrešan od 21. VII. 1957 (glej pod zap. št. 37, 38 in 55)	brez uspeha

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA VESTNIKA 1956 IN 1957

Zap. št.	Planinsko društvo	Članstvo 1956	Naročniki 1956	Članstvo 1957	Naročniki 1957	Štev. naroč. 1956 v %	Štev. naroč. 1957 v %	Porast 1957	Padeč 1957
1.	Ajdovščina	139	49	152	49	35	32	—	—
2.	Bled	311	76	266	51	21	22	—	—
3.	Boh. Bistrica	160	19	215	19	10	8	—	23
4.	Bohinj	231	35	190	33	14	17	—	—
5.	Bovec	144	35	151	24	24	15	—	2
6.	Brežice	218	44	247	28	21	11	—	11
7.	Celje	1 660	233	1 292	196	13	15	—	23
8.	Cerkno	284	27	395	22	9	5	—	37
9.	Črnomelj	155	18	101	13	11	12	—	5
10.	Črnuče	182	18	220	15	10	7	—	5
11.	Dol - Hrastnik	232	8	193	31	4	16	23	—
12.	Domžale	379	37	397	40	9	10	3	—
13.	Dovje	274	25	290	22	9	7	—	—
14.	Gorje	504	25	421	35	5	8	10	5
15.	Gornji grad	225	25	197	13	11	6	—	—
16.	Gozd - Martuljk	61	5	76	5	8	6	—	12
17.	Hrastnik	437	56	460	45	13	8	—	—
18.	Izrija	497	75	490	76	15	15	1	11
19.	Iirska Bistrica	42	11	—	2	26	—	—	—
20.	Javornik	613	59	732	57	9	8	—	9
21.	Jesenice	1 012	108	1 239	115	10	9	7	2
22.	Jezersko	121	20	159	18	17	11	—	—
23.	Kamnik	884	80	885	107	9	12	27	2
24.	Kobarid	148	10	165	8	9	5	—	—
25.	Kočevje	112	7	79	7	6	9	—	2
26.	Kokra	76	9	77	8	—	10	—	—
27.	Koper	159	60	247	104	38	42	44	1
28.	Kostanjevica	60	3	103	3	5	3	—	—
29.	Kranj	1 365	282	1 421	310	20	22	28	—
30.	Kranjska gora	172	27	170	26	15	15	—	—
31.	Križe	195	19	245	13	10	5	—	6
32.	Krško	187	23	296	38	12	12	15	—
33.	Laško	611	57	638	60	9	9	3	—
34.	Litija	153	20	206	21	13	10	1	—
35.	Litostroj	287	115	226	78	40	34	—	37
36.	Ljubljana - matica	7 508	1 387	6 935	1 564	19	22	177	—
37.	Ljubno	92	15	81	14	16	17	—	1
38.	Ljutomer	250	17	181	11	6	6	—	8
39.	Majšperk	118	42	113	42	35	37	—	—
40.	Maribor - mesto	2 382	415	2 815	346	17	14	—	69
	PTT - Maribor								
41.	Maribor - obrtniki	240	12	351	11	5	3	—	1
42.	Medvode	383	60	532	51	15	10	—	6
43.	Mengeš	368	61	534	51	16	9	—	10
44.	Mežica	427	30	397	24	7	6	—	6
45.	Most na Soči	120	36	82	36	30	44	—	—
46.	Mozirje	144	10	103	17	6	17	7	—
47.	Murska Sobota	131	17	173	15	13	9	—	2
48.	Nova Gorica	197	49	184	49	24	26	—	—
49.	Novo mesto	334	24	234	24	7	10	—	—
50.	Oplotnica	75	5	113	6	5	5	1	—
51.	Podbrdo	—	—	187	12	—	7	12	—
52.	Podljubelj	71	8	42	5	11	12	3	—

Zap. št.	Planinsko društvo	Članstvo 1956	Naročniki 1956	Naročniki 1957	Stev. naroč. 1956 v ‰	Stev. naroč. 1957 v ‰	Porast 1957	Padeč 1957
53.	Postojna	250	40	315	32	16	—	8
54.	Poljčane	81	9	104	7	11	—	2
55.	PTT - Ljubljana	611	70	537	38	11	—	32
56.	Prevalje	521	62	580	60	11	—	2
57.	Ptuj	133	25	228	24	18	—	1
58.	Radeče	228	49	251	42	21	—	7
59.	Radlje	—	—	74	5	—	—	—
60.	Radovljica	739	87	794	86	11	—	1
61.	Ravne	367	41	510	35	11	—	6
62.	Rimske Toplice	104	14	111	19	13	5	—
63.	Ruše	727	79	1 203	64	11	5	15
64.	Senovo	318	55	257	44	17	—	11
65.	Sežana	129	29	133	25	23	—	4
66.	Slov. Bistrica	650	81	637	44	9	7	—
67.	Slovenjgradec	683	60	400	41	8	11	19
68.	Slov. Konjice	388	57	477	42	14	9	—
69.	Soléava in Luče	194	56	240	57	28	23	—
70.	Sentjur	193	27	203	31	14	15	—
71.	Škofja Loka	470	54	492	64	11	13	—
72.	Šoštanj	518	27	561	23	5	4	—
73.	Tolmin	239	32	235	48	21	20	—
74.	Trbovlje in Kum	1 493	166	1 275	146	11	11	—
75.	Tržič	411	47	520	45	11	8	—
76.	Univerza	652	29	717	27	4	4	—
77.	Velenje	175	9	165	9	5	6	—
78.	Vipava	53	8	60	9	15	15	—
79.	Vuzenica	108	11	177	11	10	6	—
80.	Zabukovca	213	8	109	8	3	7	—
81.	Zagorje	544	34	622	30	6	5	—
82.	Zelézničar	351	76	382	67	21	18	—
83.	Zelézniki	400	21	276	17	5	6	—
84.	Zerjav	382	14	416	14	3	3	—
85.	Ziri	168	27	205	41	16	20	—
86.	Zreče	—	—	—	9	—	—	—
		37 629	5 305	39 034	5 237			
	Trst - Gorica		94		107			
	Beograd		36		33			
	Zagreb		42		49			
	Republiška PD		37		47			
	Ostale republike		114		73			
	Inozemski		39		40			
	Zamena z inoz.		23		34			
	Zamena v državi		17		26			
	Razni				116			
			5 707		5 762			

STATISTIKA ČLANSTVA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE ZA LETO 1957

Zap. št.	Planinsko društvo	Vrsta članstva			skupaj
		člani	mladinci	pionirji	
1.	Ajdovščina	108	33	11	152
2.	Bled	245	17	4	266
3.	Bohinjska Bistrica	151	40	24	215
4.	Bohinj - Srednja vas	165	16	9	190
5.	Bovec	63	21	67	151
6.	Brežice	73	61	113	247
7.	Celje	1 004	229	59	1 292
8.	Cerkno	193	59	140	392
9.	Črnomelj	70	18	13	101
10.	Črnuče	120	40	60	220
11.	Dol pri Hrastniku	165	21	7	193
12.	Domžale	208	107	82	397
13.	Dovje - Mojstrana	219	38	33	290
14.	Gorje pri Bledu	277	87	57	421
15.	Gornji grad	125	31	41	197
16.	Gozd - Martuljek	35	1	40	76
17.	Hrastnik	322	28	110	460
18.	Idrija	323	94	73	490
19.	Javornik - Koroška Bela	521	87	124	732
20.	Jesenice na Gorenjskem	771	186	282	1 239
21.	Jezerško	70	9	80	159
22.	Kamnik	602	149	134	885
23.	Kobarid	102	30	33	165
24.	Kočevje	57	20	2	79
25.	Kokra	71	5	1	77
26.	Koper	200	35	12	247
27.	Kostanjevica na Krki	53	9	41	103
28.	Kranj	828	497	96	1 421
29.	Kranjska gora	143	22	5	170
30.	Križe	110	30	123	265
31.	Laško	380	68	190	638
32.	Litija - Smartno	183	18	5	206
33.	Ljubljana - Litostroj	212	9	5	226
34.	Ljubljana - matica	4 911	1370	504	6 985
35.	Ljubljana - PTT	443	61	33	537
36.	Ljubljana - Univerza	52	665	—	717
37.	Ljubljana - Železničar	234	110	38	382
38.	Ljubno ob Savinji	43	11	22	81
39.	Ljutomer	75	36	73	184
40.	Luče ob Savinji	101	8	37	146
41.	Majšperk	96	7	10	113
42.	Maribor	1 579	687	239	2 505
43.	Maribor - Obrtnik	232	81	38	351
44.	Maribor - PTT	294	7	9	310
45.	Medvođe	317	165	50	532
46.	Mengeš - Janeza Trdine	197	183	154	534
47.	Mežica	296	56	45	397
48.	Most na Soči	60	10	12	82
49.	Mozirje	30	30	43	103
50.	Murska Sobota	76	64	33	173
51.	Nova Gorica	132	30	22	184
52.	Novo mesto	153	65	16	234
53.	Oplotnica	63	48	2	113
54.	Podbrdo	134	36	17	187
55.	Poljčane	80	24	—	104
56.	Podljubelj	37	—	5	42
57.	Postojna	152	53	110	315
58.	Prevalje	345	85	150	580

Zap. št.	Planinsko društvo	Vrsta članstva			skupaj
		člani	mladinci	pionirji	
59.	Ptuj	143	60	25	228
60.	Radeče pri Zidanem mostu	169	58	24	251
61.	Radlje ob Dravi	50	24	—	74
62.	Radovljica	622	123	49	794
63.	Havne na Koroškem	300	91	119	510
64.	Rimske Toplice	80	17	14	111
65.	Buše pri Mariboru	541	142	520	1 203
66.	Senovo - Bohor	126	38	93	257
67.	Sežana	117	13	3	133
68.	Slovenska Bistrica	397	80	160	637
69.	Slovenjgradec	231	80	89	400
70.	Slovenske Konjice	305	62	110	477
71.	Solčava	74	14	6	94
72.	Sentjur pri Celju	108	48	47	203
73.	Škofja Loka	405	71	16	492
74.	Šoštanj	385	57	119	561
75.	Tolmin	150	64	21	235
76.	Trbovlje	493	121	217	831
77.	Trbovlje - Kum	280	39	125	444
78.	Tržič	444	53	23	520
79.	Velenje	130	25	10	165
80.	Videm Krško - Lisca	201	55	40	296
81.	Vipava	28	4	28	60
82.	Vuzenica	108	30	39	177
83.	Zabukovca	71	18	20	109
84.	Zagorje ob Savi	412	195	15	622
85.	Za Selsko dolino v Železnikih	170	29	77	276
86.	Žerjav	248	96	72	416
87.	Žiri	157	48	—	205
Skupaj		25 251	7962	5921	39 034
V letu 1956:		25 231	7190	5208	37 629
V letu 1957:		25 251	7962	5821	39 034
Razlika:		+ 20	+ 772	+ 613	+ 1 405

34.	Mežica	Dom na Peci	971 160	2 760	1 610 000	248 000	2 219 195	992 000	500 000	6 540 355
		Zavetišče na Grohatu pod Rađuho	12 000	50	4 000	—	—	—	—	16 000
		Koča Podpeca (Na Pikovem)	—	170	10 200	—	—	—	313 553	323 753
35.	Nova Gorica	Gomišškovo zavetišče na Krnu	—	—	—	40 000	—	160 000	—	200 000
		Stenkova koča na Trstelju e	—	—	—	20 000	—	80 000	—	100 000
		Koča Kekec na Katarini	450 000	160	16 000	60 000	—	240 000	—	766 000
36.	Novo mesto	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	395 000	450	45 000	40 000	—	160 000	—	640 000
37.	Oplotnica	Koča na Pesku	25 000	150	15 000	—	350 000	—	—	390 000
38.	Poljčane	Dom na Boču	40 000	20	1 000	—	—	—	—	41 000
		Popravilo razglednega stolpa	—	—	—	—	100 000	—	—	100 000
39.	Postojna	Koča Mladika na Pečni rebri	390 797	1 500	150 000	—	252 858	—	—	793 655
40.	Prevalje	Dom na Uršlji gori	7 000	1 200	120 000	30 000	—	120 000	—	277 000
41.	Radeče pri Zid. mostu	Zasavska koča na Prehodavcih	62 128	—	—	—	—	—	—	62 128
42.	Radovljica	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	64 375	—	—	159 906	—	639 623	—	863 904
43.	Rimske Toplice	Zavetišče na Kopitniku	—	165	11 500	—	—	—	—	11 500
44.	Ruše	Ruška koča	130 124	3 150	252 000	80 000	7 000 000	320 000	—	7 782 124
45.	Senovo-Bohor	Koča na Bohorju	7 500	2 895	115 800	130 000	1 169 566	519 999	—	1 942 865
46.	Slovenska Bistrica	Dom pri Treh kraljih	—	500	50 000	—	2 000 000	—	—	2 050 000
47.	Slovenjgradec	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	148 271	—	—	—	—	—	—	148 271
48.	Sodražica-režij. odbor	Dom na Travnji gori	—	—	—	200 000	—	—	—	200 000
49.	Solčava	Zavetišče pod Ojstrico	—	—	—	20 000	—	80 000	—	100 000
		Dom Rogovilec v Solčavi	286 838	—	—	—	—	—	—	286 838
		Dom Rinka v Solčavi	1 123 440	—	—	—	—	—	—	1 123 440
50.	Sentjur pri Celju	Zavetišče na Resevni	—	320	15 000	—	—	—	—	15 000
51.	Skofja Loka	Dom na Lubniku	96 970	284	22 720	—	50 000	—	—	169 690
52.	Soštanj	Andrejev dom na Slemenu	50 000	300	30 000	50 000	—	200 000	—	330 000
53.	Tolmin	Koča na Razor planini	201 925	—	—	99 722	—	398 887	—	700 534
54.	Trbovlje	Koča na Mrzlici	181 903	—	—	30 000	244 057	120 000	—	575 960
55.	Trbovlje-Kum	Koča na Kumu	—	—	—	—	77 955	—	—	77 955
56.	Videm Krško-Lisca	Tončkov dom na Lisici	10 200	110	13 200	—	150 000	—	—	173 400
57.	Zagorje ob Savi	Koča na Gori	23 799	76	6 080	—	100 000	—	—	129 879
		Čoparjeva koča na Čemšeniški pl.	35 359	95	7 600	—	100 000	—	—	142 959
58.	Gorsk reš. služba	nabava radiostanic	—	—	—	1 000 000	—	—	—	1 000 000
59.	Planinska zveza Slov.	nabava šotorov	—	—	—	218 500	—	—	—	218 500
			16 213 320	32 549	4 077 920	4 534 801	18 746 354	13 344 199	2 887 308	59 803 902

PREGLED KAPACITETE, OBISKA IN NOČITEV PLANINSKIH POSTOJANK V LETU 1957

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev
					Število postelj	Število skupnih ležišč	Skupaj	Jugoslovanov	Inozemcev	Skupaj	
1.	Blejska koča na Lipanci	Jul. Alpe	1633	Bled	24	15	39	1 843	156	1 999	587
2.	Prehodna planinska postojanka Planinc	"	495	Bled	5	—	5	ne evidentira			—
3.	Zavetišče Mrzli studence	"	1240	Bled	4	—	4	ne evidentira			89
4.	Koča dr. Janeza Mencingerja	"	805	Bohinjska Bistrica	—	8	8	1 032	—	1 032	—
5.	Zavetišče na Rovtarici	"	1182	Bohinjska Bistrica	—	—	—	282	—	282	—
6.	Koča na Uskovnici	"	1138	Bohinj-Srednja vas	10	15	25	1 910	14	1 924	205
7.	Koča pod Bogatinom	"	1513	Bohinj-Srednja vas	34	19	53	4 470	54	4 524	2 358
8.	Vodnikova koča na Vetem polju	"	1805	Bohinj-Srednja vas	2	20	22	3 858	172	4 030	997
9.	Koča Zlatorog v Trenti	"	622	Bovec	16	16	32	1 911	72	1 983	1 412
10.	Koča Petra Skalarja pod Kaninom	"	1872	Bovec	—	65	65	238	—	238	129
11.	Koča na Mangartu	"	2072	Bovec	—	20	20	1 829	69	1 898	150
12.	Dom na Predelu	"	1156	Bovec	3	6	9	13 561	24	13 585	197
13.	Aljažev dom v Vratih	"	1015	Dovje-Mojstrana	21	122	143	7 935	284	8 219	2 456
14.	Dom Planika pod Triglavom	"	2404	Gorje pri Bledu	24	37	61	3 828	307	4 135	785
15.	Tržaška koča na Doliču	"	2120	Gorje pri Bledu	24	15	39	4 365	388	4 753	916
16.	Staničeva koča pod Triglavom	"	2332	Javornik-Koroška Bela	23	40	63	2 638	39	2 677	554
17.	Kovinarska koča na Zasipski planini	"	892	Javornik-Koroška Bela	—	22	22	2 246	—	2 246	52
18.	Erjavčeva koča na Vršiču	"	1515	Jesenice na Gorenjskem	48	20	68	10 360	313	10 673	5 746
19.	Tičarjev dom na Vršiču	"	1620	Jesenice na Gorenjskem	30	20	50	9 087	62	9 149	782
20.	Koča pri izviru Soče	"	796	Jesenice na Gorenjskem	12	10	22	7 245	317	7 562	300
21.	Zavetišče pod Spičko	"	2050	Jesenice na Gorenjskem	—	16	16	408	76	484	354
22.	Bivak I (Vel. Dnina)	"	2180	Jesenice na Gorenjskem	—	4	4	13	—	13	13
23.	Bivak II (Pod rokavi)	"	2140	Jesenice na Gorenjskem	—	5	5	28	—	28	28
24.	Bivak III (Za Akom)	"	1340	Jesenice na Gorenjskem	—	8	8	90	—	90	90
25.	Bivak IV (Na Rušju)	"	1980	Jesenice na Gorenjskem	6	—	6	53	—	53	53
26.	Koča v Martuljku	"	930	Jesenice na Gorenjskem	6	5	11	159	—	159	159
27.	Dom na Vrsnem	"	610	Kobarid	6	18	24	752	7	759	63
28.	Koča v Krnici	"	1218	Kranjska gora	7	24	31	1 332	7	1 339	402
29.	Mihov dom	"	1070	Kranjska gora	2	15	17	428	2	430	415
30.	Koča na Gozdu	"	1226	Kranjska gora	20	20	40	301	6	307	291

31.	Litostrojska koča na Soriški planini	„	1300	Ljubljana-Litostroj	—	28	28	780	—	780*	—
32.	Dom na Komni	„	1525	Ljubljana-matica	70	24	94	5 922	130	6 052	6 315
33.	Koča pri Savici	„	660	Ljubljana-matica	4	21	25	2 144	118	2 262	1 197
34.	Mladinsko zavet. na Bogatinskem sedlu	„	1804	Ljubljana-matica	—	8	8	1 028	—	1 028	117
35.	Koča pri Triglavskih jezerih	„	1683	Ljubljana-matica	23	35	58	7 155	180	7 335	4 190
36.	Triglavski dom na Kredarici	„	2515	Ljubljana-matica	67	60	127	5 537	190	5 747	4 871
37.	Koča Tamar v Planici	„	1108	Ljubljana-Univerza	15	26	41	3 834	42	3 876	963
38.	Poštarska koča na Vršiču	„	1725	Ljubljana-PTT	32	—	32	5 090	284	5 374	1 732
39.	Koča na Črni prsti	„	1844	Most na Soči	2	18	20	600	109	709	127
40.	Gomiščkovo zavetišče na Krnu	„	2210	Nova Gorica	—	50	50	1 047	144	1 191	270
41.	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	„	680	Nova Gorica	38	—	38	1 072	64	1 136	232
42.	Zavetišče na Petrovem brdu	„	804	Podbrdo	1	—	1	316	—	316*	8
43.	Zasavska koča na Prehodavcih	„	2050	Radeče pri Zidanem mostu	24	—	24	2 356	10	2 366	620
44.	Pogačnikov dom pri Križkih jezerih	„	2032	Radovljica	10	52	62	1 030	167	1 197	610
45.	Koča na Razor planini	„	1300	Tolmin	7	18	25	1 220	5	1 225	373
46.	Zavetišče Globoko	„	1835	Tolmin	—	4	4	—	—	—	—
47.	Koča na Poreznu	Predg.	1632	Cerkno	20	20	40	3 359	11	3 370	361
48.	Planinska in lovška koča na Črnem vrhu	Jul. Alp	1288	Cerkno	13	30	43	4 186	8	4 194	106
49.	Zavetišče na Robidenskem brdu	„	824	Cerkno	3	20	23	1 068	6	4 074	10
50.	Zavetišče v Počah pod Poreznom	„	700	Cerkno	—	—	—	3 117	—	3 117	—
51.	Koča na Smarjetni gori	„	664	Kranj	—	—	—	17 678	111	17 789	—
52.	Slavkov dom na Golem brdu	„	423	Medvode	4	32	36	5 915	—	5 915	772
53.	Dom na Lubniku	„	1027	Škofja Loka	23	—	23	5 359	5	5 364	463
54.	Koča na Ratovcu	„	1666	Železniki	20	20	40	1 937	—	1 937	635
55.	Zavetišče na Vrsniku	„	724	Ziri	2	5	7	1 546	—	1 546	—
56.	Zavetišče na Mrzlem vrhu	„	925	Ziri	—	5	5	1 617	—	1 617	—
57.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Kara-	920	Javornik-Koroška Bela	7	10	17	4 000	—	4 000	215
58.	Koča na Korenskem sedlu	vanke	1075	Kranjska gora	11	—	11	1 273	65	1 338	8
59.	Dom na Peči	„	1650	Mežica	8	24	32	1 967	12	1 979	870
60.	Koča Podpeca (Na Pikovem)	„	986	Mežica	12	—	12	4 030	16	4 046	90
61.	Zavetišče pri Skrubeju	„	650	Mežica	—	—	—	3 150	50	3 200	—
62.	Zavetišče pri Graufu	„	700	Mežica	—	—	—	3 660	40	3 700	—
63.	Dom na Kalu pod Kofcami	„	1050	Podljubelj	2	3	5	1 145	—	1 145	128
64.	Zavetišče pri Juriju	„	884	Podljubelj	—	—	—	2 198	—	2 198***	—
65.	Zavetišče Volinjek v Lešah	„	675	Prevalje	2	—	2	1 010	—	1 010	—
66.	Dom na Uršlj gori	„	1696	Prevalje	50	—	50	4 072	18	4 090	396
67.	Poštarska koča pod Plešivcem	„	800	Maribor-PTT	7	10	17	2 251	4	2 255	131
68.	Valvazorjev dom pod Stolom	„	1180	Radovljica	25	20	45	1 260	6	1 266	112
69.	Roblekov dom na Begunjsčici	„	1757	Radovljica	6	42	48	1 532	1	1 533	523

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska visina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev
					Število postelj	Število skupnih ležišč	Skupaj	Jugoslovani	Inozemci	Skupaj	
70.	Koča pod Kladvom	„	1560	Tržič	—	—	—	ni poslovala			—
71.	Dom na Kofcah	„	1505	Tržič	16	16	32	3 234	—	3 234	523
72.	Zavetišče na Bistriški planini	„	1652	Tržič	—	—	—	706	—	706	—
73.	Zavetišče Tegošče	„	1203	Tržič	—	—	—	375	—	375	—
74.	Zavetišče na Konjščici	„	1563	Tržič	—	—	—	269	—	269	—
75.	Planinsko smučarski dom Titovi graničarji na Zelenici	„	1535	Tržič	—	—	—	ni posloval			—
76.	Prehodno planinsko zavetišče v Trziču	„	516	Tržič	—	—	—	4 030	—	4 030	—
77.	Dom v Logarski dolini	Kamniške	757	Celje	95	—	95	42 219	106	42 325	3 310
78.	Frišaufov dom na Okrešlju	Alpe	1378	Celje	16	60	76	8 377	39	8 416	1 272
79.	Kocbekov dom na Korošici	„	1808	Celje	25	26	51	1 989	27	2 016	469
80.	Mozirska koča na Golteh z depandanso	„	1344	Celje	67	64	131	6 247	—	6 247	281
81.	Bivak pod Ojstrico	„	1800	Celje	4	—	4	450	—	450	75
82.	Češka koča na Ravneh	„	1543	Jezerško	33	—	33	1 690	—	1 690	300
83.	Cojzova koča na Kokrškem sedlu	„	1791	Kamnik	30	25	55	1 331	15	1 346	935
84.	Koča na Jermanovih vratih	„	1884	Kamnik	46	40	86	3 011	25	3 036	1 620
85.	Bivak pod Kočno	„	1952	Kranj	4	—	4	37	—	37	22
86.	Koča na Kriški gori	„	1582	Križe	5	8	13	2 748	8	2 756	311
87.	Zavetišče na Mali poljani	„	1100	Križe	—	—	—	2 036	—	2 036	—
88.	Zavetišče Trstenik	„	450	Križe	—	—	—	4 309	—	4 309	—
89.	Zavetišče v Gozdu	„	864	Križe	—	—	—	3 640	—	3 640	—
90.	Dom v Kamniški Bistrici	„	601	Ljubljana-matica	33	22	55	8 634	99	8 733	3 898
91.	Bivak pod Skuto	„	2104	Ljubljana-matica	—	6	6	3	—	3	3
92.	Koča na Loki pod Raduho	„	1520	Luče ob Savinji	9	30	39	1 955	2	1 957	376
93.	Zavetišče na Grohatu pod Raduho	„	1682	Mežica	—	16	16	888	—	888	116
94.	Zavetišče pri Pucu	„	710	Mežica	2	—	2	2 216	19	2 235	76
95.	Koča Podolševa	„	1250	Solčava	—	—	—	1 034	—	1 034	—
96.	Zavetišče pod Ojstrico	„	1206	Solčava	4	10	14	2 031	—	2 031	203
97.	Dom Rogovilec v Solčavi	„	650	Solčava	35	—	35	ne evidentira			1 629
98.	Dom Rinka v Solčavi	„	660	Solčava	16	—	16	ne evidentira			326
99.	Andrejev dom na Slemenu	„	1096	Soštanj	30	50	80	10 472	—	10 472	2 243
100.	Dom pod Storžičem	„	1100	Tržič	40	80	120	5 443	—	5 443	866
101.	Kostanjčeva koča na Dobri	„	1520	Tržič	13	15	28	1 281	—	1 281	143

102.	Bivak v Storžiču	..	1750	Tržič	5	—	5	100	—	100	73
103.	Koča na Smrekovcu	..	1377	Zerjav	24	48	72	4 180	1	4 181	605
104.	Koča na Mali planini	Predg.	1447	Crnuče	8	21	29	1 597	10	1 607	312
105.	Dom na Veliki planini	Kamn.	1560	Domžale	30	40	70	2 230	1	2 231	2 357
106.	Dom na Menini planini	Alp	1508	Gornji grad	4	10	14	1 703	3	1 706	193
107.	Koča na Starem gradu	..	585	Kamnik	2	6	8	5 398	54	5 452	170
108.	Dom na Krvavcu	..	1700	Kranj	30	43	73	8 942	29	8 971	4 472
109.	Mengeška koča na Gobavici	..	440	Mengeš-Janeza Trdine	5	—	5	5 421	—	5 421	51
110.	Zavetišče na Resevni z razgl. stolpom	..	629	Šentjur pri Celju	—	4	4	2 017	12	2 029	—
111.	Mariborska koča z razgl. stolpom	Pohorje	1080	Maribor	20	18	38	9 606	19	9 625	3 307
112.	Ribniška koča	..	1530	Maribor	34	36	70	6 739	30	6 769	3 793
113.	Koča na Pesniku	..	1104	Maribor	3	10	13	3 356	3	3 359	66
114.	Koča na Pesku	..	1382	Oplotnica	30	6	36	3 930	6	3 936	607
115.	Ruška koča (Tineto dom)	..	1250	Ruše	20	12	32	8 566	76	8 642	3 602
116.	Koča nad Šumikom	..	1125	Ruše	14	—	14	4 058	51	4 109	705
117.	Koča pri Treh kraljih	..	1200	Slovenska Bistrica	17	12	29	3 051	—	3 051	34
118.	Koča pod Kremžarjevim vrhom	..	1181	Slovenjgradec	50	—	50	2 106	—	2 106	367
119.	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	..	1377	Slovenjgradec	50	—	50	4 464	—	4 464	880
120.	Koča Planinc (Tajzl)	..	960	Vuzenica	2	7	9	ni poslovala			—
121.	Dom na Boču z razglednim stolpom	Boč	659	Poljčane	10	10	20	673	—	673	112
122.	Koča na Zavcerjevem vrhu	Kozjak	914	Maribor	10	14	24	3 674	5	3 679	586
123.	Zavetišče na Urbanu	..	595	Maribor	—	—	—	3 631	—	3 631	—
124.	Zavetišče na Tuzlovem vrhu	..	629	Maribor-Obrtnik	—	—	—	1 532	—	1 532	—
125.	Zavetišče Podlipje	..	840	Vuzenica	—	—	—	1 373	—	1 373	—
126.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	1130	Velenje	10	40	50	ne evidentira			—
127.	Celjska koča (Tovst)	Zasavje	750	Celje	47	44	91	6 045	—	6 045	170
128.	Zavetišče na Goreh	..	791	Dol pri Hrastniku	2	—	2	5 283	103	5 386	48
129.	Koča na KaFu	..	956	Hrastnik	24	28	52	5 601	15	5 616	420
130.	Planinski dom na Smohorju	..	778	Laško	26	24	50	2 199	2	2 201	606
131.	Zavetišče na Jančah	..	794	Litija-Smartno	—	—	—	1 593	—	1 593	—
132.	Zavetišče na Koptniku	..	914	Rimske Toplice	—	—	—	1 233	3	1 236	—
133.	Zavetišče na Bohorju	..	925	Senovo-Bohor	—	—	—	2 097	3	2 100	—
134.	Koča na Kumu	..	1219	Trbovlje-Kum	35	12	47	6 152	6	6 158	575
135.	Dom na Mrzlci	..	1119	Trbovlje	14	13	27	5 613	—	5 613	630
136.	Tončkov Dom na Lisca	..	947	Višem Krško-Lisca	18	8	26	4 853	22	4 875	237
137.	Koča na Gori	..	849	Zagorje ob Savi	70	—	70	4 336	—	4 336	614
138.	Zavetišče Zaloka	..	680	Zagorje ob Savi	—	—	—	2 337	—	2 337	—
139.	Čoparjeva koča na Čemšeniški planini	..	1206	Zagorje ob Savi	—	14	14	1 552	—	1 552	118
140.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Kostanjevica na Krki	12	—	12	810	—	810	120

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski prečel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			
					Število postelj	Število skupnih ležišč	Skupaj	Jugoslo- vanov	Inozem- cev	Skupaj	Število nočitev
141.	Dom Vinka Paderšiča	"	822	Novo mesto	12	10	22	1 839	31	1 873	510
142.	Dom na Mirni gori	Dolenjsko	1048	Črnomelj	22	8	30	3 021	—	3 021	136
143.	Koča pri Jelenovem studencu	gričevlje	850	Kočevje	5	8	13	546	—	546	140
144.	Iztokova koča pod Golaki	Trnovski	1260	Ajdovščina	—	12	12	1 346	2	1 348	98
145.	Zaveetišče Antona Bavčerja na Čavnu	gozd	1243	Ajdovščina	—	8	8	1 351	2	1 353	—
146.	Koča pri izviru Hublja	"	250	Ajdovščina	—	—	—	3 854	27	3 881	—
147.	Planinska koča Kekec na Katarini	"	306	Nova Gorica	—	—	—	2 222	240	2 462	—
148.	Stjenkova koča na Trstelju	Tržaš.-Kom.	642	Nova Gorica	—	12	12	940	29	969	82
149.	Tumova koča na Slavniku	Kras	1028	Koper	10	30	40	792	76	868	43
150.	Koča na Hlevniški plan. z razgl. stolpom	Idrijsko	967	Idrija	5	1	6	7 427	—	7 427	95
151.	Zaveetišče na Sivki	hribovje	1006	Idrija	3	—	3	7 692	—	7 692	—
152.	Zaveetišče na Jelenku	"	1106	Idrija	—	—	—	3 081	—	3 081	—
153.	Dom na Javorniku	"	1240	Idrija	16	20	36	6 214	—	6 214	172
154.	Cankarjeva koča na Svinščakah	Snežnik	1242	Hirska Bistrica	—	—	—	ni poslovala			—
155.	Vojkova koča na Nanosu	Nanos	1248	Postojna	2	46	48	1 993	16	2 009	799
156.	Zaveetišče pri Blažonu	"	915	Vipava	—	—	—	477	—	477	—
157.	Koča Mladika na Pečni rebri	Noir. Kras	725	Postojna	—	—	—	1 781	—	1 781	—
158.	Dom Poldanovec na Lokvah	Trnovska	965	Nova Gorica	36	32	68	4 016	2 560	6 576	180
159.	Planinski dom v Jeruzalemu	Slov. gorice	341	Ljutomer	—	16	16	5 381	170	5 551	24
Skupaj					2095	2321	4416	514 372	8115	522 487	93 139

Inozemski obiskovalci planinskih postojank so iz sledečih držav: 4028 iz Italije, 1255 iz Avstrije, 1030 iz Nemčije, 1007 iz Anglije, 288 iz Francije, 181 iz Holandije, 57 iz Švice, 46 iz Madžarske, 41 iz CSR, 37 iz Poljske, 33 iz ZDA, 31 iz Danske, 27 iz SSSR, 14 iz Švedske, 11 iz Belgije, 8 iz Grčije, 6 iz Romunije, 5 iz Nizozemske, 4 iz Bolgarije, 4 iz Kanade in 2 iz Bliznjega vzhoda.

* posluje šele od 29. XI. 1957

** posluje od 1. XII. 1957

*** prenehala poslovati septembra 1957

**PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO
IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1957**

Zap. št.	Planinsko društvo	Investirano					Skupne investicije v letu 1957
		iz lastnih sredstev	prostov. delo	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
		din	ur	din	din	din	
1.	Ajdovščina	843	12	2 100	—	—	2 943
2.	Bled	100 000	—	—	—	—	100 000
3.	Bohinjska Bistrica	—	—	—	—	—	—
4.	Bohinj-Srednja vas	43 723	—	—	86 306	—	130 029
5.	Bovec	—	—	—	—	—	—
6.	Brežice	—	—	—	—	—	—
7.	Celje	136 000	—	—	—	—	136 000
8.	Cerkno	22 573	35	1 750	—	—	24 323
9.	Črnomelj	—	—	—	—	—	—
10.	Crnuče	—	—	—	—	—	—
11.	Dol pri Hrastniku	820	72	3 600	—	—	4 420
12.	Domžale	48 059	—	—	—	—	48 059
13.	Dovje-Mojstrana	3 400	—	—	—	—	3 400
14.	Gorje pri Bledu	11 300	104	6 240	10 000	—	27 540
15.	Gornji grad	2 650	112	5 600	—	—	8 250
16.	Gozd Martuljk	—	—	—	—	—	—
17.	Hrastnik	—	48	3 360	—	—	3 360
18.	Idrija	125 754	—	—	—	75 000	200 754
19.	Javornik - Koroška Bela	6 720	65	3 250	46 068	—	56 038
20.	Jesenice na Gorenjskem	—	—	—	—	—	—
21.	Jezerško	—	—	—	—	—	—
22.	Kamnik	9 500	110	5 500	—	—	15 000
23.	Kobarid	—	—	—	—	—	—
24.	Kočevje	—	—	—	—	—	—
25.	Kokra	—	—	—	—	—	—
26.	Koper	11 112	100	10 000	—	—	21 112
27.	Kostanjevica na Krki	3 000	30	1 500	—	—	4 500
28.	Kranj	—	—	—	—	—	—
29.	Kranjska gora	—	—	—	—	—	—
30.	Križe	—	—	—	—	—	—
31.	Laško	—	—	—	—	—	—
32.	Litija-Šmartno	2 000	16	1 200	—	—	3 200
33.	Ljubljana-Litostroj	5 000	50	4 500	—	—	9 500
34.	Ljubljana-matica	67 543	—	—	—	—	67 543
35.	Ljubljana-PTT	—	—	—	—	—	—
36.	Ljubljana-Univerza	—	—	—	4 650	—	4 650
37.	Ljubljana-Zelezničar	—	—	—	—	—	—
38.	Ljubno ob Savinji	—	—	—	—	—	—
39.	Ljutomer	—	—	—	—	—	—
40.	Luče ob Savinji	—	20	800	—	—	800
41.	Majšperk	—	—	—	—	—	—
42.	Maribor	15 500	265	21 200	—	—	36 700
43.	Maribor-Obrtnik	—	—	—	—	—	—
44.	Maribor PTT	—	—	—	—	—	—
45.	Medvode	—	1565	60 000	—	—	60 000
46.	Mengeš-Janeza Trdine	6 700	60	4 000	—	—	10 700
47.	Mežica	—	57	3 720	—	—	3 720
48.	Most na Soči	—	—	—	—	—	—
49.	Mozirje	—	—	—	—	—	—
50.	Murska Sobota	—	—	—	—	—	—
51.	Nova Gorica	80 000	90	9 000	—	130 000	219 000

Zap. št.	Planinsko društvo	Investirano					Skupne investicije v letu 1957
		iz lastnih sredstev	prostov. delo	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
		din	ur	din	din	din	
52.	Novo mesto	—	—	—	—	30 000	30 000
53.	Oplotnica	—	100	5 000	—	—	5 000
54.	Podbrdo	—	—	—	—	—	—
55.	Poljčane	2 100	20	1 000	—	—	3 100
56.	Podljubelj	—	—	—	—	—	—
57.	Postojna	—	—	—	—	—	—
58.	Prevalje	4 500	85	4 250	—	—	8 750
59.	Ptuj	—	—	—	—	—	—
60.	Radeče pri Zidanem mostu	30 000	20	2 500	—	—	32 500
61.	Radije ob Dravi	—	—	—	—	—	—
62.	Radovljica	—	—	—	—	—	—
63.	Ravne na Koroškem	—	—	—	—	—	—
64.	Bimske Toplice	—	45	3 150	—	—	3 150
65.	Ruše	32 600	202	20 200	—	—	52 800
66.	Senovo-Bohor	3 000	86	3 440	—	—	6 440
67.	Sežana	—	—	—	—	—	—
68.	Slovenska Bistrica	—	—	—	—	—	—
69.	Slovenjgradec	—	—	—	—	—	—
70.	Slovenske Konjice	—	—	—	—	—	—
71.	Solčava	350	50	2 500	—	—	2 850
72.	Senjuri pri Celju	—	410	20 500	—	—	20 500
73.	Škofja Loka	5 519	89	7 120	—	—	12 639
74.	Šoštanj	10 000	50	5 000	—	—	15 000
75.	Tolmin	—	—	—	—	—	—
76.	Trbovlje	—	41	2 200	—	—	2 200
77.	Trbovlje-Kum	1 500	56	2 300	—	—	4 300
78.	Trzin	—	—	—	—	—	—
79.	Velenje	—	—	—	—	—	—
80.	Videm Krško-Lisca	2 600	72	6 700	—	—	9 300
81.	Vipava	1 350	23	1 150	—	—	2 500
82.	Vuzenica	—	—	—	—	—	—
83.	Zabukovica	—	—	—	—	—	—
84.	Zagorje ob Savi	7 725	50	4 400	—	—	12 125
85.	Železniki — za Selško dolino	—	—	—	—	—	—
86.	Zerjav	—	—	—	—	—	—
87.	Ziri	1 600	80	3 200	—	—	4 800
88.	popravilo potov v Julijcih v režiji PZS	—	—	—	110 000	—	110 000
Skupaj		805 071	4323	242 430	257 024	235 000	1 539 525

NAROČNIKOM PLANINSKEGA VESTNIKA!

Na zadnji skupščini PZS je bil sprejet sklep, da se naročnina za Planinski Vestnik poviša od din 400.— na din 600.— letno. Vzrok za povišanje so večji tiskarniški stroški in izboljšanje opreme, saj je samo ovitek podražil Vestnik za 1 milijon dinarjev na leto. Naročnina, ki jo plača naročnik, krije še vedno komaj četrtno stroškov, ki jih ima PZS s svojim glasilom.

Zato se obračamo na vse upravne odbore PD, posebej pa na vodje mladinskih in pröpagandnih odsekov, da propagirajo naše društveno glasilo, da organizirajo akvizitersko službo, po šolah in ustanovah pa poskrbe za poverjenike, ki bodo zbirali naročnike PV.

Uredništvo in uprava Planinskega Vestnika pa obljubljata, da bosta skrbela za čim bolj pestro vsebino planinskega glasila in za redno izhajanje v taki opremi, kakršno nam dopuščajo finančne možnosti.

Uredništvo in uprava
Planinskega Vestnika

Državni zavod zavarovalni

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa природа!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

tiskanina

KRANJ

Telefoni — centrala: 173, 174 in 175

Vam nudi svoje priznane izdelke
v bombažnih in staničnih tkaninah
v vseh modnih barvah in odtenkih

Naše tkanine so znane na
domačem in inozemskem tržišču
kot kvalitetne po izdelavi in trajnosti

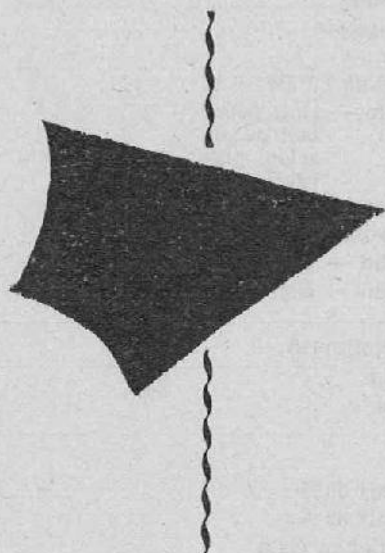
Naročila izvršujemo solidno in točno

tovarna
čokolade

**Lesce
pri Bledu**

gorenjka

vam nudi prvovrstno
čokolado vseh vrst, katera
bo razveselila in okrepila
vas in vaše znance
ob vsaki priliki

Kadar potrebujete tesnila za
avtomobile, traktorje in
druge motorje se obrnite na

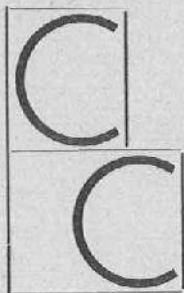
TESNILKO

tovarno tesnil in plastičnih mas

MEDVODE

Telefoni: Medvode 21 in 43
(komercialni sektor)

Priporoča Vam še: »PAROLIT« tesnila, slojaste plastične mase »IZOTEKST«
in »IZOCART« ter »NOVOPLAST« — dekorplošče za oblogo pohištva.

Cinkarna

CELJE

Telefoni: 20-81, 20-82, 24-94, 24-95

Teleprinter: 03417

Železniška postaja: Celje — industrijski tiri Cinkarne

metalurško-kemična industrija

NAŠI PROIZVODI:

- Surovi cink — min. 97,80 % Zn
- Cinkov prah — 97,0 % Zn total
- Rafinirani cink min. 98,70 % Zn
- Fini cink — min. 99,75 % Zn
- Cinkova pločevina raznih dimenzij in formatov
- Cinkovi protektorji za kotle
- Cinkove pralnice valovite
- Cinkova žica
- Cinkovi strešniki
- Avtotipijske plošče
- Offset plošče
- Žveplena kislina 60° BÉ
- Cinkovo belilo — zlati pečat
beli pečat
zeleni pečat
rdeči pečat
- Kromov galun
- Natrijev hidrosulfit
- Natrijev sulfid — surovi
- Natrijev sulfid — čisti
- Cinksulfat
- Natrijev silikofluorid
- Barijev sulfid
- Zelena galica
- Litopon
- Ultramarin
- Svinčeni minij 30 %
- Svinčeni minij 32 %
- Svinčena glajenka čista
- Superfosfat
- Modra galica
- Metalit

V VALJARNI USLUŽNOSTNO VALJAMO TUDI SVINEC, KOSITER IN SREBRO

IN LAKOV

TOVARNA BARV

MEDVODE

- dobavlja najboljša premazna sredstva za vse panoge industrije
- Nudi široko izbiro lakov in emajlov za potrebe mornarice, industrije voznega parka (kolesa, motorje avtomobile, kamione, trolejbusa itd.), hidroenergetskih naprav železnic, finomehanike in lesne industrije, kemične industrije glede na specialne premaze odporne proti najrazličnejšim vplivom kemikalij in visoke temperature itd.
- Proizvodnja vseh sredstev bazira na izboru najboljših klasičnih materialov in najsodobnejših surovin
- Izvrstne antikorozivne zaščite, vzdržljivi, odporni in trdni filmi ki uvrščajo »Color« v vrsto najsodobnejših proizvajalcev barv in lakov

Zahtevajte prospekte, vzorce in pojasnila

Železarna JESENICE

PROIZVAJA CEVI:

vodovodne

plinske

parovodne

konstrukcijske

pohištvene

pancirne

v dimenzijah 1/8 »—3«

spojke za cevi

loki za cevi

ZAHTEVAJTE KATALOG PROIZVODOV ŽELEZARNE JESENICE